

ingediend op **15** (2021-2022) – Nr. 6-A
7 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Maaïke De Vreese
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2022

Documenten in het dossier:

- 15** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 5: Amendementen
- 14** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Amendementen
- 13** (2021-2022) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-X, Y, Z** (2021-2022) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
- 12-A** (2020-2021) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de begroting
- 16** (2021-2022) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2021-2022) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 986** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maike De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Meyrem Almaci, Celia Groothedde;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen	6
1.	Toelichtingen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.....	6
1.1.	Lokaal Energie- en Klimaatpact.....	6
1.2.	Relanceplan (lokale) Veerkracht.....	6
1.3.	Transparant overheidslandschap	7
1.4.	Meer bestuurskracht voor lokale besturen	7
1.5.	Versterking lokale democratie.....	8
1.6.	Duurzame en transparante financiën	8
1.7.	Duurzaam samenwonen in steden en gemeenten.....	9
1.8.	Sterke en slimme steden	9
1.9.	Kwaliteitsvolle organisatie- en risicobeheersing.....	10
2.	Toelichting over de Vlaamse Brede Herooverweging door Jeroen Windey, administrateur-generaal van ABB	10
2.1.	Situering.....	10
2.2.	Cluster Binnenlands Bestuur.....	10
3.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	11
3.1.	Tussenkoms van Paul Van Miert.....	11
3.2.	Tussenkoms van Brecht Warnez	12
3.3.	Tussenkoms van Tom Ongena	13
3.4.	Tussenkoms van Jeremie Vaneeckhout	14
3.5.	Tussenkoms van Kurt De Loor	17
3.6.	Tussenkoms van Nadia Sminate	20
4.	Antwoorden van de minister.....	20
4.1.	Transversale en overkoepelende doelstellingen	20
4.2.	Relancemaatregelen	22
4.3.	Binnenlands Bestuur.....	24
4.4.	Stedenbeleid	32
4.5.	Audit lokale besturen.....	33
5.	Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister	33

II.	Samenleven en Gelijke Kansen	36
1.	Toelichting door minister Bart Somers	36
1.1.	Gedeelde samenleving	36
1.2.	Inburgering	37
1.3.	Gelijke Kansen	38
1.4.	Integratie: plan Samenleven	38
1.5.	Budgettair overzicht	38
2.	Toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging door Jeroen Windey	39
3.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	39
3.1.	Tussenkoms van Chris Janssens	39
3.2.	Tussenkoms van Orry Van de Wauwer	41
3.3.	Tussenkoms van Tom Ongena	42
3.4.	Tussenkoms van An Moerenhout	43
3.5.	Tussenkoms van Hannelore Goeman	44
3.6.	Tussenkoms van Maaïke De Vreese	45
3.7.	Tussenkoms van Katrien Partyka	47
3.8.	Tussenkoms van Paul Van Miert	48
4.	Antwoorden van de minister	48
4.1.	Samenleven	48
4.2.	Inburgering	51
4.3.	Gelijke Kansen	53
4.4.	Horizontaal plan Samenleven	56
4.5.	Varia	57
5.	Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister	58
III.	Hr en Audit Vlaanderen	61
1.	Toelichting door minister Bart Somers	61
1.1.	De juiste persoon op de juiste plaats	61
1.2.	Arbeidsvoorwaarden voor alle personeelsleden	61
1.3.	Versterken van leiderschap	61
1.4.	Samenwerken in diversiteit	62
1.5.	Gemeenschappelijke hr-dienstverlening	62
1.6.	Versterken van het organisatie- en risicobeheer binnen de Vlaamse overheid	62
2.	Toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging door Peter Rabaey, administrateur-generaal van AgO	62
2.1.	Onderzoek naar Traject	62
2.2.	Verkenning van optimalisatiemogelijkheden van de structuur van de brede Vlaamse overheid	63

3.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	64
3.1.	Tussenkoms van Paul Van Miert.....	64
3.2.	Tussenkoms van Brecht Warnez	64
3.3.	Tussenkoms van Tom Ongena	65
3.4.	Tussenkoms van Jeremie Vaneeckhout	65
3.5.	Tussenkoms van Kurt De Loor	66
3.6.	Tussenkoms van Nadia Sminate	68
4.	Antwoorden van de minister.....	68
4.1.	Hr	68
4.2.	Audit Vlaamse overheid	75
5.	Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister	75
IV.	Indicatieve stemming	76
	Gebruikte afkortingen	77
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering besprak op 9, 16 en 23 november 2021 het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022. Dit ontwerp van decreet werd besproken in samenhang met het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022, meer bepaald hoofdstuk 2. Financiering Lokale Besturen en hoofdstuk 8. Inwerkingtreding (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-2022, nr. 986/1).

Eveneens in samenhang met de begroting 2022 kreeg de commissie op 9 november 2021 een toelichting over de eindrapporten van de stuurgroep Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid, van de stuurgroep Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering en van de stuurgroep Agentschap Overheidspersoneel in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging. De toelichtingen werden verstrekt door Jeroen Windey, administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Peter Rabaey, administrateur-generaal van het Agentschap Overheidspersoneel.

Ter voorbereiding van de bespreking van de begroting 2022 en het bijbehorende ontwerp van programmadecreet kregen de leden van de commissie de mogelijkheid om voorafgaand aan de bespreking hun eerder technische vragen over de begroting schriftelijk te bezorgen. De schriftelijke antwoorden van de minister werden op 22 november 2022 ter beschikking gesteld. Ze zijn terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd op 9 en 23 november als een videoconferentie en op 16 november als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen

1. Toelichtingen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

1.1. Lokaal Energie- en Klimaatpact

Minister *Bart Somers* zegt dat het afgelopen jaar grote stappen vooruit werden gezet wat betreft de klimaatambities van de lokale besturen. Het Lokaal Energie- en Klimaatpact legt de basis voor een structurele samenwerking met wederzijdse engagementen van de lokale besturen en de Vlaamse overheid. Dat staat garant voor een krachtig lokaal klimaat- en energiebeleid.

Veel lokale besturen ondertekenden reeds het LEKP. De minister noemt dit een groot succes en kondigt aan dat hij hierover binnenkort meer in detail zal communiceren. Via de relancemiddelen (jaarlijks 10 miljoen euro) en nog te bepalen middelen uit het Vlaams Klimaatfonds zal hij ervoor zorgen dat de lokale besturen de nodige middelen hebben om hun engagementen waar te maken. Naast de financiële middelen zal men de lokale besturen ook ondersteunen door de opvolging van de doelstellingen te faciliteren op basis van een digitaal monitoringsplatform, voorzien in het eerste kwartaal van 2022 met het expertisenetwerk Netwerk Klimaat van de VVSG.

1.2. Relanceplan (lokale) Veerkracht

De minister vermeldt drie belangrijke relanceprojecten voor de lokale besturen. Ten eerste wordt er in lokale fietsinfrastructuur geïnvesteerd. Op die manier wordt bijgedragen aan de economische relance, maar ook aan een duurzame manier van verplaatsen. Er wordt hiervoor 150 miljoen euro uitgetrokken: voor elke 2 euro die de lokale besturen investeren, legt men vanuit Vlaanderen een euro bij. Op die

manier komt er potentieel 450 miljoen euro beschikbaar voor lokale fietsinfrastructuur. De gemeenten kunnen reeds sinds het voorjaar van 2021 op deze subsidie intekenen en dat aanbod loopt door in 2022. Tot 30 september 2022 kan elke gemeente een of meerdere projecten aanmelden waarvoor ze een beroep wil doen op deze subsidie.

Het project Gemeente zonder gemeentehuis komt in 2022 op kruissnelheid. In het najaar van 2021 en in 2022 worden zeven projectoproepen gelanceerd. Het project heeft een totaalbudget van 35 miljoen euro. De thema's zijn innovatieve dienstverlening, digitale democratie en de werkplek van de toekomst. Een eerste oproep loopt momenteel. De minister nodigt alle gemeenten uit om aan de oproepen deel te nemen.

Tot slot trekt de minister ook in 2022 middelen uit voor de organisatie van zomerscholen. Kinderen, en in het bijzonder kinderen met een leerachterstand, verdienen de nodige aandacht. Het is de bedoeling om leerdoelen te halen, het zelfvertrouwen te versterken, sociale vaardigheden aan te scherpen, talenkennis bij te schaven enzovoort. Hiervoor wordt opnieuw 5 miljoen euro vrijgemaakt, net zoals door de minister bevoegd voor Onderwijs, zodat er opnieuw een totaalbedrag van 10 miljoen euro ter beschikking komt.

In 2021 waren er 180 zomerscholen verspreid over 100 gemeenten. Met meer dan 11.000 ingeschreven leerlingen ging het om een groot succes. Onderzoekers van de KU Leuven maakten bekend dat de zomerscholen hun doel bereiken. De leerachterstand bij kinderen uit een kwetsbaar gezin die naar de zomerschool gingen, was voor de vakken Nederlands en wiskunde effectief gestopt.

1.3. Transparant overheidslandschap

De minister heeft een duidelijke beleidsambitie om te komen tot een transparant overheidslandschap. De regiovorming, met de burgemeesters als spilfiguren, maakt daar een essentieel onderdeel van uit. Men wacht nog op een afbakening van de referentieregio in Limburg, maar intussen zit men niet stil. In 2022 zet de minister verder in op het vervolgtraject zoals opgenomen in de kadernota van 12 maart 2021 die goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering. Hij ondersteunt verder de lokale besturen bij de afstemming van hun werkingsverbanden op de referentieregio's. De regiovorming voedt bovendien ook het lopende onderzoek naar de knelpunten bij de bestaande verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen. Het is de bedoeling om in 2022 naar een vereenvoudiging en harmonisering op dit vlak te gaan.

1.4. Meer bestuurskracht voor lokale besturen

Naast een kaderstellende Vlaamse overheid, plaatst het regeerakkoord sterke lokale besturen centraal. De COVID-19-pandemie bewees hoe sterk die lokale besturen zijn. Het vergroten van hun bestuurskracht en hun beleidsautonomie blijft in 2022 dan ook op de agenda van de minister staan. Hij richt daarvoor de blik naar het noorden en ziet Nederland en Denemarken als belangrijke voorbeelden. Samen met de ministers binnen de Vlaamse Regering en de lokale besturen zal hij ook het komende jaar blijven streven naar manieren om de beleidsvrijheid, het bevoegdheidspakket en de daarbij horende financiële middelen voor de lokale besturen te verhogen.

Een uitermate belangrijk middel om de bestuurskracht te vergroten, zijn de gemeentelijke fusies. Er zijn intussen opnieuw drie officiële fusietrajecten gestart (Bilzen en Hoeselt, Tongeren en Borgloon, Ham en Tessenderlo). De minister hoopt dat er nog vele zullen volgen en beklemtoont nogmaals de stimulerende maatregel van schuldovername die de Vlaamse Regering voorziet. Daarnaast zijn er de

ondersteunende maatregelen die het Agentschap Binnenlands Bestuur biedt, onder meer het draaiboek.

Begin 2022 legt de minister een nieuw kaderbesluit rechtspositieregeling voor aan de Vlaamse Regering, dat gebaseerd is op de principes van een modern hr-beleid. Ter ondersteuning van de lokale besturen zal de minister een model rechtspositieregeling ter beschikking stellen, alsook een handleiding die de nieuwe rechtspositieregeling verduidelijkt. Bovendien zullen goede praktijkvoorbeelden worden uitgewisseld.

1.5. Versterking lokale democratie

De administratie is volop bezig met de voorbereidingen van de lokale verkiezingen in oktober 2024. Een belangrijk onderdeel hiervan is het project digitalisering van de aangiften van verkiezingsuitgaven, hetgeen het komende jaar samen met de andere verkiezingsoverheden en parlementen uitgewerkt wordt.

Met het decreet Lokale Democratie werden belangrijke stappen gezet in de richting van een versterking van de lokale democratie (semirectstreekse verkiezing van de burgemeester, initiatiefrecht, afschaffing van de lijststem, fractievorming, motie van wantrouwen enzovoort). Daarmee is het werk niet gedaan. Andere initiatieven staan reeds op de agenda.

De minister zet in op de volgende fase van de aanpassing van de organieke regels voor de lokale besturen met het oog op verdere vereenvoudigingen. De verbetervoorstellen worden afgetoetst met belangrijke stakeholders zoals de VVSG, Zorgnet-Icuro, Exello.net en Vlofin. Het ontwerp van decreet zal in het najaar van 2022 worden besproken in deze commissie.

Daarnaast start een denkoefening met vertegenwoordigers van de verschillende politieke partijen die vertegenwoordigd zijn in het Vlaams Parlement en met deskundigen over hoe men de gemeenteraad als hart van de lokale democratie kan versterken. Dit moet uitmonden in een aantal concrete voorstellen dat in de commissie kan worden besproken.

De minister ziet burgerparticipatie en cocreatie als aanvulling op de representatieve democratie. De inbreng van burgers en middenveld moet zorgen voor een betere besluitvorming. In 2022 zal het labo voor lokale burgerparticipatie van de VVSG vooral focussen op experimenten rond het 'right to challenge'. Daarnaast zullen sterke lokale praktijken en geleerde lessen blijven gedeeld worden.

1.6. Duurzame en transparante financiën

Ondanks de bijkomende uitgaven en de minderontvangsten in 2020 en 2021 blijven de financiën van de Vlaamse lokale besturen in hun totaliteit gezond en duurzaam. Dit is te danken aan de sterke financiële uitgangspositie waarmee de gemeenten deze bestuursperiode hebben kunnen aanvatten en aan de talrijke ondersteuningsmaatregelen en subsidies van de Vlaamse en de federale overheid.

In 2022 zet de minister dan ook verder in op een sterke basisfinanciering van de lokale besturen via de algemene financieringsstromen, inclusief de jaarlijkse indexatie van het Gemeentefonds. Hij wijst ook op de compensatie die voorzien is voor de verminderde Fluviusdividenden. Waar nodig wordt de basisfinanciering bovendien aangevuld met gerichte subsidies, zoals reeds vermeld rond klimaat, fietspaden enzovoort.

Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing heeft de opdracht gekregen om het huidige Gemeentefonds en de andere algemene financieringsstromen naar de lokale

besturen te evalueren en te onderzoeken in welke mate een herziening of bijstelling van de huidige verdelingsmechanismen nodig of wenselijk zijn.

Om erover te waken dat de financiën transparant blijven, worden het komende jaar de regelgeving en documenten eigen aan de beleids- en beheerscyclus geëvalueerd. Enerzijds wordt onderzocht welke maatregelen de leesbaarheid en de bruikbaarheid van de BBC-beleidsrapporten voor gemeenteraadsleden en burgers kunnen verbeteren. Anderzijds worden de medewerkers van de lokale besturen bevraagd inzake mogelijke verbeteringen om de regelgeving, de schema's van de beleidsrapporten, de rekeningenstelsels en de digitale rapportering te optimaliseren. De verbetervoorstellen die uit deze evaluatie voortvloeien, worden uiterlijk in 2023 geïmplementeerd.

1.7. Duurzaam samenwonen in steden en gemeenten

Op 16 november 2021 is het nieuwe erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen in werking getreden. Vanaf dan kunnen lokale geloofsgemeenschappen opnieuw erkend worden. Een belangrijke nieuwigheid is de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst, die zal toezien op de naleving van de verplichtingen van de reeds erkende lokale geloofsgemeenschappen en die lokale geloofsgemeenschappen die erkend willen worden, zal screenen en onderzoeken of ze beantwoorden aan de erkenningscriteria.

Nog dit jaar zal steun worden toegekend aan meerdere steden en gemeenten voor een wijkverbeteringscontract. De minister lanceerde dit voorjaar een oproep met een relancebudget van 4 miljoen euro en hij voegt hier 3,6 miljoen euro aan kredieten aan toe gezien het belang van dit instrument. Daarmee wil hij steden en gemeenten ondersteunen bij het aanpakken van hardnekkige problemen en uitdagingen in bepaalde wijken. Deze wijkverbeteringscontracten gaan vanaf volgend jaar in uitvoering.

Om duurzaam te kunnen samenleven, moet men aandacht hebben voor de gevaren van radicalisering. De Vlaamse Regering keurde in mei 2021 het Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie goed, wat resulteerde in de verderzetting van bestaande acties of het opnemen van nieuwe. Het Agentschap Binnenlands Bestuur neemt de coördinerende rol van het Vlaams Platform Radicalisering verder op.

De VVSG zal de komende jaren lokale besturen blijven ondersteunen in hun aanpak van gewelddadige radicalisering, extremisme en polarisatie, maar lokale besturen zullen ook zelf subsidies ontvangen om hun aanpak van de problematiek te versterken. De VVSG zal bovendien kunnen inzetten op de begeleiding van lokale besturen in de werking van een Lokale Integratie Veiligheidsplan inzake radicalisme, extremisme en terrorisme (LIVC-R).

Om polarisatie te voorkomen, zal het netwerk Wij-zij verder worden ondersteund. Aangezien haatspraak en desinformatie vaak polarisatie voeden, zullen deze thema's ook in de lokale aanpak op de voorgrond komen.

1.8. Sterke en slimme steden

2022 vormt een jubileumjaar voor het stedenbeleid. Vanuit de Vlaamse overheid ondersteunt men dan twintig jaar aan investeringen in stadsvernieuwing in de Vlaamse steden. De realisaties van twintig jaar stadsvernieuwing worden in de verf gezet door middel van onder meer een tentoonstelling en een colloquium.

In het kader van het relancebeleid kent de Vlaamse Regering nog dit jaar 20 miljoen euro extra subsidies toe aan de steden, via de oproep Veerkrachtige steden

na corona. Daarmee voorziet men, bovenop de jaarlijkse reguliere oproep voor stadsvernieuwingsprojecten, in een belangrijke extra injectie om de Vlaamse steden aantrekkelijker te maken. Deze projecten komen volgend jaar in uitvoering.

Binnen het programma Smart Flanders ondersteunt de minister het smartcitybeleid van de steden. Hij zet in op de verdere ontwikkeling van de Vlaamse Open City Architectuur, die men kan vergelijken met een bouwplan voor de digitale stad van morgen. De bedoeling is onder meer om via dit plan lokale aanbestedingen van slimme toepassingen te vereenvoudigen, door standaarden aan te reiken waaraan systemen moeten voldoen.

1.9. Kwaliteitsvolle organisatie- en risicobeheersing

Audit Vlaanderen neemt door middel van audits de organisatiebeheersing van de lokale besturen onder de loep en ondersteunt hen om deze te verbeteren. De concrete auditplanning voor 2022 wordt door het auditcomité goedgekeurd. In 2022 wil de minister de focus leggen op de aspecten transparantie en kennisdeling.

Auditrapporten leveren een belangrijk inzicht in de sterke punten en de verbeterpunten van de werking van lokale besturen. Daarom wordt in 2022 verder ingezet op de ontsluiting van goede praktijken en globale rapporten van audits zodat elk lokaal bestuur hiermee aan de slag kan. Om de transparantie van de auditrapporten nog te vergroten, wordt het principe van de actieve openbaarheid van auditrapporten verplicht. Indien nodig zal hiertoe de regelgeving worden aangepast.

2. Toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging door Jeroen Windey, administrateur-generaal van ABB

2.1. Situering

Jeroen Windey was zelf voorzitter van twee werkgroepen in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging, enerzijds rond de cluster Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid en anderzijds rond de cluster Integratie, Inburgering en Gelijke Kansen (ofwel Samenleven).

De opdracht aan de administratie was om al de uitgaven te screenen en na te gaan hoe men de publieke financiën kan verbeteren op het vlak van efficiëntie en effectiviteit. Men moest daarbij werken op basis van wetenschappelijk onderbouwde inzichten, hetzij op basis van bestaand onderzoek hetzij op basis van nieuw onderzoek.

Voor de concrete resultaten van die oefening verwijst de spreker naar de eindrapporten zelf. Niet alle onderzochte aspecten hebben geleid tot aanbevelingen om nieuwe acties te ondernemen. Sommige elementen uit het rapport worden al meegenomen in het beleid van de minister. Andere aanbevelingen en conclusies verdienen dan weer verdere reflectie of zijn eerder aanbevelingen op de langere termijn. Sommige voorstellen zijn ook minder evident omdat ze niet voorzien zijn in het huidige regeerakkoord.

2.2. Cluster Binnenlands Bestuur

Een eerste principiële punt is dat ABB pleit voor een Vlaamse Bredere Heroverweging. Niet alleen de Vlaamse overheid zou tot het toepassingsgebied moeten behoren, maar de hele Vlaamse publieke sector. Als men bijvoorbeeld een debat voert over decentralisatie van taken en bevoegdheden, dan kan dat debat anders worden gevoerd wanneer het bestuurlijk landschap eenvoudiger is dan vandaag het geval is. Hoe bestuurskrachtiger de Vlaamse steden en gemeenten zijn, des te beter de Vlaamse overheid kan nadenken over een efficiëntere organisatie van die overheid.

Ten tweede wordt gepleit voor een onderzoek naar de verdeling van het Gemeentefonds. 98 procent van het budget Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid gaat naar de fondsen voor lokale financiering. Hoofdzakelijk gaat het over algemene, voorwaardenvrije fondsen, met het Gemeentefonds als grootste financieringsbron. Het heroverwegen van het Gemeentefonds is uiteraard een politieke opportuniteitsvraag. Overigens is binnen het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing reeds een oefening opgestart zodat het na de verkiezingen van 2024 mogelijk moet zijn keuzes te maken op basis van duidelijke scenario's.

Ten derde wordt in het rapport gewezen op de mogelijke heroverweging van een aantal kleinere uitgaven. In eerste instantie gaat het om de subsidies voor crematoria en niet-beschermde eredienstgebouwen. Die zullen worden herbekeken in het licht van de visienota over beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen, die reeds in deze commissie werd besproken (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 903/1). Wat het Stedenbeleid betreft, wordt een optimalisatie van de subsidies aan het Kenniscentrum Vlaamse Steden gesuggered. Tevens wordt een herevaluatie van de subsidies voor het Grootstedenbeleid bepleit.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkomen van Paul Van Miert

Paul Van Miert stelt vast dat het beleid van de minister een grote mate van continuïteit vertoont. Zijn fractie kan dit beleid enkel toejuichen. De spreker brengt de veerkracht en daadkracht van de lokale besturen onder de aandacht, zoals die sterk tot uiting kwamen tijdens de coronacrisis. Zij hebben allerlei praktische problemen moeten oplossen en hebben de vaccinatiecampagne succesvol aangepakt.

In heel dit gebeuren heeft de Vlaamse Regering zich telkens als een betrouwbare partner opgesteld die de lokale besturen goed heeft ondersteund. De spreker vermeldt het Noodfonds, de relancemaatregelen en de zomerscholen. Bij het begin van de legislatuur werden eveneens belangrijke maatregelen uitgevaardigd om de lokale besturen te ondersteunen. Het gaat onder meer over de responsabiliseringsbijdrage, het Openruimtefonds, het behoud van de vaste groeivoet van het Gemeentefonds enzovoort. Onlangs was er ook de tegemoetkoming voor het verlies van de Fluviusdividenden. In totaal ontvangen de lokale besturen inmiddels 4 miljard euro aan middelen. Hieruit blijkt dat de Vlaamse Regering een groot hart heeft voor de lokale besturen.

2022 wordt een belangrijk jaar voor de regiovorming. In sommige regio's is men reeds ijverig aan de slag gegaan en werd een aantal processen opgestart. In andere regio's, bijvoorbeeld in Limburg, is er nog werk te doen. Het zal erop aankomen om ook daar de dynamiek erin te houden. Is er al een dialoog met de federale overheid opgestart over de regiovorming? Hoe ziet de timing eruit?

Een ander belangrijk dossier heeft betrekking op de fusies. Op een aantal plaatsen zijn er fusiegesprekken gaande. Allicht zullen er in deze commissie nog vaak vragen gesteld worden over lopende fusieprocessen.

Het decreet tot versterking van de lokale democratie heeft een aantal belangrijke vernieuwingen gebracht: de afschaffing van de opkomstplicht bij de lokale verkiezingen, de neutralisering van de lijststem, de semirectstreekse verkiezing van de burgemeester, de constructieve motie van wantrouwen enzovoort. De afgelopen maanden werd in sommige gemeenten reeds gebruikgemaakt van de constructieve motie van wantrouwen. Dit is allemaal vrij goed verlopen. Toch mag men inzake de lokale democratie niet op de lauweren blijven rusten. Het moet de bedoeling

zijn om de rol van de gemeenteraad te versterken en nieuwe vormen van burgerparticipatie te onderzoeken.

In het kader van het programma Lokale Besluiten als Gelinkte Open Data zal nog dit zittingsjaar een aantal concrete stappen worden gezet om zo in 2023 tot een volledig afgerond geheel te komen. Kan de minister hier wat uitleg over verschaffen?

Welke richtsnoeren zal de minister hanteren in het formuleren van een nieuwe visie op stedelijkheid in Vlaanderen in 2022? Welke stakeholders zullen hiervoor worden aangesproken? Hoe kijkt de minister naar de aanbevelingen inzake stedenbeleid in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging?

3.2. Tussenkost van Brecht Warnez

Brecht Warnez spreekt van de legislatuur van de lokale besturen. Dit uit zich doordat de gemeenten meer vertrouwen, beleidsautonomie, bestuurskracht en middelen krijgen. De beleids- en begrotingstoelichting krijgt dan ook de volle steun van de CD&V-fractie.

Terecht verwijst de minister ook dit jaar naar de flexibiliteit en de daadkracht die de lokale besturen het afgelopen jaar aan de dag hebben gelegd. Ze hebben een onmisbare rol gespeeld bij het indijken van de COVID-19-crisis door de door het Overlegcomité genomen maatregelen een concrete vertaling op het terrein te geven. Tegelijkertijd hebben ze ervoor gezorgd dat het lokale economische en maatschappelijke leven niet stilviel.

De basisfinanciering van de lokale besturen wordt op peil gehouden. Het Gemeentefonds en het Stedenfonds kennen terug hun decretaal voorziene groei van 3,5 procent. Alles samen zal er vanuit de verschillende financiële stromen volgend jaar meer dan 4 miljard euro naar de lokale besturen gaan. Dat is en blijft een belangrijke inspanning vanuit de Vlaamse overheid. Belangrijk is ook het feit dat voor de komende jaren zal voorzien worden in een gedeeltelijke compensatie van de minderontvangsten uit de energiedividenden, een probleem dat reeds eerder aan bod kwam in de commissie. Voor het jaar 2022 wordt in een compensatie voorzien voor een totaal bedrag van afgerond 37,5 miljoen euro. Deze compensatie zal door de lokale besturen vrij besteed kunnen worden, hetgeen opnieuw een uiting is van vertrouwen in de beoordelingsbekwaamheid van de lokale besturen.

De minister heeft aan het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing de opdracht gegeven om het Gemeentefonds te evalueren. Dat is een zeer delicate, maar niettemin noodzakelijke opdracht waar met veel belangstelling naar uitgekeken wordt. Heeft de minister bij die opdracht bepaalde elementen meegegeven die specifiek het onderwerp van onderzoek dienen te zijn – bijvoorbeeld de voorafnames – of beschikt het steunpunt over een volledige onderzoeksvrijheid?

De helft van de door de steden en gemeenten te betalen responsabiliseringsbijdrage wordt door de Vlaamse overheid gecompenseerd. Tegen deze regeling werd beroep aangetekend bij het Grondwettelijk Hof door de gemeente en het OCMW van Tessenderlo. Het Grondwettelijk Hof heeft bij arrest van 28 oktober 2021 de desbetreffende regeling vernietigd, evenwel enkel in zoverre deze niet in een dotatie voorziet die “wordt toegekend aan de gemeenten die niet aangesloten zijn bij het Gesolidariseerde Pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen”. Hoe benadert de minister dit arrest? Zal hij initiatieven nemen om uitvoering te geven aan dit arrest en zo ja, welke?

Iedereen erkent de absolute noodzaak om ingrijpende maatregelen te nemen op het vlak van het klimaat. De lokale besturen spelen daarbij een uiterst belangrijke rol. Vorig jaar in juni werd het Lokaal Energie- en Klimaatpact goedgekeurd. De

doelstellingen zoals vermeld in dat plan werden door het Klimaatplan van 5 november jongstleden nog aangescherpt. Aldus wordt de doelstelling van 40 procent verhoogd naar 55 procent. Om de opvolging van de in het LEKP opgenomen doelstellingen te faciliteren, zal in 2022 een digitaal instrument worden uitgebouwd. Hoe zal dat instrument opgebouwd worden en hoe zal het functioneren? Zal de minister specifieke initiatieven nemen om de aangescherpte doelstellingen van het LEKP naar de lokale besturen toe te duiden en nader uit te leggen?

Wat het Luchtbeleidsplan betreft, geeft de minister aan dat hij de nodige samenwerkingen zal stimuleren om de Vlaamse expertise ter bevordering van de lokale luchtkwaliteit dichterbij de lokale besturen te brengen. Kan de minister dit meer concretiseren? Welk soort van samenwerkingen heeft hij hierbij voor ogen?

De regiovorming moet uiteindelijk leiden tot een meer gestroomlijnd bestuurlijk landschap. Tegelijkertijd is het een gevoelig thema, wat blijkt uit het feit dat men nog niet voor alle provincies tot een definitieve afbakening van de referentieregio's gekomen is. Kan de minister verduidelijken welke stappen er onder meer reeds gezet zijn naar de federale overheid om hun regionale afbakeningen af te stemmen op de referentieregio's? Hoe wordt de verdere stroomlijning van de eigen Vlaamse afbakeningen aangepakt?

De spreker verwijst naar de in het vooruitzicht gestelde vereenvoudiging van het scala aan verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen opgenomen in het decreet over het lokaal bestuur. Het dienaangaande bestelde onderzoek bij de universiteiten van Gent en Hasselt beslaat drie fases waarvan de eerste bestond uit gesprekstafels met vertegenwoordigers van onder meer de lokale besturen. Kan de minister nader duiden wat de specifieke knelpunten waren die tijdens die gesprekstafels werden gesignaleerd? Wanneer zal het volledige onderzoek afgerond zijn? Is er reeds een zicht op de mogelijke aanpassingen die ingevolge dat onderzoek aan de regelgeving zullen aangebracht worden?

Wat de lokale verkiezingen betreft wordt er op gewezen dat het project inzake de digitalisering van de aangiften van de verkiezingsuitgaven samen met de andere overheden wordt uitgewerkt. Wat is daar de stand van zaken? Zijn er bepaalde knelpunten of verschillen in visie tussen de verschillende overheden?

De nieuwe gemeente- en stadsmonitor wil uitgroeien tot een data-kennisplatform voor elk lokaal bestuur. De administratie zal de lokale besturen het komende jaar verder ondersteunen bij de inzet, het gebruik en de vertaling van data in sterk lokaal beleid. Hoe ziet de minister dit concreet? Welke initiatieven heeft hij voor ogen bij de vertaling van al deze data in lokaal beleid? Welk soort van ondersteuning vragen de gemeenten zelf op dit vlak?

In het kader van deze begrotingsbespreking kreeg de commissie een interessante toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging. ABB stelt dat de Vlaamse overheid eerder toe is aan een 'bredere' heroverweging waarbij niet alleen het werkterrein van de Vlaamse overheid, maar het gehele Vlaamse bestuurlijke landschap dient bekeken te worden. Hoe staat de minister hiertegenover? Is naast een 'brede' effectief een 'bredere' heroverweging aangewezen?

3.3. Tussenkomen van Tom Ongena

Tom Ongena sluit zich aan bij de appreciatie van de twee vorige sprekers over het door de minister gevoerde beleid. Er wordt veel vertrouwen aan de lokale besturen gegeven en die hebben op hun beurt bewezen dat vertrouwen meer dan waard te zijn. Dat is sterk gebleken uit het feit dat de lokale besturen een essentiële partner waren en zijn bij het bestrijden van de coronacrisis. Het geven van vrijheid en

vertrouwen en het financieel ondersteunen van de gemeenten zijn dan ook goede beleidslijnen gebleken.

De spreker zal niet ingaan op alle aspecten van de BBT. Reden is dat andere collega's er al vragen over hebben gesteld (bijvoorbeeld de regiovorming) of dat het debat nog maar recent uitgebreid gevoerd werd (erkenning lokale geloofsgemeenschappen).

De Vlaamse Regering rekent ook in het kader van het relanceplan op de medewerking van de lokale besturen. Zo wordt voorzien in een Vlaamse ondersteuning van 10 miljoen euro voor het lokale energie- en klimaatbeleid. Op welke manier zal dat bedrag worden verdeeld? Er is verder sprake van een digitaal instrument dat moet zorgen voor een opvolging van de doelstellingen van de klimaatplannen. Hoe zal dat instrument eruitzien en wat is de precieze functie ervan?

De uitbreiding van de fietsinfrastructuur maakt eveneens deel uit van de relance. De inspanningen van de stad Kopenhagen hebben voor de nodige inspiratie gezorgd inzake het uitrollen van fietsinfrastructuur. Het relanceplan voorziet 150 miljoen euro om lokale besturen ertoe aan te zetten om hun bestaande fietsinfrastructuur uit te breiden. Het subsidiebedrag zal op basis van het inwonersaantal worden verdeeld. De gemeenten hebben tot 30 september 2022 de tijd om een of meer projecten aan te melden. Zijn er al projecten ingediend? Hoe wil de minister de gemeenten motiveren een project aan te melden? Op basis van welke criteria zal worden beslist over de projecten?

De zomerscholen zijn een succesvol initiatief gebleken. Het is een goede zaak dat dit initiatief wordt verlengd. Werden de zomerscholen geëvalueerd? Waar zal de voorziene 5 miljoen euro precies naartoe gaan?

In het kader van de versterking van de lokale bestuurskracht informeert de spreker naar de plannen inzake decentralisatie. Hieromtrent was er in de vorige zittingsperiode een werkgroep actief. Er werden in dat kader al enkele stapjes vooruit gezet maar het is toch de ambitie om op dat pad verder te gaan. Welke mogelijkheden tot decentralisatie ziet de minister nog? Hoe zal hij dit dossier aanpakken?

Vlak voor het zomerreces 2021 werd over het decreet tot versterking van de lokale democratie gestemd. Intussen wordt een nieuw ontwerp van decreet voorbereid met het oog op het digitaliseren van de aangifte van de verkiezingsuitgaven. Gezien de grote papierwinkel die nu met de aangifte gepaard gaat, zouden hiermee heel wat bomen kunnen worden gered. Kunnen ook de problemen rond de indiening van de verkiezingslijsten worden meegenomen in die oefening? Wordt er voldoende samengewerkt met mensen op het terrein?

Tom Ongena vindt het een goede zaak dat de labo's voor burgerparticipatie intussen aan het werk zijn. Zijn er al resultaten bekend? In 2022 zou er vooral gefocust worden op experimenten rond het right to challenge. Op welke manier zal de minister de lokale besturen ondersteunen in de uitrol van de labo's?

3.4. Tussenkomen van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout stelt vast dat men zich reeds halverwege de zittingsperiode bevindt. Het is dan interessant te bekijken waar men staat, wat er al gebeurd is en wat er nog moet gebeuren. Het voorbije jaar werden boeiende debatten gehouden over heel wat thema's, zoals de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen, de versterking van de lokale democratie enzovoort. Ondanks de meningsverschillen heeft de spreker ook altijd oog gehad voor de positieve stappen die werden gezet. Dat neemt niet weg dat hij over andere zaken kritisch wil blijven.

De voorliggende begroting ligt in de lijn van de vorige begrotingen. Dat heeft als voordeel dat er een stuk continuïteit in het beleid zit maar als nadeel dat er niet wordt bijgestuurd op zaken waar de spreker kritisch voor is. In dat kader wil hij een aantal dossiers aanstippen die hij benadert vanuit de volgende principes: het democratische perspectief van de lokale besturen, de efficiëntie en de bestuurskracht, de zoektocht naar nog meer transparantie en de overtuiging dat het de lokale besturen zijn die het verschil kunnen maken op het gebied van klimaat, gezondheid en ook polarisering. Om dat waar te maken moeten de lokale besturen wel over de nodige investeringsruimte beschikken. Deze Vlaamse Regering zet op dat vlak stappen maar er blijft toch een aantal uitdagingen.

Een van de uitdagingen betreft de regiovorming. Er blijven vragen over hoe strak het voorgestelde kader met de referentieregio's uiteindelijk zal zijn en op welke manier een en ander zal worden ingevuld. Hoever staat men intussen met de afbakening in Limburg? Wanneer moet hier ten allerlaatste een doorbraak in worden gerealiseerd? Kan er een stand van zaken worden gegeven van waar iedere regio zich bevindt wat de uitvoering van de principes van de regiovorming betreft? Is er op sommige plaatsen al sprake van een regionale aanpak en hoe kan deze commissie daar inzicht in krijgen? De minister wil een verankering van de democratische controle op de regiovorming. Hoe ziet de minister dat concreet en welke timing zal hij hanteren? Hoe meer stappen er gezet worden zonder decretaal kader, hoe kleiner de impact van de gemeenteraden is op de huidige evolutie. Het zou jammer zijn mochten er nu al stappen worden gezet zonder dat de gemeenteraden proactief betrokken worden.

De spreker zal met veel interesse het traject volgen om de gemeenteraden te versterken. Zal men in dat kader ook een extra bevraging doen van de Vlaamse gemeenteraadsleden? Het is uiteraard logisch dat de VVSG betrokken wordt maar een ad-hocbevraging van raadsleden, over hoe zij denken en wat zij nodig hebben om beter als raadslid te kunnen functioneren, zou eveneens nuttig zijn.

Er worden drie nieuwe fusietrajecten opgestart. Heeft de minister weet van nog andere trajecten die in voorbereiding zijn? Hoe kijkt hij naar de gemeenten die in 2018-19 reeds een fusie voltrokken en die nu opnieuw naar een fusie wensen te gaan? Voor de betrokken lokale besturen kan dat een aantrekkelijk financieel scenario zijn gelet op de overname van de schuld. Gesteld dat een grote stad zou fusioneren met een zeer kleine gemeente, kan die stad in die omstandigheden een halvering van de schuld waarmaken? Kan hierin een pervers effect schuilen, doordat op die manier de schuld wordt afgewenteld op de Vlaamse overheid?

Er wordt in deze commissie veel over decentralisatie gesproken, zonder dat dit evenwel wordt geconcretiseerd. Wat is de concrete timing en wat zijn de concrete sporen om met de decentralisatie van taken en bevoegdheden aan de slag te gaan? Welke resultaten wil de minister nog boeken in 2022 en voor het einde van de legislatuur? Of zal het vooral gaan om een theoretische oefening die in een volgend regeerakkoord wordt verankerd?

Er wordt nu een eerste stap gezet in de evaluatie van het Gemeentefonds. In de werking en verdelingscriteria zit een aantal absurditeiten die moeten worden aangepakt. De spreker denkt aan de ingekantelde middelen rond Jeugd, Cultuur en Sport die zich nog steeds in het Gemeentefonds bevinden en die verdeeld worden op basis van beleidslijnen die voor 2012 werden getrokken. Intussen is men tien jaar verder en is er nergens fundamenteel bijgestuurd. De lokale besturen worden vandaag dus deels gestraft voor een beleid dat door de lokale overheid van voor 2012 werd gevoerd. Een stad als Vilvoorde valt niet onder de noemer van de centrumsteden en komt op die manier mogelijk middelen tekort. Dat wordt dan weer op een andere manier gecompenseerd. Het Plattelandsfonds kan ook in vraag worden gesteld. Het is dan ook noodzakelijk om fundamenteel na te denken over de

werking van de fondsen. Het is alvast positief dat de minister in dat kader een opdracht heeft gegeven aan het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. Wanneer zullen de resultaten bekend zijn? Wanneer kan deze commissie het gesprek aangaan met de mensen van het steunpunt? Wordt ook de responsabiliseringsbijdrage van de Vlaamse overheid in dat kader bekeken?

Gemeenten hebben een grondwettelijk verankerde fiscale autonomie. Op 10 november jongstleden heeft de minister echter een schrijven aan de lokale besturen gericht met het oog op de afbouw en afschaffing van de Eliaheffingen op hoogspanningsmasten en sleuven. De minister verwijst daarbij naar het Lokaal Energie- en Klimaatpact van 4 juni 2021. Op welke manier is het decretaal verankerd dat de lokale besturen die heffingen moeten afbouwen? Wijkt de minister hier niet drastisch af van zijn eigen principe dat de lokale besturen beleidsvrijheid en (fiscale) autonomie moeten krijgen? Moet het gesprek over die fiscaliteit niet in eerste instantie op lokaal vlak worden gevoerd? Gemeenten kunnen immers hinder ondervinden van de hoogspanningsmasten en dan is het niet onlogisch dat ze voor een stuk de gerealiseerde winsten recupereren om tegemoet te komen aan de noden van de mensen die rond die masten wonen. Heeft de minister over zijn schrijven reeds reacties ontvangen van lokale besturen? Wordt het begrotingstraject van gemeenten niet doorkruist door de vraag om de bewuste heffingen af te bouwen?

De minister kondigt al enkele jaren aan dat hij werk wil maken van een aangepaste rechtspositieregeling van de lokale ambtenaren. De spreker is geen tegenstander van het maken van die oefening. De job van lokaal ambtenaar moet immers aantrekkelijk blijven want momenteel worstelen alle lokale besturen om geschikt personeel te vinden. Anderzijds dient ook de onafhankelijkheid te worden gewaarborgd zodat die ambtenaar zijn of haar rol krachtadig kan spelen. Is het zo dat de timing van de rechtspositieregeling gewoon met een jaar is opgeschoven? Wat is de reden dat er in het voorbije jaar geen stappen vooruit werden gezet? Waarom denkt de minister in 2022 wel vooruitgang te kunnen boeken?

De spreker heeft twee concrete vragen over de praktische organisatie van de lokale verkiezingen. Overweegt de minister om de verkiezingsdag over een langere periode te spreiden? Op welke manier kan werk worden gemaakt van het voorzien van stemlokalen op andere locaties dan de vaste locaties? Zou er bijvoorbeeld gestemd kunnen worden in de omgeving van stations of in de dichtere nabijheid van jongeren of ouderen?

De spreker verwijst naar de visienota over beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 903/1). Op de opmerking over de vaagheid van de beleidsvoornemens van de bevoegde ministers Somers en Diependaele werd geantwoord dat dit logisch is gezien het om een conceptnota gaat. De afgelopen jaren is er op dat vlak niet veel gebeurd. Waarom denkt de minister dat er tijdens de resterende 2,5 jaar van deze coalitie wel nog serieuze stappen kunnen worden gezet? Durft de minister een ambitie uitspreken over het aantal eredienstgebouwen dat herbestemd kan worden? Op welke manier wordt die ambitie onderbouwd?

Het Lokaal Energie- en Klimaatplan is een belangrijk instrument. De digitale tool kan interessant zijn om de effecten van het lokale energie- en klimaatplan te monitoren. Wanneer mag dat instrument worden verwacht? Op welk moment zal men de impact van de lokale plannen kunnen evalueren?

Inzake gemeenten zonder gemeentehuis worden projectoproepen aangekondigd. Over welke budgetten gaat het en hoeveel gemeenten denkt de minister hiermee te kunnen bereiken in de periode september 2021 tot juni 2022?

De labo's voor burgerparticipatie worden uitgerold, net zoals het right to challenge. Wanneer wordt een evaluatie daarvan gepland?

Er wordt een wijziging aangekondigd van het Begraafplaatsendecreet, onder meer met betrekking tot de private actoren bij de oprichting en het beheer van crematoria. In de BBT stelt de minister dat er in 2021 een conceptnota met timing voor een decreetswijziging zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Betreft dat jaar een tikfout of moet dit nog gebeuren tijdens de laatste zes weken van dit jaar?

Men kan een aantal budgettaire verschuivingen vaststellen naar aanleiding van de oprichting van de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst. Welke mensen gaan een andere jobinhoud krijgen door de oprichting van die dienst? Wat is de impact daarvan op de kracht van ABB? Welke zaken worden niet meer of minder opgenomen? Of was er een overschot aan personeel bij ABB?

3.5. Tussenkomen van Kurt De Loor

Kurt De Loor bevestigt dat de lokale besturen zich het afgelopen anderhalf jaar in een ongekennde en moeilijke situatie bevonden als gevolg van de coronapandemie. Ze vertoonden evenwel veel veerkracht en creativiteit, zowel voor wat hun eigen werking en dienstverlening betreft als voor hun bijdrage aan de bestrijding van het coronavirus en het aanpakken van de pandemie. De spreker maakt van de gelegenheid gebruik om zowel ABB als de gouverneurs een pluim te geven voor hun ondersteunend en coördinerend werk ten aanzien van de lokale besturen tijdens de coronacrisis.

Kurt De Loor vindt het goed dat de gemeenten in het relanceplan worden betrokken, maar plaatst toch enkele kanttekeningen. De minister hecht veel belang aan lokale autonomie en werkt in dat verband quasi altijd met projectoproepen, in plaats van het beleid Vlaanderenbreed, voor alle lokale besturen tegelijk, uit te rollen. Het gevaar bestaat dan echter dat men daardoor altijd dezelfde groep van lokale besturen aanspreekt, en een groep (van vaak kleinere) gemeenten verliest. Nochtans heeft elke burger, ongeacht de gemeente waar hij woont, recht op kwalitatieve dienstverlening. De vraag is of de minister daar voldoende rekening mee houdt. Wordt er over alle projecten heen gemonitord welke besturen aan die oproepen deelnemen? Wordt er specifiek contact opgenomen met of extra inspanningen gedaan voor besturen die niet deelnemen? Worden zij extra toegeleid naar die middelen? Men moet immers voorkomen dat het altijd dezelfde gemeenten zijn die met een groot deel van de pot geld gaan lopen.

Met het Lokaal Energie- en Klimaatplan wil de Vlaamse Regering de lokale besturen ondersteunen om klimaatdoelen te halen. De focus ligt op vier werven: vergroening, energie, mobiliteit en regenwater. De regering verdeelt 25 miljoen euro onder de lokale besturen die dat doen. De deadline voor lokale besturen om het pact te ondertekenen was 29 oktober 2021. Hoeveel gemeenten hebben het pact ondertekend? Wat met de gemeenten die het pact (nog) niet hebben ondertekend? Worden zij nog actief aangespoord om alsnog klimaatmaatregelen te nemen? Op welke manier? Wat is de timing voor het verdere verloop van het traject?

De BBT vermeldt op bladzijde 9: "Lokale besturen met een sterk uitgebouwd lokaal armoedebestrijdingsbeleid kunnen een medewerker die deskundig is in het uittekenen van een lokaal armoedebestrijdingsbeleid of in specifieke acties in uitvoering van dat beleid, ter beschikking stellen van een andere gemeente of stad om daar hun succesvolle aanpak te introduceren." Hoeveel lokale besturen hebben al deelgenomen aan dit initiatief? Overweegt de minister nog andere initiatieven binnen zijn bevoegdheden?

Het is op zich zeer goed dat deze Vlaamse Regering extra inspanningen doet met betrekking tot bijkomende fietsinfrastructuur. Dit zorgt ervoor dat duurzame verplaatsingen worden aangemoedigd. Er wordt vrij veel budget voorzien, maar de centen ook daadwerkelijk omzetten in bijkomende fietspaden is een ander verhaal. Dat komt doordat lokale besturen zelf 2 euro moeten uittrekken voor iedere euro die Vlaanderen subsidieert. In het verleden is al gebleken dat dit model van cofinanciering tot gevolg had dat het aangekondigde bedrag niet werd uitgegeven. Reden is dat lokale overheden onvoldoende middelen hebben om zelf te investeren. Om het volledige bedrag van 150 miljoen euro ook echt te investeren en om te zetten in bijkomende veilige fietspaden, moeten lokale overheden 300 miljoen op tafel leggen.

Kan de minister een stand van zaken geven? Zit men op koers om het volledige budget van 150 miljoen euro ook effectief om te zetten? Heeft de minister een bevraging gedaan bij lokale besturen over de beschikbare middelen voor fietsinvesteringen? Zeker in het kader van de coronapandemie, die bij vele lokale overheden toch voor een financiële put heeft gezorgd, lijkt het zinvol om te weten of er bij lokale besturen nog financiële mogelijkheden zijn om in fietsinfrastructuur te investeren.

Hoeveel gemeenten kunnen er worden bereikt met het initiatief rond gemeenten zonder gemeentehuis? Het is een keuze om de digitalisering niet Vlaanderenbreed maar via projectoproepen uit te rollen. Wordt er gemonitord of in heel Vlaanderen wordt deelgenomen aan die oproepen? Hoe worden gemeenten/regio's betrokken die niet spontaan intekenen op een projectoproep? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat alle Vlamingen kunnen genieten van de meerwaarde die deze projecten creëren?

De spreker staat achter de uitgangspunten van de regiovorming, het tegengaan van bestuurlijke verrommeling en het bieden van meer transparantie. Toch heeft hij enkele aandachtspunten. Er mag geen bijkomende bestuurslaag ontstaan en er moet aandacht zijn voor het mogelijke democratisch deficit dat kan ontstaan door te veel te focussen op het burgemeestersoverleg.

De grote doorbraak inzake regiovorming werd in maart 2021 met grote trom aangekondigd, maar Limburg kreeg extra tijd, zonder dat die evenwel duidelijk is vastgelegd. Het uitblijven van een beslissing dreigt de regiovorming te ondergraven. Lokale besturen wachten om knopen door te hakken over samenwerkingen tot ze duidelijkheid hebben over de regiovorming in Limburg. Bocholt bijvoorbeeld wil snel duidelijkheid over de regiovorming om te kunnen beslissen in welke politiezone men zal instappen. De spreker doet met aandrang een oproep om knopen door te hakken, zodat de betrokken gemeenten verder kunnen met hun langetermijnplannen.

Inzake de vereenvoudiging van het scala aan verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen vermeldt de BBT: "In de laatste (derde) fase zullen beleidsaanbevelingen signaleerd worden aan de Vlaamse Regering." De tweede fase moest medio 2021 afgerond zijn. Wat is de stand van zaken? Wat zijn de aanbevelingen en wat is de verdere timing?

Inzake fusies werd een interessant pakket uitgewerkt door de Vlaamse Regering. Dit vernieuwd pakket moet ervoor zorgen dat fusies om verkeerde redenen worden vermeden. Dat kan dan gaan om kleinere gemeenten die fuseren om zich af te zetten tegen een grotere gemeente/stad (de zogenaamde donutgemeenten). Momenteel zijn er drie principiële beslissingen om tot fusies over te gaan (Bilzen en Hoeselt, Tongeren en Borgloon, Ham en Tessenderlo). Hoeveel andere besturen overwegen nog een fusie? In hoeveel dossiers wordt het fusieteam van ABB betrokken? Is er een soort van informele deadline voor het opstarten van een fusie? Wanneer moeten lokale besturen eraan beginnen om tijdig klaar te zijn?

De spreker stelt vast dat er tot op heden weinig concrete stappen werden ondernomen in de richting van een rechtspositieregeling die lokale besturen toelaat een modern personeelsbeleid te voeren.

Vooruit vindt de recente afschaffing van de opkomstplicht voor de lokale verkiezingen de grootste blunder van deze politieke generatie. Blijkbaar hebben de CD&V-jongeren ondertussen een duidelijk signaal gegeven aan hun moederpartij om de opkomstplicht opnieuw in te voeren. Mogelijk is er dus sprake van een voortschrijdend inzicht en wordt die historische fout zo snel mogelijk rechtgezet.

De spreker is een grote voorstander van een digitalisering van de gemeentelijke volksraadpleging en is blij dat de minister dit principe zal uitwerken. Uit het advies van de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen blijkt dat het niet evident is om de volksraadpleging volledig te digitaliseren, maar het digitaliseren van de initiatieffase is al een goede eerste stap. Trekt de minister extra budget uit om die digitale initiatieffase mogelijk te maken? Welke stappen zijn er precies nodig en binnen welke termijn zal de minister dit uitvoeren?

Het is positief dat de opdracht werd gegeven aan het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing om de verdelingscriteria van het Gemeentefonds en andere financieringsstromen tegen het licht te houden. Wanneer worden de resultaten van deze evaluatie verwacht? Kan er nog een bijsturing gebeuren tijdens deze legislatuur? Hoe zal de minister omgaan met de resultaten van de evaluatie?

Het is ook positief dat de regels en documenten van de BBC opnieuw worden geëvalueerd. Dit moet bijdragen aan meer transparantie en moet ook de leesbaarheid voor raadsleden en inwoners bevorderen.

In het kader van het stedenbeleid wil de minister met wijkverbeteringscontracten de maatschappelijke uitdagingen op een integrale wijze aanpakken. Uit het plan Vlaamse Veerkracht blijkt dat daarvoor 4 miljoen euro relancebudget wordt vrijgemaakt, hetgeen niet zo'n groot bedrag is. Kan de minister toelichten welke projecten daarmee gerealiseerd zullen worden? Hoe wordt dit beperkte budget van 4 miljoen euro verantwoord? Hoe zal dit budget verdeeld worden?

Er is in de BBT sprake van een toolkit Cyberveiligheid voor lokale besturen om de robuustheid van digitale systemen te scannen en te optimaliseren. In 2022 voorziet men cofinanciering voor een ICT-veiligheidsaudit (via Audit Vlaanderen). Hoeveel lokale besturen hebben al een beroep gedaan op de ICT-veiligheidsaudit? Hoeveel Vlaamse middelen werden hiervoor aangewend in 2021 en welke middelen zijn voorzien voor 2022?

Audit Vlaanderen is een cruciale partner voor de lokale besturen om hen bij te staan bij het opzetten van een kwaliteitsvolle organisatie- en risicobeheersing. Belangrijk is dat de lokale besturen Audit Vlaanderen als een partner zien om de organisatie te versterken via aanbevelingen. Hebben de coronapandemie en de lockdown een invloed (gehad) op het aantal uitgevoerde auditopdrachten (zowel thema-audits, forensische als organisatieaudits)? De spreker wijst op het belang van een procedure op tegenspraak bij forensische audits om ieders rechten te garanderen. Men moet er dus voor zorgen dat alle partijen gehoord worden. Het is belangrijk dat er beleidsinput uit de auditresultaten wordt aangeleverd. Er kunnen immers veel beleidslessen getrokken worden uit de globale rapporten.

Tot slot is het positief dat vanaf 2022 wordt ingezet op actieve openbaarheid van het organisatie- en risicobeheer. Maar het principe van openbaarheid werd vorig jaar ook al vooropgesteld. Vanaf wanneer zal de verplichte openbaarheid een feit zijn? Vooruit dringt erop aan dat dit snel gebeurt.

3.6. Tussenkomenst van Nadia Sminate

Nadia Sminate is verheugd over het feit dat Vlaanderen intussen over een eigen Informatie- en Screeningsdienst beschikt in het kader van de erkenning van de lokale geloofsgemeenschappen. Op die manier wordt een oplossing geboden aan het probleem van het gebrek aan informatie over de lokale geloofsgemeenschappen.

In het kader van het geactualiseerde actieplan Radicalisering staan heel wat nieuwe projecten op stapel, met een terechte focus op de rol van de lokale besturen. Gelet op hun terreinkennis spelen ze immers een sleutelrol in de strijd tegen gewelddadige radicalisering.

De spreker toont zich wel bezorgd over de precieze omschrijving van het probleem. Voor haar is dat het gewelddadig radicalisme. In het actieplan wordt echter ook vaak de nadruk gelegd op een modewoord, met name 'polarisering'. Men mag de fout niet maken om door die focus de vrijemeningsuiting te beknotten of meningsverschillen uit de weg te gaan. Voor de spreker is polarisering niet noodzakelijk iets negatief. Vanuit polariserende meningen kunnen immers nieuwe ideeën en tendensen ontstaan. Men dreigt nu oplossingen te zoeken voor problemen in de samenleving die er niet zijn of die niet fundamenteel zijn. Dit is voor een stuk wel aanwezig in het beleid dat vandaag wordt besproken. Vandaar vraagt de spreker dat men het vooropgestelde doel, met name het bestrijden van gewelddadige radicalisering, niet uit het oog zou verliezen.

De spreker verwijst naar het Hannah Arendt Instituut dat blijkbaar een soort van passe-partout voor het beleid moet bieden. Aanvankelijk ging het over stedelijkheid, vervolgens ging de focus naar diversiteit, van daaruit naar burgerschap en ten slotte naar het bestrijden van radicalisering. Men krijgt met andere woorden het gevoel dat het instituut een brede waaier van maatschappelijke thema's moet behandelen en oplossen. Op zich is dat geen probleem, ware het niet dat het moeilijk is om te bepalen waartoe het instituut concreet kan bijdragen. Bovendien is er een probleem met de weinig diverse samenstelling van de leden van de raad van bestuur van het instituut en bijgevolg met de bijdrage die dit instituut kan leveren. Er blijven dus vragen over de finaliteit van het Hannah Arendt Instituut en over de tendentieuze blik die men over de samenleving heeft, terwijl het instituut handenvol geld kost aan de belastingbetaler.

4. Antwoorden van de minister

4.1. Transversale en overkoepelende doelstellingen

4.1.1. *Energie-, klimaat en luchtbeleid*

Minister *Bart Somers* stelt dat de gemeenten jaarlijks de kans hebben om in te tekenen op het Lokaal Energie- en Klimaatplan. Dit jaar ondertekenden reeds 294 gemeenten het LEKP. De ondertekening van het LEKP blijft geldig voor de duur van het LEKP zelf. De minister wil jaarlijks een gelijkaardige timing volgen, waarbij de resterende zes gemeenten nog kunnen aansluiten. Hij voorziet een blijvende stimulans naar alle 300 gemeenten om samen de schouders onder een sterk lokaal klimaatbeleid te zetten, met het LEKP als kapstok. In het besluit van de Vlaamse Regering voor de LEKP-middelen van 2021 staat dat de middelen worden verdeeld als trekingsrechten op basis van de inwonersaantallen (4/5) en de criteria van het Gemeentefonds (1/5). Op die manier werd gezocht naar een rechtvaardige verdeelsleutel.

Het LEKP is bij de opmaak afgestemd op de doelstellingen onder het Vlaams Energie- en Klimaatplan. In de visienota Bijkomende maatregelen VEKP van 5 november 2021 staat inderdaad een aanscherping van de doelstellingen van het LEKP beschreven. Deze zullen nog verder met de VVSG worden besproken. Het blijft hoe

dan ook een autonome keuze van de lokale besturen om een vernieuwd engagement in een volgende versie van het LEKP aan te gaan.

De doelstellingen worden verhoogd van -40 procent naar -55 procent CO₂-emissies (niet-ETS) tegen 2030 ten opzichte van 2015, zowel voor de eigen gebouwen en technische infrastructuur als voor de eigen mobiliteit. De primaire energiebesparingsdoelstelling wordt aangescherpt naar -3 procent per jaar vanaf 2023. Vanaf 2022 wil men evolueren naar 1,5 (semi)publieke laadequivalenten per 100 inwoners (99.000 laadpunten (CPE)) tegen 2030 en dit bovenop de voorziene (ultra)snelle laadinfrastructuur langs de autosnelwegen.

In samenspraak met de VVSG en na duidelijkheid over de structurele vervolgstappen inzake residentiële renovatieplicht, flankerend beleid en een structurele taxshift, zal bekeken worden hoe de collectieve renovatiedoelstelling vanuit lokale besturen binnen het LEKP kan worden verhoogd. Ook in samenspraak met de VVSG en in het kader van een aangescherpt LEKP zal men erop toezien dat de lokale besturen vanaf 5 november 2021 geen nieuwe principiële beslissingen meer nemen met betrekking tot lokale heffingen op masten en sleuven van Elia. Bovendien wordt erop toegezien dat tegen ten laatste 1 januari 2026 de bestaande heffing op elektriciteit volledig wordt afgebouwd. 1 januari 2026 werd gekozen omdat men werkt binnen de cyclus van de meerjarenplanning. De nieuwe bestuursploeg na de verkiezingen van 2024 zal dan een jaar de tijd hebben om een nieuwe meerjarenplanning op te maken en om desgevallend te beslissen om de bestaande heffingen op elektriciteit af te bouwen.

Jeremie Vaneekhout informeerde naar het schrijven van de minister van 10 november over de afbouw van de Eliaheffing. De bedoeling van dit schrijven was om de lokale beleidsmakers te sensibiliseren en een verzoek tot hen te richten. De minister vraagt geen bruuske afschaffing van de lokale belastingen op elektriciteitspylonen, precies om de begrotingen van de lokale besturen niet te bezwaren, maar wel een gezamenlijke, toekomstgerichte afbouw tegen uiterlijk 2026. Aan de fiscale autonomie van de gemeenten wordt niet geraakt. Er staat geen rechtstreekse financiële compensatie tegenover, maar via het LEKP komt men de lokale besturen wel financieel tegemoet om deze kost (of minderontvangst) op te vangen. Van een vijftal gemeenten werden enkele vragen ter verduidelijking ontvangen. Deze werden meteen behandeld zodat de lokale besturen hun gemeenteraden met de juiste gegevens kunnen inlichten.

In het LEKP staan verschillende indicatoren rond luchtbeleid, waarbij er met de nodige partners wordt samengewerkt. Zo stemt de administratie bij werf 3 bijvoorbeeld tijdig af met het Departement Mobiliteit en Openbare Werken. Ook met de VMM zijn er reeds contacten gelegd. Onder elke werf hebben expertorganisaties als ondersteuner het LEKP ondertekend. Samen met het Netwerk Klimaat (van de VVSG) trachten ze hun expertise zo dicht mogelijk bij de lokale besturen te brengen via onder andere webinars, goedepraktijkendatabanken en het linken naar informatieve webpagina's. Zoals steeds gaan lokale besturen op zoek naar de nodige expertise en leren ze graag van elkaar. Ook inzake luchtbeleid is dat niet anders.

Het toekomstig digitaal platform dat de doelstellingen onder het LEKP zal opvolgen, is bedoeld om de gemeenten te ondersteunen in een beleid dat gevoed wordt door cijfers. De data onder de verscheidene doelstellingen worden verzameld bij verschillende databronnen: cijfers vanuit VEKA, Fluvius, MOW en het groenblauwpeil. Het is niet de bedoeling met het platform meer rapportagelast te creëren. De verzameling van de data wordt zo duidelijk en visueel mogelijk per gemeente en over Vlaanderen voor elk van de doelstellingen weergegeven. De minister wil blijvend met de nodige stakeholders samenwerken om een zo correct mogelijke weergave rond het LEKP te creëren, zodat voldoende context bij de cijfers wordt gegeven.

Het vooronderzoek over de uitbouw van het platform werd net afgerond. De uitbouw van het platform zelf is in 2022 voorzien. De dataverzameling wordt nu reeds opgebouwd via de verschillende databronnen. Het instrument wordt in samenspraak met de nodige stakeholders uitgebouwd en geëvalueerd. Aangezien de uitbouw in 2022 gepland staat, zal een evaluatie in 2023 niet mogelijk zijn. Sowieso wordt het instrument van nabij opgevolgd en worden signalen blijvend gecapteerd.

Zoals in het LEKP staat beschreven, wordt in samenspraak met het middenveld, onderzoeksinstituten en de verschillende sectororganisaties de opvolging van de wederzijdse engagementen in het kader van het LEKP tijdens een jaarlijks of tweejaarlijks evaluatiemoment besproken. Hier wordt vooral beoogd om dit in synergie met bestaande initiatieven te stroomlijnen. Sowieso wordt de realisatie van de engagementen binnen het LEKP van nabij opgevolgd en engageert de Vlaamse Regering zich om de hindernissen die lokale besturen ondervinden, weg te werken. De signalen worden gecapteerd en via een halfjaarlijkse mededeling op de Vlaamse Regering verzameld.

4.1.2. Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024

Vanuit Vlaanderen wil de minister de lokale besturen nog beter ondersteunen in hun armoedebeloid. Daarom werd in het VAPA een actie opgenomen over de uitwisseling van expertise over armoedebeloid tussen lokale besturen. Deze actie is momenteel in voorbereiding, met aandacht voor de gebruiksvriendelijkheid voor zowel de deelnemende besturen als de betrokken medewerker zelf.

Het is de bedoeling om deze actie samen met de VVSG op te zetten. Vanaf het voorjaar van 2022 kunnen er dan uitwisselingen plaatsvinden. In het VAPA kan men nog andere initiatieven vinden. Vanuit Stedenbeleid lanceerde de minister eerder dit jaar de oproep voor wijkverbeteringscontracten.

4.1.3. Vlaamse Brede Heroverweging

ABB roept op tot een bredere heroverweging, waarbij ook de lokale en provinciale besturen in ogenschouw worden genomen. De administratie is bijvoorbeeld voorstander van gestuurde vrijwilligheid bij de fusies, meer engagement om de referentieregio's te gebruiken en duidelijkheid over de toekomst van de provincies.

De minister zegt te geloven in het Nederlandse en Deense model, met minder lokale besturen die meer bevoegdheden hebben. De voorstellen van het Agentschap Binnenlands Bestuur ondersteunen dus zijn visie op lokaal bestuur. Deze Vlaamse Regering zet belangrijke stappen in die richting, bijvoorbeeld met het beleid inzake regiovorming, fusies en decentralisatie. De minister wil daar soms wat in versnellen maar blijft werken binnen de contouren van het regeerakkoord en doet er alles aan om binnen die contouren belangrijke stappen vooruit te zetten.

De voorstellen van ABB zullen uiteraard zoals steeds een belangrijke inspiratiebron zijn voor de volgende regeringsonderhandelingen.

4.2. Relancemaatregelen

4.2.1. Fietspaden/Kopenhagen

25 lokale besturen hebben reeds 41 projecten officieel aangemeld. De minister zal het overzicht ervan schriftelijk nabezorgen. Op basis van onder meer adviesvragen van lokale besturen weet hij dat er bijkomend nog 44 projecten op korte termijn zullen worden aangemeld.

De minister verwacht dat er in het voorjaar van 2022 heel wat projecten bijkomend zullen worden aangemeld, aangezien heel wat lokale besturen nu ook bezig zijn met het opstellen van hun aangepaste meerjarenplan waar deze projecten in moeten passen. Het is daarom nog te vroeg om te evalueren. Lokale besturen hebben nog tot 30 september 2022 om projecten aan te melden.

Inzake criteria en voorwaarden moet het gaan om fietsinfrastructuur op of aan gemeentelijke wegen: de aanleg, heraanleg of herinrichting van fietsinfrastructuur; het duurzaam en structureel onderhoud van bestaande fietsinfrastructuur; de aanleg van kunstwerken (bruggen, tunnels enzovoort) die een onderdeel vormen van de fietsinfrastructuur. Voor meer details over de criteria en de concrete kosten die in aanmerking komen, wordt verwezen naar het besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2021. De regels worden ook helder geduid op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

De minister merkt nu al veel motivatie bij de lokale besturen en zal niet nalaten hierover nog verder actief te communiceren en de gemeenten maximaal te mobiliseren.

4.2.2. *Zomerscholen*

Er werd hieromtrent een evaluatie gehouden. Zestien zomerschoolcoördinatoren werden door Schoolmakers vzw bevestigd, in twee focusgroepen van elk twee uur. Daarbij kwamen de kansen en valkuilen rond zes topics aan bod.

Daarnaast werden de organisatoren van de Zomerscholen door de betrokken administraties gevraagd om een optionele inhoudelijke vragenlijst in te vullen. Er werden 80 vragenlijsten ingevuld, wat neerkomt op een responsgraad van ongeveer 42 procent. In deze bevestiging werd gepeild naar het type lesgevers, knelpunten rond de organisatie van de Zomerscholen en de doelgroepen. De verwerking van deze evaluaties loopt nog. De resultaten worden meegenomen met het oog op de Zomerscholen 2022.

Voor de organisatie van de Zomerscholen 2021 zal in totaal bijna 3,6 miljoen euro subsidie worden toegekend aan de gemeenten en de betrokken scholen. Het geld wordt onder meer gebruikt voor de salarissen van leerkrachten, vrijwilligers en coördinatoren, de kosten ingevolge het opnemen van de regierol door het lokaal bestuur, het voorzien van locaties, de aankoop van materiaal enzovoort. Het financiële plaatje zal op korte termijn worden bekeken om de financiële noden voor 2022 te kennen. Daarnaast werd ook een subsidie verstrekt aan Schoolmakers vzw ter ondersteuning van de Zomerscholen 2021.

4.2.3. *Gemeenten zonder gemeentehuis*

Voor dit project is een relancebudget van 35 miljoen euro uitgetrokken. Er komen in totaal zeven oproepen voor verschillende types van projecten. Alle gemeenten kunnen deelnemen. Er werd al een eerste oproep gelanceerd en die is succesvol. Er werden in totaal 28 aanvragen ontvangen, waarbij maar liefst 105 besturen betrokken zijn.

Dat is ook de reden waarom men met een oproep werkt. Men daagt gemeenten daarmee uit om maximaal samen te werken en die samenwerking vormt een belangrijk criterium bij de beoordeling van de ingediende projectvoorstellen.

Men zal bekijken of de ICT-oplossingen die uit deze projecten resulteren, verder kunnen worden opgeschaald, zodat ze in zoveel mogelijk gemeenten gebruikt kunnen worden.

4.3. Binnenlands Bestuur

4.3.1. Regiovorming

Wat de regiovorming in Limburg betreft, verwijst de minister naar het debat in deze commissie van 26 oktober 2021 naar aanleiding van een vraag om uitleg van Chris Janssens (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 356). Sindsdien is er geen vooruitgang geboekt.

Ondertussen zal iedereen begrijpen dat de regiovorming geen eenvoudige oefening is. Sinds het Egmontpact circuleren er voorstellen van regiokaarten. Men spreekt er dus al vijftig jaar over. Toch is deze Vlaamse Regering er al in geslaagd om de regioafbakening in vier van de vijf provincies te voltooien. De minister hoopt in Limburg zo snel mogelijk te landen. In tussentijd worden volop stappen vooruit gezet.

Wat de vraag over de dialoog met de federale overheid betreft, zegt de minister dat zijn federale collega's hebben gevraagd te wachten met het opstarten van de dialoog totdat de regioafbakening binnen Limburg is voltooid.

Er is een regiodynamiek op gang getrokken die Vlaanderen structureel wil versterken. De minister wil de regio's en subregio's stimuleren en ondersteunen om de kwaliteit van hun (sub)regionale samenwerking verder te verhogen. Hij verwijst naar zijn uitgebreide toelichting hierover in de commissie van 26 oktober jongstleden.

Belangrijk voor het welslagen van de regiovorming is de democratische aansturing van de regiowerking. De Vlaamse Regering zal in dat verband de volgende principes decretaal verankeren: de regiovorming wordt een vast punt op de agenda van het college van burgemeester en schepenen en tweemaal per jaar wordt de regiovorming geagendeerd op de gemeenteraad. Deze principes zullen worden opgenomen in de eerstvolgende wijziging van het decreet over het lokaal bestuur. In het voorjaar van 2022 wordt in die zin een voorontwerp van decreet aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

4.3.2. Vereenvoudiging van verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen

De studie die onderzoekers van de universiteiten van Gent en Hasselt momenteel uitvoeren, werd nog niet volledig afgewerkt. Het onderzoek wordt nog dit jaar opgeleverd en dan zal binnen de Vlaamse Regering onderzocht worden waar bijsturing nodig is binnen het veld van verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen. Het onderzoek zal gedeeld worden met het parlement zodra de oplevering gebeurd is.

4.3.3. Meer autonomie en beleidsvrijheid voor de gemeenten

Om een betekenisvolle invulling te kunnen geven aan de agenda van de commissie Decentralisatie moeten de belangrijkste noden en verwachtingen op het vlak van decentralisatie in kaart gebracht worden. Zoals uitvoerig toegelicht in de commissie begin oktober naar aanleiding van een vraag om uitleg van Kurt De Loor over de rol van de provincies in de commissie Decentralisatie (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 20), kiest de minister ervoor om zowel een bottom-up- als top-downaanpak te hanteren. Op die manier capteert men alle elementen die in dit debat aan bod moeten komen. Zowel de lokale besturen via de VVSG als alle Vlaamse beleidssectoren zullen worden betrokken.

Deze oefening moet uitmonden in een startnota decentralisatie die zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering en die het startpunt voor de commissie Decentralisatie moet vormen. De minister hoopt dit nog dit jaar te kunnen doen, al gooit de vierde coronagolf voor iedereen wat roet in het eten. Hij wil hier geen voorafnames doen door zelf nog bijkomende concrete thema's naar voren te schuiven.

Na de startnota krijgt de commissie Decentralisatie de opdracht om de voorstellen concreet uit te werken en aan te geven hoe men de decentralisatie kan implementeren. Dit zal gebeuren in inhoudelijke werkgroepen die aangestuurd worden door de commissie. Zowel vertegenwoordigers van de lokale besturen als van de Vlaamse beleidssectoren zullen in de commissie en de werkgroepen zetelen. Een en ander wordt voorzien in de eerste helft van 2022.

4.3.4. *Stimuleren van fusies*

Vandaag zijn er drie trajecten waarbij de gemeenteraden een principiële beslissing tot fusie hebben genomen: Bilzen-Hoeselt, Borgloon-Tongeren en Ham-Tessenderlo. Op heel wat andere plaatsen vinden gesprekken over een eventuele fusie plaats, gesprekken die meestal vertrouwelijk verlopen. In de meeste gevallen is ABB op de hoogte, maar allicht lopen er ook gesprekken waar noch ABB, noch de gouverneur, noch de minister iets van af weten.

De minister signaleert dat recent een nieuw argument om tot fusies over te gaan is opgedoken, namelijk de krapte op de arbeidsmarkt en de moeilijkheid voor kleine lokale besturen om bepaalde ambtelijke knelpuntfuncties op de arbeidsmarkt te vinden.

De minister kan geen realistische inschatting geven van het aantal fusietrajecten dat zal worden opgestart. Een aantal gemeenten onderzoekt momenteel de voor- en nadelen van een fusie. Maar zo'n onderzoek impliceert nog niet dat er effectief een formeel fusietraject wordt opgestart.

De formele deadline om tijdig te landen is 31 december 2023. Tegen dan moeten de gemeenteraden hun definitieve beslissing tot fusie genomen hebben en begint de periode van lopende zaken. Een informele deadline is er niet echt. De meeste fusietrajecten uit de vorige bestuursperiode kozen voor een korte periode tussen de principiële en de definitieve beslissing tot fusie. De – voorlopig – drie fusietrajecten van de huidige bestuursperiode willen hun tijd nemen. Voor beide strategieën valt er iets te zeggen.

Er werd een vraag gesteld over fusies die elkaar in de tijd opvolgen. De zeven nieuwe gemeenten die op 1 januari 2019 ontstaan zijn uit een fusietraject kunnen opnieuw in een fusietraject stappen. Ze kunnen daarbij – net zoals in de vorige bestuursperiode – aanspraak maken op een schuldovername door de Vlaamse overheid.

De schuldovername wordt berekend op basis van het aantal inwoners van de nieuwe gemeente. Bij een fusie met een grote stad telt het aantal inwoners van die stad wel degelijk mee; in het geval van een centrumstad is dat aan de hoogste schaal van 500 euro per inwoner. Er is wel een plafond per fusieoperatie ingeschreven: de fusiebonus bedraagt maximaal 50 miljoen euro. Er zijn dus geen perverse effecten.

4.3.5. *Conceptnota begraafplaatsen en lijkbezorging*

De timing voor de conceptnota over de begraafplaatsen en lijkbezorging is geen tikfout zoals Jeremie Vaneeckhout suggereerde, en ook geen gekopieerde tekst uit een vorige BBT. De conceptnota met wijzigingsvoorstellen voor het decreet over de begraafplaatsen en lijkbezorging is zo goed als klaar en zal nog dit jaar worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

4.3.6. *Rechtspositieregeling*

De algehele modernisering van de rechtspositieregeling van de lokale en regionale besturen heeft vertraging opgelopen, onder andere door de coronapandemie en de uitrol van het VIA 6-akkoord. Enkele dringende en noodzakelijke aanpassingen aan

de bestaande besluiten rechtspositieregeling kregen voorrang. Zo keurde de Vlaamse Regering het afgelopen jaar een aantal besluiten goed waarbij de besluiten rechtspositieregeling aangepast werden.

Het gaat bijvoorbeeld over het opvangen van de negatieve gevolgen van de tijdelijke werkloosheid wegens overmacht door corona; het creëren van mogelijkheden ter bevordering van de fietsmobiliteit; het creëren van een nieuw quarantaineverlof voor statutaire personeelsleden; het verhogen van de eindejaarstoelage voor het VIA-personeel in navolging van het zesde Vlaams intersectoraal akkoord; het uitbreiden van het geboorteverlof voor de statutaire personeelsleden.

Andere wijzigingsbesluiten van de rechtspositieregeling zijn nog in voorbereiding, zoals de uitbreiding van het rouwverlof, de verhoging van de eindejaarstoelage en de doorvertaling van de nieuwe functieclassificatie en aangepaste salarisschalen bij lokale besturen voor de voor de social- en non-profitsectoren.

Achter de schermen wordt er hard gewerkt om het nieuwe rechtspositiebesluit voor te bereiden, in samenwerking met de academische wereld, ABB, de VVSG, de VVP, de lokale besturen en de vakbonden. Op 16 juli 2021 heeft de Vlaamse Regering ook akte genomen van een mededeling over de opmaak van een nieuw rechtspositieregelingsbesluit. Met die mededeling is de landing ingezet. De sociale partners zijn volop in overleg om tegen het einde van dit jaar hun rapport af te leveren over de principes die ze opgenomen willen zien in het nieuwe besluit. Daarna start het formele traject binnen de regering en comité C1.

De Vlaamse Regering wil dat de lokale en provinciale besturen vanaf 1 januari 2023 aan de slag kunnen gaan met het nieuwe rechtspositieregelingsbesluit. Er moet tegen dan ook een uitgebreid ondersteuningspakket klaarliggen.

4.3.7. Lokale verkiezingen

Dit jaar nog wordt het bestek opgemaakt voor de aanbesteding en ontwikkeling van de webtoepassing die de digitale aangifte van de verkiezingsuitgaven mogelijk moet maken. Er zijn vooralsnog geen knelpunten vastgesteld.

De verkiezingsdag blijft de tweede zondag van oktober en beperkt tot die dag. Het spreiden van het stemproces over meerdere dagen past meer bij, bijvoorbeeld, het stemmen per post. Bij de lokale en provinciale verkiezingen is dat niet mogelijk. De spreiding over meerdere dagen zou ook logistiek zeer uitdagend zijn. Men zal dan bijvoorbeeld nog veel meer mensen moeten oproepen om een taak uit te oefenen in de stembureaus. De eventuele winst lijkt de minister ook marginaal.

Het aanduiden van de stemlokalen is en blijft een taak voor de gemeenten. Zij zijn het best geplaatst om de locaties te kiezen die het best bereikbaar zijn voor alle kiezers, zowel jong als oud. Net zoals bij de vorige lokale en provinciale verkiezingen kunnen gemeenten ook in een rust- of verzorgingsinstelling een stembureau inrichten. De minister zal daar in zijn onderrichtingen aan de gemeenten de aandacht op vestigen.

De minister bereidt momenteel een visienota voor met voorstellen om de kiesregelgeving te wijzigen. Daarin zal onder meer de verplichte digitale indiening van de kandidatenlijsten aan bod komen, naast andere verbeteringsuggesties uit het evaluatierapport van 2018. Bij elke digitalisering, dus ook bij de digitalisering van de kandidatenlijsten en de aangiften van de verkiezingsuitgaven, is het belangrijk om te streven naar eenvoudig te gebruiken systemen. ABB zal dit aftoetsen bij ervaringsdeskundigen op het terrein.

4.3.8. *Gemeenteraad als hart van de lokale democratie*

Om de digitalisering van de initiatieffase van de gemeentelijke volksraadpleging te realiseren, is een beperkte wijziging van het decreet over het lokaal bestuur nodig. De administratie bereidt momenteel een wijzigingsdecreet voor. Het is de bedoeling om het geheel in het voorjaar van 2022 voor te leggen voor een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering. Er zijn geen extra middelen voorzien om de initiatieffase te digitaliseren. Er zijn vandaag immers al tools voorhanden voor het digitaal indienen van het verzoek en de digitale handtekening.

Jeremie Vaneekhout suggereerde een bevraging van gemeenteraadsleden over wat volgens hen nodig is voor een beter functioneren van het gemeenteraadslid. De minister antwoordt dat er hierover reeds een eerdere bevraging werd gedaan door de VVSG. De enquête in kwestie werd gehouden bij de toen zetelende gemeenteraadsleden in de aanloop naar de verkiezingen van oktober 2018 en werd in deze commissie reeds uitvoerig besproken. Daaruit bleek dat 21 procent van de raadsleden de verhouding tussen het werk als gemeenteraadslid en het privéleven als moeilijk combineerbaar ervaart. Het aantal mensen dat opgeeft of niet verder doet, is ongeveer hetzelfde.

De minister denkt dat een nieuwe enquête hieromtrent weinig zinvol is omdat ze heel gelijkaardige antwoorden zou opleveren. Hij gaat liever onmiddellijk aan de slag om te zoeken naar maatregelen die het statuut en de positie van de gemeenteraadsleden kunnen verbeteren. Wel wil hij in een latere fase polsen naar de houding van de Vlaamse lokale politici en betrokken ambtenaren ten opzichte van de lokale participatieve en representatieve democratie. Dit zal gebeuren in een nieuw meerjarig onderzoek (2021-2025) dat wordt opgestart binnen het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. In de loop van het onderzoekstraject zal hiervoor een ruime bevraging plaatsvinden.

Zoals reeds aangekondigd in deze commissie start de minister over dit belangrijke onderwerp ook een gedachtewisseling met een aantal parlementsleden. Hij heeft een groep van parlementsleden over de partijgrenzen heen uitgenodigd om concrete voorstellen ter versterking van de gemeenteraad uit te werken. Die zullen vervolgens door de Vlaamse Regering en in het Vlaams Parlement verder worden besproken.

Wat de tussentijdse resultaten en verdere plannen van het labo voor burgerparticipatie betreft, zegt de minister dat er een inventaris van participatieve praktijken werd opgesteld die regelmatig wordt aangevuld met nieuwe praktijken. Er werden reeds 320 praktijken geïnterviewd. Deze rijke dataset brengt het Vlaamse participatielandschap in kaart. Om deze praktijken te categoriseren, werd in samenwerking met de KU Leuven een overzichtskader opgesteld.

Verder waren er vijftien bijeenkomsten van de werkgroep van het labo, waar besturen samenkwamen om innovatieve ideeën uit te wisselen en elkaar te inspireren. Ook organiseerde de VVSG dit jaar enkele webinars, onder meer over het right to challenge, en verschenen er tot op heden 25 artikels over innovatieve burgerparticipatie in Lokaal, het tijdschrift van de VVSG.

Vier lokale pilootbesturen zullen in 2022 experimenteren met het right to challenge of uitdaagrecht: Hasselt, Wevelgem, Mechelen en Oud-Turnhout. Er vonden reeds drie adviesgesprekken plaats, waarbij de deelnemers in contact treden met de leden van het labo en academici. Deze adviezen worden telkens opgevolgd zodat de plannen steeds concreter worden.

In Hasselt werd de deelname aan het experiment reeds formeel goedgekeurd door het schepencollege. Ook met de andere besturen is er nauw contact en deze volgen

wellicht op korte termijn. Er zijn experimentvoorstellen in verschillende beleidsdomeinen. In Hasselt bijvoorbeeld gaat het over het beheer van de sportinfrastructuur, in Wevelgem over communicatie rond mobiliteit in de bedrijvenzone, in Mechelen en Oud-Turnhout over de openbare ruimte.

4.3.9. *Gemeentelijke financiën*

Kurt De Loor vroeg in welke mate de kleine besturen aan bod komen bij de verschillende projectoproepen van de minister. Die antwoordt dat de feiten niet meteen op een probleem wijzen, maar het is wel belangrijk om dit op te volgen. Hij geeft enkele voorbeelden.

Wat de subsidies voor fietspaden betreft, waarbij de lokale besturen dus actief dossiers moeten indienen, zijn 15 van de 25 gemeenten die reeds een project hebben ingediend, gemeenten met een inwonersaantal onder de 20.000 inwoners. Wat de oproep binnen het project Iedereen Digitaal betreft, specifiek gericht naar kleine en middelgrote lokale besturen – geen financiering van de centrumsteden toegelaten – ter ondersteuning van het uitwerken van hun lokaal e-inclusiebeleid, zijn er dertig aanvragen, met in totaal 115 betrokken besturen. Iedere aanvraag bestaat uit een samenwerking tussen een of meerdere lokalen besturen, en omvat minimum 50.000 inwoners. Wat de eerste oproep binnen het project rond gemeenten zonder gemeentehuis betreft, zijn er 28 aanvragen, met in totaal 105 betrokken besturen, waarvan 58 besturen met minder dan 20.000 inwoners. De meerderheid van de gemeenten, met name 55 procent, die door de eerste oproep geactiveerd wordt, zijn 'kleinere' gemeenten. Met dergelijke oproepen stuurt men aan op samenwerking tussen kleinere gemeenten. Op die manier kunnen ze gezamenlijk vormgeven aan projecten waarvoor hun individuele schaal te beperkt zou (kunnen) zijn.

Het onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing naar het Gemeentefonds richt zich niet enkel op de hoofddotatie van het Gemeentefonds maar ook op de aanvullende dotaties van het Gemeentefonds en de andere algemene financieringsstromen, zoals de dotatie open ruimte en de dotatie op basis van de responsabiliseringsbijdragen.

Het onderzoek is op 1 juli 2021 gestart en met de onderzoekers is afgesproken dat ze midden 2024 klaar moeten zijn met hun opdracht. De taak van deze experts is duidelijk: ze moeten op basis van hun wetenschappelijke expertise, (buitenlandse) goede praktijken en de inzichten van een brede waaier aan betrokkenen een aantal realistische en onderbouwde hervormingsscenario's aanleveren, waarmee de volgende Vlaamse Regering en het volgende Vlaams Parlement aan de slag kunnen. Het is hierbij zeker de bedoeling om gedurende het onderzoekstraject diverse focusgroepen en belanghebbenden te betrekken, waaronder ook het Vlaams Parlement en uiteraard een aantal vertegenwoordigers van de lokale besturen zelf.

Brecht Warnez had een vraag naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de dotatie op basis van de responsabiliseringsbijdragen. De minister antwoordt dat het oordeel van het Hof geen negatieve gevolgen heeft voor de besturen die momenteel deze dotatie ontvangen. Ze kunnen dus nog altijd aanspraak maken op een subsidie en zullen deze dan ook dit jaar in december ontvangen indien ze in aanmerking komen. Momenteel beschikt de administratie nog niet over alle benodigde gegevens om eventuele gepaste vervolgmaterie te kunnen nemen. Ze onderzoekt op welke wijze deze kunnen worden verzameld. Na de analyse van deze data zal men bekijken welke acties vereist zijn om aan het oordeel van het Hof tegemoet te komen.

4.3.10. *Gemeente- en stadsmonitor*

De minister stelt dat er vandaag al een goed uitgebouwde website bestaat waarmee elke gebruiker (bestuur, burger en anderen) aan de slag kan en waar hij de nodige informatie vlot kan raadplegen, rapporten op maat kan maken, data downloaden enzovoort. Het Agentschap Binnenlands Bestuur stimuleert het gebruik bij de gemeenten via informatiesessies, in samenwerking met onder meer de VVSG.

ABB werkt ook aan een vormingspakket voor lokale besturen. Dit zal onder meer een workshop omvatten om onder meer de leden van de managementteams inzicht te geven in de mogelijkheden van de monitor. De minister zegt dat hij als lokaal bestuurder veel – soms ook confronterende – informatie uit de stadsmonitor kon halen. Zo bleek dat Mechelen slecht scoorde op het vlak van bibliotheekbezoekers. De nieuwe Mechelse bibliotheek is in feite een gevolg van de confrontatie met de stadsmonitor. Uit de stadsmonitor kan ook blijken dat men op sommige punten goed scoort, wat een stimulans kan zijn om nog een tandje bij te steken om de beste te worden.

Aanvullend werkt ABB ook nog aan zogenaamde 'kernsets van indicatoren' voor lokale besturen, specifiek voor de opmaak van een lokale omgevingsanalyse.

4.3.11. *Lokale besluiten als gelinkte open data*

Dit project wil de publicatieplicht van lokale besluiten zo efficiënt mogelijk maken door op een innovatieve manier de data uit lokale besluiten te coderen. In 2023 wil de minister op basis van deze methodiek van gelinkt publiceren tot een nieuw zoekportaal komen waarin lokale besluiten eenvoudig doorzocht kunnen worden.

Om daarin te slagen heeft men voldoende data en informatie uit de lokale besluiten nodig en is de datakwaliteit van groot belang. Daarom zal ABB de lokale besturen en hun softwareleveranciers in 2022 verder begeleiden om nog meer gelinkte data in lokale besluiten op te nemen. Men kan hierbij bijvoorbeeld denken aan informatie uit lokale subsidiereglementen.

Op die manier komt men tot een systeem waarin er vlot relevante informatie uit lokale besluiten kan worden gehaald. Dit is voor de lokale besturen een uitdagend leertraject waarin een vernieuwende technische manier van werken goed ingeburgerd moet raken. Dat vraagt wel enige tijd.

Men is hier eigenlijk afhankelijk van de bereidheid van de lokale besturen om dat op een goede en consequente manier te doen. Hoe beter ze dat doen, hoe sterker de databank zal worden.

4.3.12. *Wijkverbeteringscontracten in het kader van relancemiddelen*

De minister stelt dat er in dit kader op 22 maart 2021 een oproep werd gelanceerd. Op 19 juli hebben twintig lokale besturen een projectaanvraag ingediend. Het doel van de oproep is helder, namelijk op een vernieuwende manier complexe problemen in kwetsbare wijken aanpakken.

Momenteel is de jurering achter de rug. Eind dit jaar zal de Vlaamse Regering zich op voorstel van de minister buigen over de goedkeuring van een aantal dossiers. Momenteel loopt de adviesprocedure hierover bij de Inspectie van Financiën.

Binnen het kader van het relanceplan werd hiervoor 4 miljoen euro voorzien. Dit bedrag werd intussen verhoogd tot 7,6 miljoen euro, wat een mooi bedrag vertegenwoordigt.

4.3.13. *Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst*

Op 13 november 2020 besliste de Vlaamse Regering om de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst op de lokale geloofsgemeenschappen als nieuwe dienst onder te brengen bij het Agentschap Binnenlands Bestuur. De oprichting van de dienst heeft er niet toe geleid dat personeel binnen ABB een andere jobinhoud heeft gekregen noch dat er bepaalde taken binnen ABB niet meer worden opgenomen.

Het betreft hier een nieuwe dienst met allemaal nieuwe personeelsleden die belast zijn met specifieke opdrachten en bevoegdheden die nodig zijn voor de werking van de Informatie- en Screeningsdienst als toezichtsorgaan voor lokale geloofsgemeenschappen die erkenning zoeken en besturen van de eredienst. De dienst was de afgelopen maanden volop in opbouw. Er is een personeelsplan opgesteld waarin de vereiste competenties en de daaraan verbonden functieniveaus zijn geconcretiseerd.

Dit personeelsplan werd onder begeleiding van de externe partner EY opgesteld. Samen met de externe partner bracht ABB de processen en personeelsbehoeften in kaart. Op basis daarvan werd geconcludeerd dat voor de opstartfase 2021-2022 een personeelskader van 13 vte nodig is. Deze 13 vte bestaan uit de volgende functies: een directeur, twee beleidsmedewerkers, acht inspecteurs en twee IT'ers. Eind 2022 wordt geëvalueerd of deze bestaffing nog in overeenstemming is met de noden van de dienst.

4.3.14. *Neven- en herbestemming van eredienstgebouwen*

Er werden de afgelopen jaren op dit vlak wel degelijk stappen gezet. In de (regionale) pers merkt men dat in vele gemeenten de discussies en de ideeën hieromtrent opbloeien. Echte herbestemmingsprojecten zijn er ook reeds geweest, zij het nog niet massaal. Dit heeft wat tijd nodig want dergelijke ingrijpende projecten, waar veel stakeholders bij betrokken zijn, vergen de nodige tijd.

Met de visienota willen minister Somers en minister Diependaele de ondersteuning naar de lokale besturen verbreden. De ambities hoeven niet noodzakelijk in kwantitatieve termen te worden uitgedrukt. Het is niet hoe minder kerken, hoe beter. Het is wel zaak om een passend gebruik te vinden voor de gebouwen waarvan de bisschoppen – en de kerkenbeleidsplannen – zelf zeggen dat ze niet langer voor de eredienst noodzakelijk zijn.

4.3.15. *Hannah Arendt Instituut*

Het Hannah Arendt Instituut heeft tot doel om wetenschappelijk onderzoek over diversiteit, stedelijkheid en burgerschap te coördineren, te stimuleren en te vertalen naar de samenleving, dit in samenwerking met diverse partners uit het werkveld. Te veel onderzoeksresultaten blijven hangen binnen de onderzoekswereld zelf; het Hannah Arendt Instituut wil de brug slaan tussen de onderzoeks- en praktijkwereld.

Om de drie domeinen diversiteit, stedelijkheid en burgerschap meer specifiek te maken, werd werk gemaakt van een thematische opdeling en verdere concretisering. Enkele voorbeelden van deze thema's zijn polarisatie en verbinding, migratie en integratie, desinformatie en feitelijkheid, publieke ruimte en stadsvernieuwing.

Om dat doel te bereiken brengt het HAI academici, het professionele werkveld en het brede publiek samen (netwerken). Het instituut identificeert methoden en praktijken die werken, haalbaar zijn en impact hebben en zet specifieke valorisatie-, vormings- en trainingsprogramma's op. Onder meer de lokale besturen zijn een belangrijke doelgroep.

In het licht van de doelstellingen van het HAI is een diverse samenstelling essentieel. Een van de kernwaarden van het HAI is meerstemmigheid. Daarbij stapt men niet mee in de links-rechtslogica waarin sommige sprekers of academici worden geplaatst, maar kijkt men naar feitelijke expertise. Voor meer gedetailleerde informatie over de concrete werking van het HAI verwijst de minister naar de geplande gedachtewisseling van de commissie van 30 november met directeur Christophe Busch.

Het Hannah Arendt Instituut is opgericht door de VUB, de UAntwerpen en de stad Mechelen. Intussen zijn ook de UGent en de KU Leuven toegetreden. Met UHasselt zijn de gesprekken nog lopende. Het gaat dus om een zeer sterk academisch netwerk waarin alle toonaangevende Vlaamse universiteiten actief betrokken zijn. Per universiteit worden in een beurtroelsysteem drie professoren toegewezen aan de wetenschappelijke adviesraad.

De voorbij twee jaar werd intensief ingezet op het uitbouwen van een breed netwerk van partners met als doel het zoeken naar een wederzijds versterkende aanpak en initiatieven. Daarnaast wordt het instituut door veel partners bevestigd vanwege zijn expertise over onder andere polarisatie en desinformatie, thema's waarin vele organisaties en lokale besturen zoekende zijn.

Er zijn verschillende structurele partners op Vlaams niveau: Mediawijs, het Vlaams Vredesinstituut, de VVSG, het netwerk Wij-zij, ABB, AgII, het Departement Onderwijs, Klasse enzovoort. Daarnaast zijn er ook mensen gelinkt aan verschillende organisaties verbonden via de maatschappelijke adviesraad: Itinera, LEVL, het OCAD, de federale politie, Uit De Marge, Emmaüs, Mediawijs, de stad Mechelen, de stad Gent, Porticus, het Humanistisch Verbond enzovoort.

De minister geeft enkele voorbeelden van projecten. Hij verwijst naar de edubox 'wij-zij-denken', bedoeld om te leren van mening te verschillen, bijvoorbeeld leerlingen laten oefenen in het omgaan met meningsverschillen. Die is tot stand gekomen in samenwerking met de VRT, Mediawijs, imec, Tumult en het Vlaams Vredesinstituut. Binnenkort wordt ook een nieuwe edubox rond migratie gemaakt.

Een ander (EU-)project is dat van Belgian Red Courts, een samenwerking met de VUB en de Koninklijke Belgische Voetbalbond, waarbij wordt onderzocht hoe voetbal in kwetsbare milieus de sociale cohesie kan versterken en radicalisering van jongeren kan voorkomen.

Er wordt input gegeven met betrekking tot de problematiek van politie en polarisatie, evenals voor het Radicalisation Awareness Network, dat Europese eerste-lijnsprofessionals die werken rond radicalisering, samenbrengt.

Het Hannah Arendt Instituut heeft een groot bereik. Het werkt voor polarisatie samen met AgII, dat inzet op kwalitatieve ondersteuning. Een lokaal bestuur kan bij het AgII een vraag om advies en begeleiding indienen. Het Hannah Arendt Instituut daarentegen focust zich niet op individuele begeleiding. Het instituut zet zoveel mogelijk in op trainingen, webinars, onlinemodules en podcasts. Het werkt samen met verschillende media met het oog op een groter bereik. Zo is er de podcast Gemene delers in samenwerking met Knack (Wat bindt ons nog in extreme tijden?) en de podcast Complot tegen de waarheid in samenwerking met De Standaard (Waarom ontstaan complottheorieën? Hoe kan men ze herkennen? En waarom zijn ze gevaarlijk?). De podcast over democratische vernieuwing in samenwerking met Radio 1 is in ontwikkeling. In het voorjaar van 2022 lanceert het instituut een eigen digitaal leerplatform, de Arendt Academy.

Het Hannah Arendt Instituut selecteert mensen op basis van expertise en ervaring. Men probeert verschillende meningen tegenover elkaar te zetten, om zo tot

inhoudelijke spanning te komen, steeds op basis van kennis/ervaring en feitelijkheid. De minister verwijst naar het festival Facts to Act van 29 oktober 2021 met onder meer een debat tussen Bart De Wever en Khalid Benhaddou, naar aanleiding van hun boek *Botsen de beschavingen?* Hij vermeldt tevens het onlinedebat over vrijemeningsuiting met Karin Brouwers, ter vervanging van minister Dalle, Yasmien Naciri, Ike Picone (professor in de journalistiek) en Leo Neels.

In de adviesraad zetelen mensen op basis van hun expertise of met linken met een organisatie die interessant is voor de werking van het Hannah Arendt Instituut, zoals bijvoorbeeld Fons Leroy, Tim Pauwels, Leo Neels, Dominique Van Ryckeghem (federale politie) en iemand van het OCAD.

De minister besluit hieruit dat er sprake is van een breed verhaal. Er wordt verder ingezet op die verbreding.

4.4. Stedenbeleid

4.4.1. *Stadsvernieuwingsprojecten*

Vlaanderen zal in 2022 reeds twintig jaar stadsvernieuwingsprojecten ondersteunen. Het is bijgevolg tijd voor een evaluatie maar ook om vooruit te kijken. De minister heeft de opdracht gegeven om een visietraject te initiëren. Centraal in dat traject staan een reeks van zogenaamde hearings over verschillende thema's (mobiliteit, slimme stad enzovoort) die moeten leiden tot een vernieuwende en gedragen visie op de betekenis van stedelijkheid in het Vlaanderen van nu. In die hearings zullen tientallen academici van verschillende universiteiten, nationale en internationale experts en medewerkers uit de steden worden geconsulteerd. Alle inzichten zullen ook publiek worden ontsloten en medio 2022 op een colloquium worden voorgesteld.

4.4.2. *Stedenbeleid in de Vlaamse Brede Heroverweging*

Het stedenbeleid komt ook aan bod in de Vlaamse Brede herooverweging. Een in het oog springende aanbeveling daarin is om de jaarlijkse middelen die vijf steden voor hun grootstedelijk beleid ontvangen te integreren in de middelen voor de jaarlijkse oproep stadsvernieuwing. De minister wil deze aanbeveling meenemen binnen de grotere studieopdracht met betrekking tot het Gemeentefonds. Het is voor hem ook belangrijk om continuïteit te bieden en de huidige regeling gedurende deze legislatuur aan te houden. De vijf betrokken steden houden hier in hun meerjarenplanning rekening mee.

4.4.3. *ICT-veiligheid*

De minister verwijst in dit verband naar zijn antwoord op een schriftelijke vraag van Brecht Warnez (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2020-21, nr. 398). Daarin heeft hij uitgebreid gerapporteerd over de toolkit Cyberveiligheid.

127 gemeenten bestelden reeds een ICT-veiligheidsaudit met cofinanciering. Audit Vlaanderen heeft ook alle lokale besturen die nog geen gebruik hebben gemaakt van dit aanbod, aangesproken om dit toch te doen. 105 gemeenten tekenden in op de mogelijkheid van een ethisch hacker. 1719 unieke bezoekers bezochten reeds de website met de toolkit.

Voor de audits werd in 2020 een budget van 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. Daarvan is dit jaar reeds 281.906 euro vastgelegd. Voor 2022 is er dus nog een budget van 1.401.477 euro. De toolkit wordt gebouwd door de VVSG met een subsidie ten belope van 179.541 euro, voor de periode van 1 mei 2020 tot en met 30 april 2022.

Hoeilaart werd getroffen door een cyberaanval. Deze case toont eens te meer het belang aan voor gemeenten om de risico's op hacking ernstig te nemen. Dit blijft in de eerste plaats de taak van de gemeenten zelf. Maar de minister werkt ondersteunend met audits en een toolkit. Hij wil dit ook in de toekomst blijven doen. Daarom wordt een verlenging van de opdracht van de VVSG gepland met een nieuwe subsidie. De invulling daarvan wordt momenteel bekeken. Het is de bedoeling om onder meer gemeenten intensiever te begeleiden bij het inzetten van de toolkit in hun organisatie.

4.5. Audit lokale besturen

4.5.1. *Organisatie- en risicobeheer via audits*

De coronapandemie heeft een zeer beperkte invloed gehad op de planning van Audit Vlaanderen en heeft niet geleid tot noemenswaardige vertraging. De audits konden volledig digitaal voortgezet worden. Het aantal rapporten ligt in lijn met de voorgaande jaren.

Wat de procedure op tegenspraak betreft, beschikt Audit Vlaanderen wel degelijk over een procedure die het tegensprekelijk karakter garandeert bij het uitvoeren van forensische audits. Alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van een forensische audit worden gehoord. Van deze gesprekken wordt steeds een onderkend verslag opgesteld. De auditoren geven bij aanvang van het gesprek steeds de nodige duiding aan de betrokken gesprekspartner. Bij deze gesprekken wordt elke vraag en elk antwoord nauwgezet genoteerd door de betrokken auditoren. Het genoteerde antwoord dient een getrouwe weergave te zijn van het mondeling gegeven antwoord. Na het gesprek ontvangt de gesprekspartner het ontwerpverslag van het gevoerde gesprek. De gesprekspartner heeft steeds de mogelijkheid wijzigingen aan te brengen aan dit ontwerpverslag.

4.5.2. *Openbaarheid auditrapporten*

Het auditcomité van de lokale besturen besliste op 23 maart 2021 om auditrapporten van reguliere audits bij lokale besturen actief openbaar te maken. De publicatie gebeurt volgens een aantal principes dat in een afsprakenkader werd vastgelegd dat samen met de lokale besturen werd opgemaakt. Het afsprakenkader is te vinden op de website van Audit Vlaanderen.

Vanaf nu worden nieuwe reeksen van audits steeds gepubliceerd op de website. De afspraak is dat auditrapporten drie maanden nadat ze definitief aan het lokaal bestuur zijn bezorgd, actief openbaar worden gemaakt. Momenteel staan vier rapporten online. Als gevolg van de gemaakte afspraken zal het aantal auditrapporten dat actief openbaar wordt gemaakt, begin 2022 zeer sterk toenemen. Actieve openbaarheid voor auditrapporten van reguliere audits bij lokale besturen is dus reeds een feit.

5. Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister

Kurt De Loor ziet toch enkele verschilpunten in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging tussen de opinie van de minister en die van het Agentschap Binnenlands Bestuur. ABB onderschrijft de uitgangspunten en de theorie, maar vindt dat het ambitieuzer en sneller mag gaan, zowel inzake fusies, schaalgrootte, decentralisatie als regiovorming. Volgens het agentschap is het aan de regering om te beslissen over een bijsturing of versnelling en om de afspraken uit het regeerakkoord al dan niet aan te passen. Heeft de minister de intentie om dat te doen? ABB blijkt alvast bereid om daarover met de ministers en de regering in dialoog te gaan. Zal de Vlaamse Regering daarop ingaan?

Dat er via de relancemiddelen extra investeringen gaan naar fietspaden is een goede zaak. Het gaat om een groot budget dat cofinanciering van de lokale besturen vergt. De praktijk wijst uit dat dergelijke budgetten niet altijd uitgeput worden. Heeft de minister het budget van 150 miljoen euro bepaald na een bevraging van de lokale besturen?

In de eerste vragenronde informeerde Kurt De Loor naar de informele deadline van het bijgeschaafde fusiepakket. Hij geeft de minister gelijk dat er argumenten zijn om snel te starten, maar evenzeer zijn er argumenten om de tijd te nemen. Heel wat gemeenten zijn principieel tegen een fusie, maar kampen met problemen waar een grotere schaalgrootte iets aan kan verhelpen. Hij illustreert dat met het voorbeeld van de Zottegemse gemeenteraad die het voorstel van Vooruit om de mogelijkheden van een fusie te bespreken snel verwierp, om dan over te gaan naar het punt dat het moeilijk is om gekwalificeerde en geschikte medewerkers te vinden. Niet onbelangrijk blijft de overweging dat Vlaanderen steeds meer wil steunen op sterkere lokale besturen met een grote daad- en bestuurskracht.

De Vlaamse Brede Heroverweging verwijst naar de voordelen van de fusies voor het lokale niveau maar ook voor Vlaanderen. Het rapport dringt ook aan op een meer dwingende schaaloptimalisatie. Is de minister bereid dat opnieuw op de regeringstafel te leggen? In het rapport staan ook de nadelen van het vrijwillige karakter, die deels ongedaan gemaakt worden door het nieuwe fusiepakket. In de Brede Heroverweging wordt gepleit voor een gestuurde vrijwilligheid met een duidelijk engagement van de Vlaamse Regering om bijvoorbeeld tegen 2030 de gemeenten met de helft te reduceren. Hoe staat de minister daartegenover? Gelijkaardige overwegingen zijn er over de decentralisatieoefening, die lokale slag- en bestuurskracht vergt en dus samenhangt met schaalgrootte.

Wat de modernisering van de regels van de lokale democratie betreft, herhaalt de spreker zijn droom dat CD&V de historische fout van de afschaffing van de opkomstplicht alsnog zal rechtzetten. Hij is zich voorts bewust van de meerwaarde die projectoproepen voor de lokale besturen kunnen hebben: financieel maar ook op het vlak van creativiteit en innovatie. Hij vraagt de minister goed te blijven monitoren dat elke gemeente maar ook elke burger mee is met de dynamiek. Wat de audit van de lokale besturen betreft, lijkt de procedure op tegenspraak dan wel de enig mogelijke en logische, maar de spreker heeft er andere ervaringen mee.

Brecht Warnez leest in de Vlaamse Brede Heroverweging dat de administratie gestuurde fusies voorstelt, die tussen vrijwilligheid en dwang lijken te liggen. Hoe ziet de minister dat? Over de financiering van de lokale besturen en het Gemeentefonds is volgens het lid wel degelijk al her en der voorbereidend werk geleverd. Op politiek en administratief niveau is er zeker al over nagedacht. Het probleem is vooral dat de standpunten over een en ander te ver uit elkaar liggen. Als de middelen stijgen, is het gemakkelijker om te herverdelen. Hebben de onderzoekers de vrije hand gekregen? Of moesten ze binnen het bestaande budget blijven?

Jeremie Vaneeckhout vindt dat de ambitie op bepaalde vlakken groter zou mogen zijn. Groen is principieel voor regiovorming, maar maakt zich zorgen over de democratische onderbouw. Dat de rapportering en het gesprek in de gemeenteraad over de regiovorming op korte termijn in een decreet verankerd worden, heeft de spreker enigszins gerustgesteld. Slechts twee keer per jaar terugkoppelen naar de gemeenteraad is evenwel te weinig om het democratische deficit van de regio's en van de intercommunales weg te werken. Groen zal daarover te gepasten tijde nog voorstellen doen, die trouwens samenhangen met de herwaardering van het statuut van gemeenteraadslid en van de gemeenteraad.

Ook inzake de herbestemming van de kerken mist Groen ambitie. Het moet aan-gepakt worden, langer wachten kost de lokale besturen sowieso meer. Wat het

Gemeentefonds betreft is het altijd gemakkelijker te herverdelen als de taart groter wordt, wat het geval was bij het begin van de regeerperiode. Nu hij hoort dat er nog geen voorbereidende werkzaamheden zijn, vraagt hij om er spoed achter te zetten.

De brief over de fiscale lasten op masten en pylonen omschrijft de minister dan wel als aanporren van de lokale besturen, maar de inhoud is richtinggevend en met strakke deadlines. Moeten lokale besturen dit uitvoeren of kunnen ze er vrij over beslissen? Zo het bindend is, in welke mate vindt de minister het een legitieme inperking van de lokale autonomie? Is hij zeker dat hij grondwettelijk ingedekt is?

Minister *Bart Somers* antwoordt dat de Vlaamse Brede Heroverweging een lange-termijnroefening is. Het is niet de bedoeling op basis daarvan een nieuw regeerakkoord te maken. Het betreft belangrijk beleidsvoorbereidend voor het volgende regeerakkoord, waarin allicht dwingendere keuzes nodig zijn. Met enkele basisopties van de Heroverweging is de minister het zeker eens, bijvoorbeeld dat het op termijn onhoudbaar wordt om het huidige aantal gemeenten te handhaven. Dat besef groeit razendsnel bij iedereen. Er is uiteraard wel discussie over de weg om van 300 naar pakweg 150 gemeenten of minder te gaan: volledige vrijwilligheid, gestuurde vrijwilligheid, vrijwillige verplichting, verplicht door Vlaanderen. Ook deze regeerperiode gebeurt er voor de lokale besturen ontzettend veel, voor sommigen te snel, voor anderen te traag. Met het klavertje vier – fusies aanmoedigen, regio's vormen, lokale besturen herfinancieren, stappen zetten naar decentralisatie – en de aanpassingen aan het lokale democratische kader, wordt stuwend gewerkt voor de keuzes van de volgende Vlaamse Regering.

Over het Kopenhagenplan voor fietsinfrastructuur is er geen aparte enquête geweest. Uit de stadsmonitor en heel wat debatten in het Vlaams Parlement blijkt evenwel dat nogal wat lokale besturen beseffen dat er serieuze investeringen nodig zijn. Het aanbod met relancemiddelen zal de focus van de lokale besturen op fietsinfrastructuur leggen, ten behoeve van de mobiliteit en van de klimaatdoelstellingen. De minister is ervan overtuigd dat veel lokale besturen zullen gebruikmaken van de mogelijkheden om extra te investeren, maar dat moet volgend jaar blijken.

De wetenschappers die zich buigen over het Gemeentefonds krijgen veel ruimte om voorstellen te doen om met objectieve en concrete parameters orde te scheppen in de koterijen van financiering van de lokale besturen. De minister heeft zelf gesuggereerd om ook sturende elementen, bijvoorbeeld op het vlak van klimaatdoelstellingen, in te bouwen, of om te onderzoeken of andere financieringswijzen niet hand in hand kunnen gaan met een robuuste decentralisatieoefening. In de mate dat de voorstellen budgettair realistischer zijn, maken ze meer kansen op de onderhandelingstafel. Hij acht zelf een drieslag mogelijk: een betere financiering met duidelijke parameters; de noodzakelijke decentralisatie van taken en middelen naar de lokale besturen; een beperkte besparing en efficiëntiewinst op de Vlaamse publieke middelen.

Op het vlak van de herbestemming van kerken gebeurt er wel wat meer dan alleen de tijd laten rijpen. De visienota vertrekt van het eerlijke inzicht dat er geen wonderoplossingen zijn en poneert diverse opties: herbestemming, nevenbestemming, medegebruik, valorisatie en maatregelen om verval tegen te gaan. De minister is het er niet mee eens dat het alleen maar kan met veel geld, hoewel het klopt dat het doorgaans financiële inspanningen vergt en het niet altijd gemakkelijk is de juiste partner te vinden. Hij refereert aan enkele Mechelse voorbeelden: kerken en kapellen die microbrouwerij/café, hotel, ontmoetingscentrum, cultureel centrum, bibliotheek, bloemenzaak of kunsttentoonstellingen worden, dus zowel publieke, non-profit- als private bestemmingen.

De Vlaamse Regering heeft de lokale besturen geïnformeerd over de Eliaheffing en gevraagd om geen nieuwe heffingen op elektriciteitsmasten meer in te voeren en de bestaande af te bouwen ten laatste tegen 1 januari 2026. De regering wil mensen aanmoedigen om te verwarmen met warmtepompen en elektrisch te rijden. Daarom moet elektriciteit minder duur worden in verhouding tot de fossiele energiedragers. Het gaat niet op om een krachtig Vlaams klimaatbeleid te voeren en tegelijk toe te staan dat lokale besturen een belasting heffen die er haaks op staat. Het verschuiven van de kostencomponenten in de elektriciteitsfactuur zal verschillende jaren duren en ook inspanningen van de Vlaamse en federale overheid vergen. Met de Eliacomponent kunnen ook de lokale besturen bijdragen. De minister heeft ervoor gekozen dit tijdig te vragen zodat de lokale besturen zich erop kunnen voorbereiden, zonder dat het impact heeft op de huidige maar wel op de volgende meerjarenplanning. Hij denkt dat het juridisch niet evident is om een heffing te verbieden, maar het kan wel impliciet verboden worden door er financiële gevolgen aan te koppelen.

Kurt De Loor beaamt dat de Vlaamse Brede Heroverweging een langetermijnvisie poneert. Dat er meningsverschillen zijn in de regering is niet meer dan logisch. Toch vindt hij dat niet alles mag doorgeschoven worden naar de volgende regeerperiodes. In de Brede Heroverweging staat dat het aan deze Vlaamse Regering is om te beslissen over een bijsturing, versnelling of over een eventuele aanpassing van het regeerakkoord. Het Agentschap Binnenlands Bestuur reikt de regering daarvoor de hand.

Minister *Bart Somers* geeft *Kurt De Loor* gelijk dat die dialoog moet worden gevoerd, met de administratie en de andere ministers, opdat de meningen naar elkaar kunnen toegroeien. Het is evenwel uitgesloten dat het zal leiden tot een heronderhandeling van het regeerakkoord.

II. Samenleven en Gelijke Kansen

1. Toelichting door minister Bart Somers

1.1. Gedeelde samenleving

Minister *Bart Somers* wil verder inzetten op de mensenrechten in Vlaanderen. Dit moet gebeuren door een gelijke behandeling van elke burger door monitoring, studie en voorlichting. In 2022 wordt het Vlaams mensenrechteninstituut verder voorbereid, onder andere door het ontwerp van oprichtingsdecreet op te stellen.

Racisme en discriminatie kunnen niet in Vlaanderen. Daarom wordt ook in 2022 verder gebouwd aan een inclusieve samenleving. Er wordt een toolbox ontwikkeld om personen die geconfronteerd worden met discriminatie te versterken in hun handelingsbekwaamheid. Anderzijds moet handelingsverlegenheid bij getuigen van discriminerende uitspraken of handelingen worden weggenomen.

Er wordt gewerkt aan de verbetering van de expertendatabank. Via sociale media zal worden ingezet op experts die minder aan bod komen in de media. De digitale onlinewereld kan een toegangspoort vormen voor discriminatie, racisme, seksisme, haatspraak enzovoort. Men gaat na hoe men deze dynamieken kan aanpakken. Met het Hannah Arendt Instituut en de Kazerne Dossin wordt samengewerkt in functie van het bestrijden van negatieve polarisatie.

Het is de ambitie om van Vlaanderen een integraal toegankelijke regio te maken. Men zal hierbij gebruikmaken van de expertise van het Agentschap Toegankelijk Vlaanderen, Inter. De toegankelijkheidswijzer heeft zijn intrede gedaan in de museumsector. Met de toegankelijkheidswijzer kan iedereen via het internet nagaan

hoe fysiek toegankelijk een gebouw is. Men zal dit uitbreiden naar andere sectoren. Het regelgevend kader betreffende toegankelijkheid in de publieke ruimte zal samen met minister Demir verder worden onderzocht en aangepast.

Toegankelijkheid gaat verder dan het fysieke, ook op digitaal vlak moet werk worden gemaakt van toegankelijkheid. In 2022 zet men dan ook verder in op een digitaal inclusiebeleid aan de hand van het actieplan Iedereen digitaal.

De minister kondigt nog een groot aantal initiatieven aan om segregatie tegen de gaan en de sociale samenhang te versterken. Hij vermeldt het project Samenleven in diversiteit van de VVSG. Het is de bedoeling om meer zichtbaarheid en een grotere verspreiding van goede lokale projecten te krijgen om zo de sociale cohesie in Vlaanderen breed te versterken.

Het uitbouwen van een sterk netwerk is onontbeerlijk om optimaal te kunnen functioneren in de samenleving. De minister vermeldt de verbindingssambassadeurs in het jeugdwerk, School in Zicht, de Overkophuizen en Huizen van het Kind en het concept van Pleinmakers in de wijken.

De dialoog tussen erkende levensbeschouwingen zal via de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog worden gefaciliteerd. De minister kijkt ook uit naar een onderzoek van de Universiteit Antwerpen over personen die afstand nemen van hun religie of levensbeschouwing.

1.2. Inburgering

In 2022 zal het nieuwe Inburgeringsdecreet in voege treden. Er wordt ingezet op vijf aspecten. Een eerste is het slagkrachtiger maken van de inburgering. Het gaat om de gestandaardiseerde testen MO, het lanceren van de vierde pijler, de investeringen in digitalisering en het ontwikkelen van digitale vaardigheden, de uitbouw van het vervolgtraject inburgering, het aanbieden van de cursus MO in nog meer talen, het verbeteren van de KBI enzovoort.

Een tweede doelstelling is het versterken van de taalverwerving Nederlands. Taal is een van de meest bepalende sleutels die toegang geven tot een actieve participatie. Men werkt aan gestandaardiseerde testen NT2 vanuit Onderwijs – minister Weyts is hiermee bezig –, de invoering van taalniveau B1 mondeling (spreken en luisteren) in samenwerking met VDAB/OCMW binnen de 24 maanden na het inburgeringstraject voor wie geen job heeft, niet studeert of geen opleiding volgt, het structureel uitrollen van taalhulp en het realiseren van een app Nederlands oefenen in Brussel in samenwerking met de minister bevoegd voor Brusselse Aangelegenheden.

De minister hecht veel belang aan de gedeelde waarden in onze Vlaamse samenleving. Die moeten op de meest effectieve wijze worden overgebracht aan de inburgeraars.

Een vierde spoor betreft het versterken van de economische zelfredzaamheid van de inburgeraars. In tegenstelling tot vroeger wordt erkend dat elke inburgeraar op beroepsactieve leeftijd zowel een professioneel, educatief als sociaal perspectief heeft. Iedereen moet binnen de twee maanden naar VDAB voor een professionele oriëntatie. Daar waar mogelijk experimenteert men met een geïntegreerde intake AgII-VDAB.

In juni lopen de proeftuinen voor de vierde pijler af. Vanaf september 2022 zal elke verplichte inburgeraar die niet werkt of studeert een netwerktraject moeten volgen. De minister stelt vast dat er heel veel enthousiasme is bij nieuwkomers, bij lokale besturen, maar ook bij Vlamingen die buddy willen worden. Op dit elan wil hij doorgaan.

1.3. Gelijke Kansen

In het domein Gelijke Kansen tracht men tot een meer evenwichtige participatie in de verschillende domeinen van de samenleving te komen. Het beleid is aandachtig en sensitief voor heersende stereotypes rond gender. Via de website genderklik wil men het genderthema bespreekbaar maken bij jongeren.

Ook andere thema's als geaardheid, herkomst en handicap en het omgaan met gelijkenissen en verschillen komen aan bod. Extra aandacht gaat naar gendersensitiviteit in het onderwijs, bijvoorbeeld met het project Equischools van Movemen.

Ook op de arbeidsmarkt zijn mannen en vrouwen nog niet helemaal gelijk. Men gaat op zoek naar innovatieve projecten om gedeeld ouderschap te promoten, om vrouwen van buitenlandse herkomst warm te maken voor ondernemerschap en om evenwichtige participatie op de werkvloer te versterken.

Alle vormen van gendergerelateerd geweld en grensoverschrijdend gedrag worden bestreden. Samen met zijn collega-ministers zal de minister het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld uitvoeren. Hij zal beleidsaanbevelingen doen voor een kwaliteitsvolle seksuele en relationele vorming bij jongeren met een beperking. Hiervoor loopt een onderzoek.

Geweld op lgbtqi+-personen blijft een probleem. Er is extra aandacht voor de diversiteit binnen de groep van lgbtqi+-personen op het vlak van gender, leeftijd, herkomst en handicap. Lgbtqi+-personen kunnen in het kader van het project Vertrouwde omgevingen terecht voor een gesprek, ondersteuning en samenzijn met gelijkgezinden. De intersekse thematiek wordt toegankelijker gemaakt en via het Transgender Infopunt biedt men een plaats voor iedereen die met vragen zit rond het transgenderthema.

Ook mensen met een handicap verdienen de volle aandacht. Inclusie en dus volwaardige maatschappelijke participatie van mensen met een handicap moet het streefdoel zijn. Zo kunnen de stereotype beelden die rond handicap leven, worden ontkracht. Dit zal onder andere gebeuren via een projectoproep rond inclusief samenleven, die sterke inclusiepraktijken zal ondersteunen. Vanaf 2022 zal NOOZO structureel worden ondersteund als Vlaamse advies- en participatieraad en als gesprekspartner voor de Vlaamse Regering.

1.4. Integratie: plan Samenleven

Op 20 oktober jongstleden werd het plan Samenleven voorgesteld. In 2022 zet men verdere stappen om het beleid inzake samenleven te versterken. Er wordt daarbij gefocust op 24 projecten en 7 doelstellingen. Met het plan trekt men naar de lokale besturen en sluit men een contract af.

De lokale besturen krijgen de centrale rol maar er zal ook over de beleidsdomeinen heen worden gekeken. Een project rond bijvoorbeeld jeugd als facilitator voor een netwerk gebeurt in samenwerking met minister Dalle. De concrete uitvoering, het samenleven zelf, gebeurt echter op het lokale niveau.

De minister voorziet hiervoor 9 miljoen euro in 2022 (5 miljoen euro recurrente relancemiddelen Samenleven sinds 2021 plus 4 miljoen euro uit de provisie Samenleven).

1.5. Budgettair overzicht

Inzake Integratie en Inburgering stapt men in 2022 af van de variabele financiering van de agentschappen aangezien de instroom van inburgeraars sinds 2016 continu hoog blijft. De variabele financiering, met name de asielmiddelen, uit 2019 wordt

daarom toegevoegd aan de basisenveloppe uit 2021. Het gaat in totaal om een kleine 12 miljoen euro voor alle agentschappen samen die vanaf 2022 vast wordt toegekend.

Wat de begrotingsartikelen inzake I&I en Gelijke Kansen betreft, worden er extra middelen toegevoegd in het kader van de uitrol van het beleid inzake Samenleven en specifiek de uitrol van het Plan Samenleven. Sinds 2021 gaat het om 5 miljoen euro extra in het kader van de relance (op artikel SJ0-1SFC2DA-WT). In de provisie Samenleven gaat het van 4 miljoen euro naar 6 miljoen euro, waarvan 5,8 miljoen euro op de artikelen Gelijke Kansen en Integratie en Inburgering is ingeschreven. In totaal gaat het in 2022 om 11 miljoen euro extra in vergelijking met de vorige regeerperiode.

2. Toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging door Jeroen Windey

Jeroen Windey stelt dat de scope van de oefening in het kader van Integratie, Inburgering en Gelijke Kansen beperkt was aangezien er binnen deze beleidsvelden reeds heel wat optimalisatietrajecten lopen. De integratie- en inburgeringssector werd nog maar vijf jaar geleden fundamenteel hervormd en de implementatie daarvan is nog steeds volop bezig. Een verregaande doelmatigheids- en effectenstudie komt op dit ogenblik dus te vroeg.

Het nieuwe Inburgeringsdecreet heeft het inburgeringsbeleid nog maar recent hertekend. De implementatie ervan is voorzien voor 2022 en zal uiteraard worden gemonitord.

Wat wel in de scope werd genomen, zijn het integratiewerk, de inzet van sociaal tolken en het begeleiden van anderstaligen naar een geschikte cursus NT2. Wat integratie betreft, voerde IDEA-consult een internationaal vergelijkende studie uit waarbij Vlaanderen werd vergeleken met Wallonië en andere Europese landen zoals Nederland, Finland en Oostenrijk. Het betrof een doelmatigheidsonderzoek over de verhouding tussen de kosten en opdrachten die het AgII opneemt. De conclusie daarvan was dat het centrale Vlaamse integratieaanbod vrij uniek is in zijn soort en dat de focus op de lokale besturen heel groot is. Er wordt voorgesteld om een nog uitvoeriger onderzoek te doen naar de rol van de lokale besturen in het integratiewerk en te onderzoeken hoe men hen daarbij centraal beter kan ondersteunen. Naast de lopende hervormingen en optimalisatietrajecten moet een dergelijk onderzoek het mogelijk maken om verdere stappen te zetten in de richting van een efficiëntere en effectievere overheid.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkomen van Chris Janssens

Wat het beleidsveld Gelijke Kansen betreft, verwijst *Chris Janssens* naar de controverse over de inkanteling van andere instanties in het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut. Unia ontvangt jaarlijks 800.000 euro vanuit Vlaanderen. Is de knoop over de inkanteling doorgemaakt? Hoeveel middelen worden voorzien voor het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut?

Eergerelateerd geweld, genitale verminking en gedwongen huwelijken vragen een gerichte aanpak. Het valt op dat er weinig middelen tegenover staan en er amper concrete acties geformuleerd worden. In 2021 startte een gesubsidieerd project over de problematiek van gedwongen huwelijken in Mechelen. Hoe gaan die problematieken aangepakt worden? Welke bijkomende initiatieven kunnen worden verwacht?

In de beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering 2019-2024 (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 141/1*) staat dat het debat over gender gestimuleerd zal worden via de sociale media. Via projecten is het de bedoeling om attitudes en gedrag bij te sturen door te focussen op de constructie van genderidentiteiten. Ook wordt via het project Paars ingezet op het doorbreken van de gendernormativiteit in de schoolcontext. Dergelijke projecten passen voor de spreker binnen de huidige wokehysterie. Hoe wordt gegarandeerd dat het beleid inzake Gelijke Kansen niet gekaapt wordt door de woke-ideologie?

Via een lopend project wordt de strijd aangegaan met de groeiende antibeweging rond gender, seksuele diversiteit en seksuele en reproductieve rechten. Er is echter een verschil tussen het verwerpelijke discrimineren en stigmatiseren van mensen met een bepaalde geaardheid en bedenkingen tegen een welbepaald discours rond gender dat gedomineerd wordt door het wokegedachtegoed. Wat wordt bedoeld met een antibeweging?

De volwaardige participatie van mensen met een handicap is een prioriteit voor de minister. Uit cijfers blijkt echter dat er zo goed als niemand met een arbeidshandicap in de Vlaamse kabinetten werkt. Is de minister van oordeel dat de Vlaamse Regering het goede voorbeeld moet geven? Welke bijkomende initiatieven worden genomen?

Inzake integratie en inburgering stelt de spreker vast dat er zal worden ingezet op zogenaamde negatieve polarisatie. Er bestaat blijkbaar zoiets als positieve en negatieve polarisatie. Blijkbaar is er sprake van negatieve polarisatie als er kritiek wordt geuit op het beleid van massa-immigratie en er gewezen wordt op de ongemakkelijke waarheden van de islam. Terwijl iedereen die in Vlaanderen de eigen tradities en waarden viseert, dan weer op een positieve manier polariseert. Wat is het verschil tussen positieve en negatieve polarisatie? Welke strijd wordt gevoerd tegen de negatieve polarisatie?

Er wordt opnieuw verwezen naar de resultaatsverbintenis binnen het inburgeringstraject. Het is nog steeds niet duidelijk welke sancties gekoppeld worden aan het niet behalen van de doelstellingen. Wie onvoldoende inburgeringsinspanningen levert, zou geen verblijfsvergunning mogen krijgen of minstens de nationaliteit niet krijgen. Welke sancties worden gekoppeld aan het niet voldoen aan de resultaatsverbintenis?

In 2022 wordt de aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een vervolgtraject voor ex-inburgeraars om hen te versterken in hun opleidings- en arbeidsmarktpositie. Ook vanuit Werk en Economie worden tal van projecten in dit verband ondersteund en gefinancierd. Waarom is dit alsnog een opdracht van het inburgeringsbeleid en hoe wordt overlap vermeden met de bevoegdheden van minister Hilde Crevits?

In 2022 gaat het Agentschap Integratie en Inburgering na hoe een proefproject opgezet kan worden voor de organisatie van een inburgeringstraject op maat van gedetineerden. Hebben mensen die in de samenleving te gast zijn en van de gastvrijheid misbruik hebben gemaakt door zware criminele feiten te plegen een toekomst in onze samenleving? Wat wordt beoogd met dit proefproject?

De minister kondigt aan inspanningen te willen leveren om meer vrouwen van buitenlandse herkomst toe te leiden naar het ondernemerschap. Waarom wordt er specifiek gefocust op allochtone vrouwen? Welke concrete inspanningen zullen worden geleverd? Behoren dergelijke initiatieven niet eerder tot de beleidsvelden Werk en Economie? Wordt er geen dubbel werk gedaan?

Het Vlaams Belang verwees al meerdere malen naar de problematiek van de geloofsafvalligen. Moslimafvalligen moeten ook bij ons voor hun welzijn en veiligheid vrezen. Het gebrek aan aandacht voor deze kwestie staat in schril contrast met de

aandacht en subsidies voor andere initiatieven. De minister kondigt enkel aan een rapport klaar te zullen hebben tegen eind 2022. Wil de minister zich alsnog engageren tot snelle en concrete initiatieven?

In 2022 zal een eerste versie van de barometer voor maatschappelijke integratie uitkomen. Er bestaat al een Vlaamse Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor. Kan geduid worden wat precies zal gemeten worden? Hoe zal de integratie gemeten worden? Wat zijn de criteria? Welke meerwaarde heeft deze barometer? Is er een overlap met de monitor? Wat wil de minister met deze barometer voor maatschappelijke integratie precies bereiken?

3.2. Tussenkomen van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer haalt aan dat in het regeerakkoord werd afgesproken om een Vlaams gelijkekansencentrum op te richten. Dit wordt ambitieus ingevuld. Het krijgt de vorm van een mensenrechteninstituut met een zeer belangrijke opdracht. De expertise van Unia en de Genderkamer mogen echter niet verloren gaan. Daarnaast is het jammer dat het Vlaamse mensenrechteninstituut niet in rechte zal kunnen optreden. Het feit dat Unia dat wel kon, zorgde ervoor dat er vaker oplossingen werden gevonden.

Verder stelt Orry Van de Wauwer vast dat er nog geen keuze gemaakt is over de inkanteling van paraparlementaire instellingen. Het onderzoek is nog lopende. Het is belangrijk dat het Kinderrechtencommissariaat autonoom kan blijven werken zodat er voldoende aandacht kan gewaarborgd worden voor de rechten van kinderen en jongeren. Het Vlaams Vredesinstituut is geen mensenrechteninstelling en hoort niet thuis in het Vlaamse mensenrechteninstituut. Een nauwe samenwerking is meer aangewezen.

Wat de resultaten van de evaluatie van het Gelijkekansendecreet betreft, stelt de minister te willen kijken hoe onder andere de handhaving van dat decreet kan verbeterd worden. Welke aanpassingen zouden doorgevoerd worden? Hoe zal de handhaving geoptimaliseerd worden?

De minister wil ook steden en gemeenten ondersteunen die werk willen maken van een beleid tegen discriminatie en straatintimidatie, een zeer terechte doelstelling. Lokale besturen staan namelijk het dichtst bij de feiten. Hoe zal deze ondersteuning verder vorm krijgen? Welke punten zijn daarbij prioritair?

Vanaf volgend jaar wordt een ondersteuningsaanbod voorzien voor de lokale besturen die inzetten op het gebruik van correspondentietesten. Hoe zal de ondersteuning aangepakt worden? Zullen de lokale besturen gemotiveerd worden om gebruik te maken van dergelijke testen?

Orry Van de Wauwer steunt de inspanningen die zullen geleverd worden om meer vrouwen van buitenlandse herkomst toe te leiden naar het ondernemerschap. Lokale besturen zullen vanaf 2022 kunnen intekenen op een Vlaams aanbod om deze ambitie vorm te geven. Ook hier wordt dus een belangrijke rol voorzien voor de lokale besturen. Maar het is geen eenvoudige ambitie. Mensen kunnen er niet toe verplicht worden om een onderneming op te richten en uit te bouwen. Hoe denkt de minister deze ambitie concreet vorm te geven? Welke rol kunnen de lokale besturen spelen?

De minister wil aan de slag gaan met de aanbevelingen uit het gelijkekansenonderzoek naar geweld op vrouwen met een handicap. Alle vormen van geweld zijn absoluut te verwerpen, maar er is geen enkele verontschuldiging of reden voor geweld op mensen met een handicap. Welke initiatieven zal de minister nemen?

Zal dit gebeuren in samenwerking met de minister van Justitie en de minister van Welzijn?

Er wordt terecht veel aandacht besteed aan de specifieke problemen waarmee personen uit de lgbtqi+-gemeenschap geconfronteerd worden. Op 16 juni 2021 keurde het Vlaams Parlement een zeer uitvoerige en door meerderheid en oppositie gedragen resolutie goed over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 761). Welke initiatieven werden er al genomen ter uitvoering van die resolutie?

Lokale besturen zullen ondersteund worden in het toeleiden van personen met een handicap naar werk, sport, cultuur en vrijetijdsactiviteiten. Vooral het toeleiden naar werk is belangrijk om mensen met een handicap optimaal te laten participeren aan de samenleving. Hoe ziet de minister deze ondersteuning? Zijn er daarbij al goede voorbeelden die aan alle lokale besturen kunnen worden bekendgemaakt? Welke samenwerking wordt voorzien met de bevoegde minister?

Er zal werk gemaakt worden van de toegankelijkheid in publieke gebouwen, in de publieke ruimte en in de dienstverlening van de Vlaamse en de lokale besturen. Een onderzoek van Inter gaf aan dat het niet goed gesteld is met de toegankelijkheid van de publieke gebouwen. Slechts een kleine minderheid van de gebouwen voldeed aan de Toegankelijkheidsverordening. Hoe zal deze toegankelijkheid fundamenteel verbeterd worden?

Inter zal ook de opdracht krijgen om een lerend netwerk toegankelijkheid voor gemeenten uit te bouwen. Hoe dient dat precies begrepen te worden? Wat zal een dergelijk netwerk omvatten? Is dat in de eerste plaats een middel om goede praktijken uit te wisselen?

De toegankelijkheidswijzer die nu bestaat voor musea zal het komende jaar uitgebreid worden naar andere sectoren zoals restaurants en cafés. Wat zijn de resultaten van deze toegankelijkheidswijzer? Wordt deze vaak gebruikt en welke mate van tevredenheid is er bij de gebruikers? Zet het bestaan van deze toegankelijkheidswijzer musea er ook toe aan om meer inspanningen te leveren inzake toegankelijkheid?

Naast fysieke toegankelijkheid is er ook zoiets als digitale toegankelijkheid. De coronacrisis toonde aan dat het digitaal gegeven heel wat mogelijkheden biedt om te vermijden dat mensen in een totaal isolement terechtkomen. Maar de digitale wereld is lang niet voor iedereen toegankelijk. Aan bepaalde categorieën van mensen gaat het digitaal gegeven volkomen voorbij waardoor deze in een steeds digitaal wordende wereld nog meer geïsoleerd geraken. Welke concrete maatregelen stelt de minister hierin voorop? Hoe zal het programma Iedereen Digitaal verder uitgerold worden?

3.3. Tussenkoms van Tom Ongena

Tom Ongena meent dat het onderscheid tussen positieve en negatieve polarisatie niet nieuw is. Polarisation op zich is niet problematisch. Integendeel, in het verleden zijn vaak vernieuwingen doorgevoerd op basis van polarisation. Er moet wel opgelet worden dat polarisation niet evolueert naar een vorm van negatieve polarisation waarbij men vervalt in een wij-zij-denken, zonder aandacht voor elkaars argumenten te hebben. Vooral het netwerk Wij-zij en het Hannah Arendt Instituut leveren daaromtrent behoorlijk werk. Hoe zullen die organisaties hier verder rond werken? Kan er duiding gegeven worden over de financiering van dergelijke projecten?

Tom Ongena kijkt met vertrouwen naar de komst van het Vlaamse mensenrechteninstituut. Het biedt opportuniteiten om naar een betere bescherming tegen racisme en discriminatie te gaan.

De Pro League zal financiële steun krijgen om racisme in het voetbal aan te pakken via een vormingstraject voor ouders, voetbalclubs en supporters. Hoe zal dat er concreet uitzien? Vanaf wanneer zal dat operationeel zijn?

Het nationaal actieplan tegen racisme zou eind 2021 worden goedgekeurd. De minister zal dan het voorzitterschap opnemen. Het centrale thema wordt de rol van de lokale besturen in de strijd tegen racisme. Hoe zal dit thema uitgewerkt worden? Hoe zal het voorzitterschap ingevuld worden?

Er zitten heel wat goede elementen in het nieuwe Integratie- en Inburgeringsdecreet, bijvoorbeeld de verplichte inschrijving bij VDAB of Actiris. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt moet elke kans gegrepen worden om daar iets aan te doen. Zijn er specifieke initiatieven gepland om te zorgen voor een snelle doorstroom naar een job?

Tom Ongena is tevreden met de bijsturing van het horizontaal integratie- en gelijkheidskansenbeleid. Zo krijgen problematieken zoals toegankelijkheid meer aandacht. Onder andere Inter wordt versterkt. Hopelijk wordt er snel een oplossing uitgewerkt met minister Zuhal Demir om de toepassing van de Toegankelijkheidsverordening effectiever te maken.

Er wordt ook samengewerkt met minister Zuhal Demir in de uitvoering van het actieplan ter bestrijding van seksueel geweld. Daarbij gaat voldoende aandacht naar intrafamiliaal partnergeweld. Welke initiatieven worden daarvoor gepland?

De spreker kijkt uit naar de concrete uitwerking van de bijsturing van het Vlaamse Gelijkekansen decreet. Er zal een keuze moeten gemaakt worden tussen het opnemen van een exhaustieve lijst van discriminatiegronden in de regelgeving of het algemener houden waardoor er meer ruimte wordt voorzien voor de rechtspraak. Welke juridische benadering krijgt hier de voorkeur?

Tom Ongena hoopt dat de minister bij zijn federale collega zal aandringen op spoed met betrekking tot het interfederaal actieplan. Voor het komende jaar wordt opgeroepen om voldoende aandacht te hebben voor de regenboogthema's binnen de domeinen Welzijn en Onderwijs. De resolutie van Freya Perdaens, Orry Van de Wauwer, Stephanie D'Hose, An Moerenhout en Maxim Veys over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen bevat al enkele gedetailleerde bepalingen. Kan de minister vanuit zijn horizontale bevoegdheid samen met minister Wouter Beke en minister Ben Weyts waken over de uitvoering daarvan? Kan hierbij nauw contact gehouden worden met Çavaria en de regenbooghuizen?

In het regeerakkoord is er ook aandacht voor alleenstaanden. De problemen en uitdagingen voor alleenstaanden zouden in kaart gebracht worden. Hopelijk kan dit een basis vormen voor een soort van alleenstaandenreflex bij de uitwerking van nieuw beleid. Welke initiatieven mogen verwacht worden?

3.4. Tussenkomen van An Moerenhout

An Moerenhout verwijst naar de operationele uitrol van het Vlaamse mensenrechteninstituut die volgend jaar zal plaatsvinden. Tegelijkertijd blijft de financiering van Unia doorlopen. Het gaat om 800.000 euro, of zo'n 10 procent van de totale financiering van Unia. De oprichting van het nieuwe instituut met een internationaal erkende A-status zal veel geld kosten, meer dan vandaag het geval is. Hoeveel middelen worden voorzien voor de oprichting van het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut?

Worden de middelen die Unia nog ontvangt gecompenseerd door een verhoging van het budget?

Er zal werk gemaakt worden van een toegankelijkheidswijzer. Dit instrument bestaat al voor musea en zal uitgebreid worden naar andere sectoren. Over welke sectoren gaat het en wat is de timing van de uitbreiding?

De minister heeft aandacht voor de gelijke participatie tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. Welke projecten heeft hij op het oog? Hoeveel middelen worden daarvoor voorzien?

Het actieplan ter bestrijding van seksueel geweld is zeer belangrijk, maar zonder voldoende middelen kan het een slag in het water worden. Het actieplan vormt een onderdeel van de horizontale doelstellingen. Een van de acties gaat over het stimuleren van de lokale besturen om in te zetten op de sensibilisering rond seksueel geweld via een nieuwsbrief en een lerend netwerk gelijke kansen. Welk budget wordt opzijgezet voor het actieplan en specifiek voor die actie ten aanzien van de lokale overheden? Wie zal die nieuwsbrief ontvangen? Wat houdt het lerend netwerk in? Wat zijn de doelstellingen van beide initiatieven?

De minister wil steden en gemeenten ondersteunen in de aanpak van straatintimidatie en discriminatie op basis van gender, seksuele geaardheid, herkomst en handicap. Het aanbod van Plan International binnen het project Safer Cities zal gebruikt worden om lokale besturen daarrond een beleid te laten ontwikkelen. Kunnen alle steden en gemeenten deelnemen? Hoeveel budget wordt hiervoor vrijgemaakt?

3.5. Tussenkost van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman zegt dat de beleids- en begrotingstoelichting vol staat met grote woorden en goede bedoelingen maar vraagt zich af hoeveel mensen de laatste jaren echt meer kansen hebben kregen. Er is integendeel sprake van een achteruitgang. Zo hecht de minister binnen het domein Onderwijs veel belang aan de sociale mix, maar wordt tegelijk de dubbele contingentering in het Inschrijvingsdecreet afgeschaft. Bij gebrek aan structureel beleid zal met projecten zoals School in Zicht niet hetzelfde bereikt worden. Om een echt gelijkekansenbeleid te voeren is er nood aan structurele oplossingen in andere beleidsdomeinen. Dit gelijkekansenbeleid is niet overtuigend. Hoe ver staat men met de projecten School in Zicht? Hoeveel van die projecten zijn lopende? Welke plannen zijn er om ze te versterken?

Tegenover het bieden van kansen staan meer plichten, al is er in de praktijk eerder sprake van meer plichten en weinig kansen. Het betalend maken van de inburgeringstrajecten is daar een voorbeeld van. Hierdoor zal een grote groep afhaken. In 2020 was 61 procent van de inburgeraars rechthebbend. De invoering van de betaling zal op die groep een grote impact hebben. Kan de concrete implementatie van het betalend maken van het inburgeringstraject toegelicht worden? Zijn de lokale besturen daar goed van op de hoogte? Hoe gaat de betaling concreet?

De verplichte inschrijving bij VDAB is een nobele ambitie om ervoor te zorgen dat nieuwkomers zo snel als mogelijk hun weg vinden naar de arbeidsmarkt. Maar VDAB heeft niet de nodige middelen om daarop in te spelen. In deze begroting is er niks extra voorzien.

Er zal de nodige ondersteuning worden voorzien voor nieuwkomers waarvan het diploma uit het land van herkomst niet erkend wordt. Het honoreren van die diploma's is cruciaal om deze mensen snel aan een job te helpen. Er staat in de plannen dat er een meer gestroomlijnde procedure moet komen inzake verkorte opleidingstrajecten. Wat betekent dit concreet?

De samenwerking tussen het Agentschap Integratie en Inburgering en VDAB over diplomagelijkschakeling is stopgezet. Werd deze samenwerking geëvalueerd?

De invoering van de vierde pijler binnen inburgering is een goede zaak. Er zou een tool ontwikkeld worden om het effect van de invoering van die pijler te meten. Hoe staat het met de uitrol daarvan? Wat zal er gemeten worden met die tool?

Er komt een vervolgtraject taal voor ex-inburgeraars. De ambitie is om hen naar het niveau B1 door te laten groeien. Het is goed dat de lat op het vlak van taal hoog gelegd wordt. Worden extra middelen voorzien voor de CBE's en CVO's om meer cursussen B1 te kunnen aanbieden?

Er wordt heel vaak gekeken naar de lokale besturen om een regisseursrol op te nemen. Dat is het niveau dat het terrein het beste kent. Er wordt wel gesproken over extra ondersteuning voor de lokale besturen, maar dat is niet meteen terug te vinden in de beleids- en begrotingstoelichting. Zit het in de post uitbouw Vlaams integratie- en inburgeringsbeleid? Kan er aangegeven worden hoeveel budget er voorzien is ter ondersteuning van de lokale besturen? Hoe zullen de middelen worden toegekend? Gaat het om een projectmatige of structurele aanpak?

Er komt een nieuw financieringssysteem voor de agentschappen Integratie en Inburgering. Er wordt afgestapt van een vast budget aangevuld met asielmiddelen en het budget wordt structureel verhoogd op basis van de referentieperiode 2019. Dat komt niet overeen met het flexibele systeem waar het Rekenhof op aanstuurt. Hoe zal het nieuwe financieringssysteem inspelen op toekomstige fluctuaties bij de instroom van nieuwkomers?

In de BBT staat niks over sociaal tolken. In de begroting staat wel dat 249.000 euro uit het budget van het Agentschap Integratie en Inburgering wordt gehaald. Het gaat om een eliminatie van een toelage die kwam vanuit Werk en Sociale Economie. Dat budget diende om tolkendiensten te betalen. Nu zal er gewerkt worden op basis van facturen. Het is de bedoeling dat elk departement een eigen budget voorziet om een beroep te kunnen doen op tolken. Is er een akkoord met de andere agentschappen zodat de nodige middelen voorzien worden?

De oprichting van het Vlaamse mensenrechteninstituut zal vooral veel geld kosten en organisatorisch complex worden. De Nederlandstalige Brusselaars worden hierbij over het hoofd gezien. Er werd gesteld dat het Vlaamse mensenrechteninstituut op dezelfde locatie zou werken als Unia, zodat er een aanspreekpunt is voor Nederlandstalige Brusselaars met vragen over discriminatie met betrekking tot gemeenschaps- en gewestbevoegdheden. Hoe zorgt men ervoor dat Nederlandstalige Brusselaars hun weg kunnen vinden om een klacht in te dienen?

Er wordt gewerkt aan een nationaal actieplan tegen seksueel geweld. Welke initiatieven worden vanuit Vlaanderen op tafel gelegd?

De voorbije weken waren er heel wat meldingen over aanranding en verkrachting in het uitgaansleven. Dat is een oud zeer waar te weinig actie rond wordt ondernomen. Zullen hieromtrent initiatieven worden genomen? Is er overleg geweest met het Gentse stadsbestuur?

3.6. Tussenkoms van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese wijst op een stijging van het budget met 3,5 miljoen euro voor integratie en inburgering. Dit gebeurt na een stijging van 6,5 miljoen euro vorig jaar. Over twee jaar is er dus een stijging met 10 miljoen euro per jaar. Het beleidsdomein Integratie en Inburgering zal de belastingbetaler in 2022 91 miljoen euro kosten. Het is belangrijk om middelen aan te wenden om nieuwkomers te

integreren in onze samenleving. Maar als zo verder wordt gegaan, zit men tegen het einde van deze legislatuur op 100 miljoen euro per jaar.

De N-VA-fractie is zich bewust van de uitdagingen, maar dit mag geen excuus zijn om de kostprijs van dit beleidsdomein te laten oplopen. Er wordt met aandrang gevraagd om de kosten binnen het beleidsdomein te monitoren en eventuele besparingen te bekijken zodat de kosten op lange termijn beheersbaar kunnen blijven. Welke inspanningen, los van de toekomstige inkomsten uit de retributies, zijn hierbij noodzakelijk?

2022 staat in het teken van de uitvoering van het Integratie- en Inburgeringsdecreet dat dit jaar in het Vlaams Parlement werd goedgekeurd. Dat vereist een gezamenlijke aanpak van verschillende actoren op het terrein. Op basis van dat decreet werd ook al een aantal belangrijke uitvoeringsbesluiten genomen die de praktische kant van dit verhaal verder moeten verduidelijken.

De ambitie van de Vlaamse Regering is gekend: vier pijlers om elke inburgeraar richting zelfredzaamheid in onze samenleving te brengen. Het is goed dat AgII verdere stappen zet inzake diversifiëring van het aanbod en digitalisering, interactieve manieren van lesgeven en een traject op maat van elke inburgeraar. Wat is de stand van zaken met betrekking tot het onlineleerplatform voor lessenmateriaal MO? Wat wordt bedoeld met concreet lessenmateriaal in een aantal basistalen en over welke talen gaat het? Hoe ver staat men met de gestandaardiseerde test MO?

De kerntaak van alle agentschappen is de inburgering van nieuwkomers: zorgen dat ze slagkrachtig op eigen benen kunnen staan via een goede kennis van het Nederlands, de incorporatie van normen en waarden, het bevorderen van de weg naar werk en ze tot slot werkelijk onderdeel te laten worden van een warme en open Vlaamse samenleving. Dat is de bestaansreden van dit beleidsdomein en behoort dus de absolute focus te blijven van elk Vlaams beleid. Welke acties werden al ondernomen in het kader van de vervolgttrajecten na inburgering? Welke bijkomende acties zullen ondersteund worden?

Uit de begrotingstoelichting blijkt dat de opgegeven datum van 1 januari 2022 voor het betalend traject niet zal gehaald worden. De minister had al eerder aangegeven dat het aanbieden van een buddytraject nog niet voor elke inburgeraar van start zou kunnen gaan vanaf deze datum. Hoe komt het dat het betalend MO-traject niet van start zou kunnen gaan vanaf begin 2022? Werden de inkomsten gesimuleerd? Waarom werden nergens inkomsten uit retributies ingeschreven? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de tussentijdse evaluatie van de proeftuinen inzake buddytrajecten?

AgII heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om tot een volwassen en voldragen organisatie te komen. Men mag trots zijn op de verwezenlijkingen tijdens de coronacrisis en heel wat van de maatregelen inzake inburgering hebben de afgelopen jaren hun vruchten afgeworpen. Mede dankzij de lagere instroom werden de wachtlijsten MO teruggebracht en is er een aantal interne wijzigingen gebeurd die zorgen voor een beter hr-beleid en een betere transversale werking. De dienstverlening wordt vandaag nog steeds als uitstekend omschreven. Dat laatste is belangrijk om niet-verplichte inburgeraars te stimuleren om in een dergelijk traject te stappen. Maar laat het agentschap vooral werken op de zaken waar het echt van tel is, namelijk op alles wat inburgering betreft.

In de BBT staat dat alle beleidsuitvoerende actoren mee zullen worden ingeschakeld in het realiseren van het Horizontaal Gelijkekansen- en Integratiebeleidsplan. Er zal hiervoor een heroriëntering in de werkingen moeten worden doorgevoerd, zodat ondersteuning in de realisatie van de doelstellingen en de acties maximaal kan worden gerealiseerd. Ook in het kader van de vernieuwing van de aanpak van

de inburgering zullen de agentschappen aanpassingen moeten doorvoeren in hun werking. Deze werden in 2021 voorbereid. Over welke heroriëntering gaat het? Gaat het hier louter over detacheringen van personeel uit AgII of heeft dit betrekking op andere elementen?

Kan de minister met zekerheid zeggen dat de verplichte inburgering vanaf 1 januari 2022 ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een feit zal zijn?

Er zit een aantal positieve elementen in de actualisering van het Horizontaal Gelijkekansen- en Integratieplan. Het is goed om het aantal projecten fel terug te dringen. De ervaringen uit de vorige legislatuur toonden inderdaad aan dat de veelheid aan projecten niet altijd geleid heeft tot veel impact op het terrein. Het is dan ook de uitdrukkelijke ambitie geweest om met een aantal robuuste en vooral doeltreffende projecten te gaan werken. Dit krijgt vandaag vorm. De rol van de lokale besturen is daarbij van groot belang. De minister heeft daar oog voor.

Het is ook erg belangrijk dat er met concrete impactscans en met duidelijke KPI's wordt gewerkt. Dit moet ook transparant beschikbaar zijn. Daarnaast moet er gekeken worden naar alternatieve financieringsvormen voor projecten zoals de sociale-impactbonds.

Tot slot lijkt het peterschap van een welbepaalde stad rond een thema een goed idee. Er is vandaag echter nog geen zicht op de exacte concrete projectoproepen naar de lokale besturen. Bepaalde acties zijn erg vaag omschreven waardoor het moeilijk is om te zeggen wat dat exact betekent op het terrein. De minister zei dat er niet telkens met aparte oproepen zou gewerkt worden, maar dat een partnerschap met de steden zou worden aangegaan. Maar zo lijkt het plan meer op een menukaart waarin elke stad zijn eigen accenten kan leggen.

Er is ook onduidelijkheid over de financiering. Er wordt op dit moment niet aangegeven welke middelen zullen worden toegekend per project en wanneer een projectoproep zal gelanceerd worden. Dat maakt een globale analyse moeilijk.

De doelstellingen van de verschillende projecten zullen duidelijk moeten afgebakend worden. Er is een twintigtal projecten onder tien doelstellingen, waarop verschillende lokale besturen telkens kunnen intekenen. Dit kan snel evolueren richting honderd verschillende projecten, weliswaar binnen de doelstellingen. Uiteraard is het belangrijk dat er lokale variatie zit op de projecten, maar er moeten een duidelijke omkadering en doelstelling voorzien worden om goed te kunnen evalueren. Wat is de concrete tijdslijn voor de uitrol van de projecten? Kan er per deelproject een budgettair kader gegeven worden?

3.7. Tussenkomen van Katrien Partyka

Katrien Partyka stelt dat 2022 een belangrijk jaar zal worden. Het nieuwe inburgeringsbeleid wordt uitgerold. Zijn de nodige uitvoeringsbesluiten er al? Wat zal al dan niet vertraging oplopen? Hoe ziet de tijdslijn eruit? Kan er een stand van zaken gegeven worden van de acties die andere ministers moeten ondernemen in hun beleidsdomein? Wat betekent dit alles voor de lokale besturen? Hoe zullen ze ondersteund worden?

Ook in 2022 zal gestart worden met een nieuwe participatieorganisatie, LEVL. Het is positief dat er een nieuwe organisatie aan de slag gaat, die de sterktes van de eerdere organisaties die kandidaat waren, kan combineren. Wat zijn de verwachtingen voor 2022 ten aanzien van LEVL?

Via het concept van Pleinmakers zal ingezet worden op de sociale cohesie in de wijken. Pleinmakers zijn mensen die in een bepaalde buurt wonen en die ontmoeting

in de publieke ruimte stimuleren. Dergelijke Pleinmakers kunnen een belangrijke bijdrage leveren tot het positief samenleven in een buurt. Maar tegelijkertijd is het een concept dat in heel wat lokale besturen nog weinig bekendheid geniet. Hoe zal dat systeem verder lokaal uitgerold worden? Hoe zal het systeem breder bekend-gemaakt worden?

AgII is op zoek naar nieuwe huisvesting voor de regionale zetel die momenteel gevestigd is in Molenbeek. Een mogelijke oplossing zou erin bestaan om deze samen te huisvesten met de hoofdzetel van het agentschap op een nieuwe locatie. Betekent dit dat AgII de site van Tour & Taxis zal verlaten? Zo ja, wat zijn de plannen en welk budget is daar eventueel aan verbonden?

3.8. Tussenkomsst van Paul Van Miert

Paul Van Miert zegt dat de oprichting van het Vlaamse mensenrechteninstituut geen nieuwe laag mag vormen bovenop reeds bestaande lagen, maar dat de andere organisaties moeten inkantelen in dit nieuwe instituut. Hoe verloopt de dialoog met de bestaande sectorale gelijkemkansenorganen wat betreft de inkanteling?

Het blijft noodzakelijk om te blijven werken met een aantal structurele partners in het domein van Gelijke Kansen. Maar dat sluit een goede evaluatie van die samenwerking niet uit. Welke richtlijnen en tijdslijn zullen gehanteerd worden bij de evaluatie van de structurele samenwerkingspartners?

De minister steunt verschillende projecten inzake gendersensitiviteit in het onderwijs. Kan dit toegelicht worden?

4. Antwoorden van de minister

4.1. Samenleven

4.1.1. *Polarisatie*

Minister *Bart Somers* stelt dat polarisatie van alle tijden is. Meningem en ideeën moeten in een democratie kunnen botsen, ook als men dat vervelend vindt en men het er absoluut niet mee eens is. Maar polarisatie kan gevaarlijk worden wanneer de andere groep niet langer als een gesprekspartner wordt gezien maar louter als de vijand. Dan spreekt men van negatieve polarisatie.

Negatieve polarisatie dient dus het best ontmijnd – of nog beter voorkomen – te worden. Dat kan men onder meer doen door desinformatie maar ook haatspraak, zowel online als offline, aan te pakken. Ook moet men op zoek naar instrumenten die mensen kunnen ondersteunen om het debat democratisch te voeren.

4.1.2. *Evolutie netwerk Wij-zij en Hannah Arendt Instituut*

De minister noemt zowel het Hannah Arendt Instituut als het netwerk Wij-zij interessante partners om negatieve polarisatie aan te pakken. Kazerne Dossin kreeg een projectsubsidie van 208.640 euro voor het netwerk Wij-zij voor een periode van 1 april 2021 tot en met 31 maart 2023. Het Hannah Arendt Instituut kreeg zowel in 2020 als in 2021 een subsidie van 236.940 euro om zijn werking op te zetten en te verdiepen. Gezien de expertise van het instituut wordt momenteel bekeken hoe de samenwerking kan worden verdergezet.

4.1.3. *Evenredige participatie*

Hannelore Goeman stelde een vraag over het diploma dat nieuwkomers behaalden in het land van herkomst maar dat hier niet wordt erkend. De minister verduidelijkt

dat het hier niet gaat om het inrichten van opleidingstrajecten. Dat is immers de bevoegdheid van de onderwijsinstellingen. Evenmin gaat het over het erkennen van diploma's, een bevoegdheid van NARIC.

Wel wordt vastgesteld dat nieuwkomers, na een eventueel traject bij NARIC en een gedeeltelijke erkenning van hun diploma, niet weten hoe en op welke manier zij een verkort traject kunnen volgen om tot een volwaardig diploma te komen. In 2018 is daarom het project MaxiPAC opgestart. In dat kader worden nieuwkomers begeleid naar het meest geschikte verkorte opleidingstraject zodat ze veel sneller hun plaats in de samenleving kunnen vinden. Met de onderwijsinstellingen worden afspraken gemaakt over deze trajecten.

MaxiPAC liep van 2018 tot 2021 met AMIF-middelen. De minister voorziet nu in middelen voor 2021-2024 voor de continuering van hun begeleidingstaak maar ook voor de implementatie, bekendmaking en verspreiding naar andere hogeronderwijsinstellingen.

4.1.4. Samenwerking tussen VDAB en AgII rond diplomagelijkschakeling

De samenwerking tussen VDAB en AgII in verband met diplomagelijkschakeling was het voorwerp van een tenderingsopdracht die is afgelopen en die nu door andere organisaties is opgenomen. De samenwerking met Actiris in Brussel loopt wel nog verder.

Intussen lopen gesprekken tussen VDAB en de agentschappen voor een structurele samenwerking rond diplomagelijkschakeling. Die zou dan indien gewenst kunnen opstarten na afloop van de huidige tender.

4.1.5. Vlaams mensenrechteninstituut

De Vlaamse Regering heeft de ambitie om de mensenrechtenbescherming te versterken. Dat is heel belangrijk. Tegelijkertijd wil men het landschap vereenvoudigen door te evolueren naar één aanspreekpunt voor de burger. Men onderzoekt momenteel de verhouding tussen de bestaande Vlaamse instellingen en het op te richten VMRI. De kansen en valkuilen met betrekking tot inkanteling dan wel een sterke samenwerking worden in kaart gebracht. Het is daarbij belangrijk dat geen afbreuk wordt gedaan aan de onafhankelijkheid van de bestaande instellingen en hun verworven mandaten.

Momenteel wordt hard gewerkt aan een eerste voorontwerp van decreet voor de oprichting van het VMRI. Het uitwerken van het financiële luik is hieraan gekoppeld. Het is te vroeg om hier nu al een voorafname op te maken. De oprichting van het VMRI is voorzien voor 2023. In de toekomst zal er zeker nog de kans zijn om hierover uitgebreid van gedachten te wisselen. Tot de definitieve uitstap blijven de middelen voor Unia uiteraard gegarandeerd.

De minister begrijpt de bekommernis over de Nederlandstalige Brusselaars in relatie tot het VMRI. Bij de totstandkoming van dit project wordt er rekening mee gehouden dat mensenrechten en gevallen van discriminatie de bevoegdheidsverdeling in België overstijgen. Tijdens de voorbereiding zal men extra oog hebben voor de implicaties in Brussel. Een uniek loket kan een grote meerwaarde bieden voor alle burgers en zeker voor Brusselaars.

4.1.6. Gelijkekansendecreet

De centrale onderzoeksvraag uit de evaluatiestudie luidde of het decreet in zijn huidige vorm een afdoend kader biedt voor een doeltreffend antidiscriminatiebeleid. Met de oprichting van het VMRI beoogt men alvast via de Geschillenkamer

een alternatief handhavingsmechanisme te installeren, dit overeenkomstig de aanbevelingen uit de studie. De verschillende andere beleidsopties worden momenteel in detail bestudeerd. Hieronder ook het verhogen van de schadevergoedingen en het al dan niet opnemen van bijkomende discriminatiegronden in het decreet.

Er wordt aan een voorontwerp van decreet gewerkt. Het is de bedoeling om er in de loop van volgend jaar mee naar het parlement te komen, zodat het VMRI meteen aan de slag zal kunnen gaan met een geoptimaliseerd Gelijkekansendecreet.

4.1.7. *Racisme en discriminatie*

Op de vraag van Tom Ongena naar het project van de Pro League antwoordt de minister dat dit operationeel is en loopt van juli 2021 tot en met juni 2023. Het behandelt het probleem van haatspraak en discriminerend gedrag in en rond het voetbal. Het project ontwikkelt vormingen voor clubs en verplichte vormingen voor plegers van haatspraak en discriminerend gedrag. Het project heeft ook de bedoeling om de instrumenten over te dragen naar andere sport- en vrijetijdsorganisaties.

Het nationaal actieplan tegen racisme wordt momenteel interfederaal ontwikkeld. Nadat het plan is opgemaakt, zal het voorzitterschap van de IMC Racismebestrijding naar de minister gaan. Als thema voor zijn voorzitterschapsjaar koos hij 'lokale besturen'. De concrete uitwerking is afhankelijk van de opmaak van het interfederale plan.

Via het plan Samenleven zullen de lokale besturen de mogelijkheid krijgen om te werken rond correspondentietesten wanneer zij dit willen. Correspondentietesten zijn een van de 24 robuuste projecten waarop gemeenten kunnen intekenen.

Ook straatintimidatie behoort tot de 24 projecten uit het plan Samenleven waarop gemeenten kunnen intekenen. De ervaring en expertise van lokale besturen die hier reeds rond werken, worden daarbij ook meegenomen.

Het concept is gericht op de 28 gemeenten met de meeste niet-EU-burgers. Met hen wordt een contract afgesloten. Andere gemeenten kunnen toetreden op voorwaarde dat ze een minimumaantal mensen op hun grondgebied hebben met een niet-EU-achtergrond. Naast de 28 gemeenten zal men uiteraard ook samenzitten met de steden Gent en Antwerpen. Er wordt een contract opgesteld op basis van zeven doelstellingen die zich vertalen in 24 robuuste projecten. De besturen kunnen uit dat palet een aantal projecten kiezen, maar er zal wel een minimumaantal worden opgelegd zodat het lokaal bestuur richting aan het eigen beleid kan geven. Een van de projecten heeft betrekking op straatintimidatie.

ABB is momenteel de concrete uitwerking van het plan Samenleven aan het verfijnen. Binnen dit plan wordt er per project een financiering voorzien voor de lokale besturen die daarop intekenen. Hoeveel van het budget naar straatintimidatie gaat, hangt dus af van het aantal lokale besturen dat op dit project zal intekenen.

4.1.8. *Geloofsafvalligen*

Er wordt hieromtrent een rapport verwacht tegen eind 2022. Het gaat niet om een evident thema. Indien men zou weten wat er meteen concreet opgezet kan worden, dan had men het onderzoek dat nu is besteld ook niet nodig. De minister wil de resultaten van het onderzoek met open blik afwachten. Het feit dat dit onderzoek nu gestart is, betekent dat de problematiek ernstig wordt genomen en dat men de samenleving kan mobiliseren rond dit relevante maar gevoelige thema. In januari komen ook expertencomités voor het eerst samen. Indien daaruit zou blijken dat er al initiatieven opgestart kunnen worden, dan zal dat ook gebeuren.

4.2. Inburgering

4.2.1. *Stand van zaken uitvoering inburgeringstraject*

Het nieuwe Inburgeringsdecreet werd eind juni 2021 door deze commissie en enkele weken later door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Momenteel buigt de Raad van State zich over het uitvoeringsbesluit dat in december 2021 definitief wordt goedgekeurd.

De agentschappen Integratie en Inburgering – die instaan voor de operationalisering van het decreet – zijn zich volop aan het voorbereiden. Op 1 januari start men met de invoering van de nieuwkomersverklaring. Op 1 maart treedt de verplichte doorverwijzing naar VDAB in voege. Ook de eerste gestandaardiseerde vrijstellings-toetsen Maatschappelijke Oriëntatie zullen op dat moment afgenomen worden.

De invoering van het verplichte luik van het netwerkingstraject gebeurt op 1 september, na afloop van de proeftuinen in juli. De invoering van de retributie gebeurt ook op 1 september, dit omdat men hiervoor afgestemd heeft met Onderwijs, waar de regelgevende procedure nog een aantal maanden zal lopen. Voor de invoering van de gestandaardiseerde NT2-test verwijst de minister naar minister Ben Weyts. Intussen blijven de bestaande certificeringen en attesten gelden.

4.2.2. *Resultaatsverbintenis*

Om een inburgeringsattest te behalen moeten de doelstellingen van alle vier de onderdelen van het inburgeringstraject behaald worden: slagen voor MO, slagen voor NT2, inschrijving bij VDAB en voltooiing van het participatie- en netwerkttraject. Wanneer men niet voldoet aan een van deze verplichtingen wordt men gesanctioneerd met een financiële boete die kan oplopen van 50 euro tot 5000 euro bij herhaaldelijke inbreuken.

Het toekennen van een verblijfsvergunning en de Belgische nationaliteit is een federale bevoegdheid. Wel wordt er met het nieuwe decreet voor DVZ de mogelijkheid gecreëerd om gebruik te maken van informatie over het inburgeringstraject. Het is aan de federale overheid om te beslissen wat ze met die informatie wenst te doen.

4.2.3. *Vervolgtrajecten voor ex-inburgeraars*

Het project 'vervolgtrajecten na inburgering' start op 1 januari 2022. Het zal getrokken worden door Atlas en uitgevoerd worden door de drie agentschappen. Vervolgtrajecten worden opgezet omdat men vaststelt dat nu minder dan de helft van de inburgeraars na een inburgeringstraject aan het werk is. Dit kan niet. Alles moet in het werk worden gesteld om inburgeraars sneller te activeren. Er wordt hiervoor afgestemd met VDAB zodat de agentschappen, VDAB maar ook andere partners complementair kunnen werken.

4.2.4. *Verplichte inschrijving bij VDAB*

De verplichte inschrijving van de inburgeraar bij VDAB is slechts een eerste stap. Het moet de bedoeling zijn dat elke inburgeraar begeleid wordt naar de arbeidsmarkt. De instroom naar de arbeidsmarkt moet versneld worden. Men zal dat samen met VDAB ook monitoren, zowel op het vlak van inschrijving als op het vlak van begeleiding.

De lokale besturen kunnen hier een partner in worden. Binnen het plan Samenleven zijn er projecten opgenomen waarmee lokale besturen acties kunnen opzetten voor specifieke begeleiding richting arbeidsmarkt. Het gaat over buddy's voor

werk, het toeleiden van kansengroepen naar de arbeidsmarkt, iedereen aan het ondernemen. Deze acties moeten afgestemd worden met VDAB zodat ze complementair zijn en de acties van VDAB kunnen versterken.

Het is niet VDAB die toeziet op de verplichting tot inschrijving, maar wel de agentschappen. Door de verplichting op te nemen, worden de inburgeraars, die overigens altijd al een doelgroep van VDAB waren, langs hun kant verplicht om van het aanbod van VDAB gebruik te maken. Men wil dus de inburgeraars vooral sneller bij VDAB krijgen, niet pas na verloop van jaren. In die zin is het geen nieuwe doelgroep. Indien er zich een probleem stelt bij VDAB, dan zal minister Crevits zich daar ongetwijfeld over buigen.

4.2.5. *Betalend maken van het inburgeringstraject*

De Vlaamse Regering heeft beslist om de retributie voor het inburgeringstraject gelijktijdig in te voeren vanuit MO en vanuit NT2. De decretale wijzigingen bij Onderwijs zijn nog lopende. Daarom werd beslist om de retributie te laten ingaan vanaf 1 september 2022. Op die manier zorgt men voor transparantie en rechtlijnigheid.

Exacte simulaties van de inkomsten uit de retributies zijn op dit moment moeilijk te maken aangezien het volledige inburgeringstraject wijzigt. Dat heeft een impact op heel veel factoren: het aantal personen dat vrijwillig een traject zal volgen, zal slagen voor de vrijstellingstest, een toets meerdere keren moet afleggen, meerdere keren een cursus moet volgen, de retributie voor de cursus op tijd betaalt enzovoort. Daarom is binnen de Vlaamse Regering afgesproken dat een gedetailleerde monitoring zal plaatsvinden in het eerste jaar na de inwerkingtreding van het decreet zodat ook de reële kosten en opbrengsten in kaart kunnen worden gebracht.

Op de vraag van Hannelore Goeman of de lokale besturen goed op de hoogte zijn, antwoordt de minister dat dat het geval is. Hij heeft daarover gesprekken gevoerd met verschillende lokale besturen, burgemeesters en de VVSG. Het komende half jaar zal echter nog worden gebruikt om heel gericht te communiceren naar de lokale besturen en over hoe zij kunnen omgaan met inburgeraars die de retributie niet kunnen betalen. Die kan men bijvoorbeeld zinvol maatschappelijk werk aanbieden. De manier waarop de inning van de retributie zal gebeuren, is in handen van de agentschappen.

4.2.6. *Digitaal lessenpakket MO*

Begin 2022 levert het AgII een onlinelessenpakket MO op. Daarin is er een verhoogde aandacht voor waarden zoals gelijkheid tussen man en vrouw, respect voor seksuele diversiteit, vrijheid van meningsuiting enzovoort. Dit pakket zal in een eerste fase beschikbaar zijn in vier basistalen: Nederlands, Frans, Engels en Arabisch. In 2022 zal dit lessenpakket uitgebreid worden. Ook zal het pakket uitgebreid worden naar alle talen waarin MO aangeboden wordt.

De ontwikkeling van de gestandaardiseerde test MO zit op schema. De oplevering wordt eind 2021, dus over enkele weken voorzien.

4.2.7. *Verplichte inburgering in Brussel*

De verplichte inburgering in Brussel is een bevoegdheid van de VGC. Op de laatste stuurgroep is afgesproken dat de inwerkingtreding in 2022 zal plaatsvinden.

4.2.8. *Proeftuinen inzake buddytrajecten*

De minister zegt dat de proeftuinen zijn gestart op 1 januari 2021 en nog tot en met 30 juni 2022 lopen. Deze projecten zijn gericht op het ontwikkelen van methodieken en tools om inburgeraars toe te leiden naar een vrijwilligerswerking, stage of buddyproject. Op dit ogenblik worden al zo'n 600 inburgeraars bereikt via deze proeftuinen. De aanpak binnen de proeftuinen is heel divers; maatwerk is daarbij belangrijk. De lokale besturen houden rekening met de interesses en praktische mogelijkheden van de inburgeraars en van degenen die als vrijwilliger willen meewerken aan een inburgeringstraject. Een tussentijdse evaluatie volgt begin 2022.

De verplichte inwerkingtreding van de vierde pijler zal worden vastgelegd op 1 september 2022. Het kan wel al eerder optioneel, zoals dat nu al het geval is. Bij de inwerkingtreding zullen infosessies voor alle lokale besturen worden georganiseerd.

Met de meettool wordt nagegaan of de vierde pijler een invloed heeft op de volgende domeinen: sociale netwerken, maatschappelijke participatie, competenties en zelfvertrouwen en persoonlijk welbevinden. De tool zal de komende maanden getest en verder verfijnd worden.

4.3. *Gelijke Kansen*

4.3.1. *Uitdagingen voor singles*

Singles worden vaak geconfronteerd met financiële onevenwichten, bijvoorbeeld de belastingstelsels, wat federale materie is. Discriminatieklachten van singles over huisvesting worden nu opgevolgd door Unia, en dit zal ook gebeuren door het toekomstige VMRI. Op de website alleenstaandeouder.be vinden singles ook heel wat informatie over huisvesting, gezondheid, werk enzovoort.

De minister erkent dat dit niet genoeg is. Hij zal bekijken in hoeverre een zinvolle actielijn kan worden opgezet om het thema op de voorgrond te brengen voor beleidsmakers op de verschillende beleidsniveaus en -domeinen.

4.3.2. *Vrouwen van buitenlandse herkomst begeleiden naar ondernemerschap*

Vrouwen met een niet-EU-herkomst hebben de laagste tewerkstellingsgraad. Bij deze groep valt dan ook de grootste winst te boeken om tot een werkzaamheidsgraad van 80 procent te komen. Het stimuleren van ondernemerschap bij vrouwen vormt een onderdeel van het plan Samenleven, dat in 2022 geconcretiseerd wordt. Men vermijdt overlap met andere domeinen door deze bij de projecten te betrekken.

4.3.3. *Gendergelijkheid m/v*

Midden oktober 2021 werd een projectoproep 'gedeeld en betrokken ouderschap' gelanceerd waarbij de focus ligt op een meer evenredige rolverdeling in het opneemen van zorgtaken binnen het gezin. Als men kan evolueren naar een evenwaardig ouderschap, waarbij de verschillende partners in gezamenlijk overleg de opvoedingstaken verdelen, kunnen er meer mogelijkheden gecreëerd worden voor vrouwen op de arbeidsmarkt. Voor deze projectoproep is 500.000 euro voorzien in de begroting 2021.

4.3.4. *Gendersensitiviteit in Onderwijs*

RoSa, het Kenniscentrum voor Gender en Feminisme, biedt al jarenlang een regulier vormingsaanbod voor scholen. Recent ontwikkelde de vzw een toolkit specifiek voor leerkrachten in het lager onderwijs en opvoeders in de buitenschoolse kinderopvang, met het oog op een genderbewuste aanpak van hun werk.

Bij Ella vzw loopt sinds juni 2021 het project Kleurrijke verhalen voor rebelse meisjes. Dit project wil meisjes en tieners met een migratieachtergrond oproepen en inspireren om een technische of wetenschappelijke richting te kiezen.

Er is ook het project Equischools van Movemen dat jongens uit het bso en het tso positieve, niet-gewelddadige modellen van mannelijkheid toont, wars van stereotypen. Het project mikt op een schoolcultuur die gendergelijkheid bevordert en discriminatie tegengaat.

4.3.5. *Eergerelateerd geweld*

Het project 'k Zie u zitten van de stad Mechelen loopt nog tot en met 30 juni 2022. Het is bijgevolg nog te vroeg om resultaten mee te geven. Binnen het project worden verschillende sporen bewandeld. Bij afloop wordt bekeken wat er verder opgenomen kan worden en opgeschaald naar andere steden en gemeenten.

4.3.6. *Doorbreken van genderstereotiep denken*

De minister stelt dat maatschappelijke ongelijkheid, stigmatisering en discriminatie in onze samenleving bestaan en niet mogen geminimaliseerd worden. Men moet deze zaken durven aanpakken. Het doorbreken van genderstereotiep denken is een centraal uitgangspunt in het gelijkekansenbeleid. Stereotypen op zich zijn niet het probleem, maar het wordt wel problematisch als ze keuzes gaan beperken of erger nog, tot discriminatie leiden.

4.3.7. *Seksueel geweld op vrouwen met een handicap*

In 2021 werd een onderzoek opgestart om zicht te krijgen op het behandelen van relationele en seksuele vorming in het buitengewoon onderwijs. Het onderzoek duurt twee jaar. Via de stuurgroep zijn Welzijn en Onderwijs betrokken partij. Op basis van de resultaten zal de minister verdere initiatieven nemen, samen met de ministers bevoegd voor het onderwijsbeleid en het welzijnsbeleid. Daarbij zal men goed kijken waarop men preventief kan inzetten.

4.3.8. *Gendergerelateerd geweld*

De politieke onderhandelingen over het nationaal actieplan gendergerelateerd geweld zijn nog bezig. Indien alles goed verloopt, zal het ontwerpplan dit jaar nog ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering en kunnen de specifieke initiatieven toegelicht worden.

Het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld wordt gecoördineerd door minister Zuhair Demir en loopt sinds vorig jaar. De minister van Gelijke Kansen werkt vooral preventief via sensibiliseringsactiviteiten rond de gelijkheid van man en vrouw. Stereotiepe verwachtingen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn immers mede een voedingsbodem voor gendergerelateerd en seksueel geweld.

Het lerend netwerk deelt goede praktijken van lokale besturen rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deelnemers zijn de centrumsteden, Unia, Inter, de VVSG, AgII, çavaria, de Nederlandstalige Vrouwenraad, Roze Huizen, NOOZO enzovoort. De digitale nieuwsbrief Gelijke kansen komt driemaandelijks uit. De doelgroep zijn de lokale besturen. In de nieuwsbrief worden goede praktijken en vormingsinitiatieven uitgewisseld.

Niet alle maatregelen in de strijd tegen seksueel en gendergerelateerd geweld vragen om een specifiek budget, maar hebben desalniettemin een grote impact. Bovendien worden sommige maatregelen gefinancierd via structurele programma's

of binnen reguliere begrotingen, waarvoor het niet mogelijk is de specifieke bedragen mee te geven.

Op de vraag over straatintimidatie antwoordt de minister dat een lokale, aanklappende inzet op vele fronten een verschil kan maken in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de openbare ruimte. Via het plan Samenleven zullen de lokale besturen daarbij worden ondersteund. Ze kunnen vanaf 2022 intekenen op een gericht ondersteuningsaanbod in de strijd tegen straatintimidatie. Daarnaast worden via het plan Samenleven ook middelen uitgetrokken voor trainingen voor omstaanders. Omstaanders of getuigen van intimidatie kunnen met kleine interventies echt het verschil maken en erger voorkomen.

Het kabinet van de minister heeft intussen ook contact gehad met het kabinet van schepen Astrid De Bruycker in Gent. Er werd afgesproken elkaar verder op de hoogte te houden en te zullen versterken. Intussen heeft ook de stad Mechelen in samenwerking met de horeca een uitgebreid actieplan met betrekking tot het uitgangsleven klaar.

4.3.9. Uitvoering resolutie lgbtqi+

De minister stelt dat hij in dat kader al verschillende initiatieven heeft opgezet. Het betreft onder meer de ondersteuning van het project Paars in het onderwijs, het onderzoek naar de geweldervaringen van lgbtqi+-personen, de financiering van Lumi en het Transgender Infopunt. De thematiek van seksuele diversiteit werd op de agenda van VILD gezet. Er zijn ook de werkzaamheden met betrekking tot de oprichting van een Vlaamse mensenrechteninstelling. Er zit verder een project rond veilige en vertrouwde omgevingen voor lgbtqi+-personen in de pijplijn.

Vanuit zijn horizontale opdracht bracht de minister half 2021 alle Vlaamse kabinetten in contact met vertegenwoordigers van çavaria en Wel Jong Niet Hetero. Tijdens deze klankbordgroep heeft het middenveld haar belangrijkste knelpunten en verzoeken kunnen overmaken aan de relevante politieke spelers. De lijnen zijn gelegd, het is nu aan de verschillende beleidsdomeinen om hun verantwoordelijkheid op te nemen. De resolutie over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen biedt alvast een aantal zeer interessante handvatten. De minister is van plan volgend jaar een tweede klankbordgroep samen te roepen.

4.3.10. Interfederaal actieplan Lgbtqi+

De minister verklaart dat hij in dit verband wacht op meer informatie van de federale staatssecretaris voor Gelijke Kansen. De vraag naar dit plan werd alvast nogmaals gesteld. De minister zal ook minister Beke en minister Weyts blijven aanspreken om de lijnen kort te houden.

Via het Horizontaal Integratie- en Gelijkekansenbeleidsplan is al een aantal initiatieven opgenomen, zoals de uitbreiding van de scope van de Overkophuizen, het tegengaan van straatintimidatie en de ontwikkeling van omstaandermethodieken bij discriminatie en haatspraak. De minister bevoegd voor het onderwijs en de minister bevoegd voor het welzijnsbeleid zijn echter het best geplaatst om te antwoorden op punctuele vragen met betrekking tot hun eigen functioneel beleid.

4.3.11. Tewerkstelling personen met een arbeidshandicap

De minister bevestigt dat er op de Vlaamse kabinetten geen mensen met een arbeidshandicap tewerkgesteld zijn. Hij is van oordeel dat de Vlaamse overheidsadministratie hier als werkgever een voorbeeldrol te spelen heeft. Sommige mensen met een handicap of chronische ziekte willen wel niet als dusdanig worden

geregistreerd. Niettemin ziet de minister hier een aansporing in voor zichzelf en voor de andere ministers om hier actiever rond te werken.

De minister zal ook de lokale besturen voor dit thema mobiliseren vanuit het plan Samenleven. Binnen de verschillende projecten worden personen met een handicap steeds expliciet meegenomen. De acties rond werk binnen het plan Samenleven zullen steeds afgestemd worden met VDAB en het kabinet van minister Crevits.

4.3.12. *Toegankelijkheid*

Om een fundamentele verbetering van de toegankelijkheid van publiek toegankelijke gebouwen in Vlaanderen te realiseren, zet de minister in op verschillende sporen. Samen met de minister bevoegd voor het omgevingsbeleid wordt gewerkt aan een bijsturing van de toegankelijkheidsregelgeving. Hierover loopt uitvoerig overleg met het betrokken kabinet. Dit zal uitmonden in een conceptnota die in januari 2022 naar de Vlaamse Regering zal gaan en waarin de contouren worden vastgelegd voor de herziening van de regelgeving, inclusief een versterkte implementatie.

Aan de Vlaamse beleidsdomeinen zal de minister het aanbod doen om de ondersteuning van Inter in te schakelen bij het in kaart brengen van de bestaande toegankelijkheidswerking en bij het uitwerken van acties voor een structureel toegankelijkheidsbeleid. Door de betrokkenheid van Inter als centraal Vlaamse expertisecentrum wil de minister de coherentie over alle beleidsdomeinen heen mee helpen bewaken.

Via het plan Samenleven worden ook de lokale besturen bijgestaan bij de uitbouw van een structureel toegankelijkheidsbeleid. Lokale besturen kunnen intekenen op de charterwerking van Inter. Op die manier worden zij ondersteund in de eigen toegankelijkheidsaanpak en bij het opstellen van een actieplan. Ter algemene ondersteuning van de lokale besturen zal Inter daarnaast een lerend netwerk opstarten dat informatie, kennis en goede praktijkervaringen zal delen.

Om de toegankelijkheid van Vlaanderen in kaart te brengen en mensen met een handicap te informeren, werd het project rond de Toegankelijkheidswijzer opgestart. Na het proefproject met de twaalf Gentse stadsmusea, dat in juli werd afgesloten, zijn intussen 33 nieuwe Vlaamse musea ingestapt. Deze musea verzamelen op dit moment de toegankelijkheidsinformatie over hun locatie en zullen begin volgend jaar elk een toegankelijkheidswidget op hun website publiceren. Intussen werd ook het gesprek opgestart met Horeca Vlaanderen. Daarnaast onderzoekt de minister samen met ABB en Inter de meest efficiënte technische manier om in de toekomst zo veel als mogelijk en zo snel als mogelijk nieuwe sectoren aan te sluiten op het project. Het is op dit moment nog te vroeg om al ruimere statistieken rond het gebruik in de twaalf Gentse musea te verzamelen, maar dit zal zeker worden gemonitord.

Digitale toegankelijkheid is inderdaad heel belangrijk. De samenwerking met de VVSG en Mediawijsheid met onder meer de digibuddies is gestart. De oproep naar lokale besturen om innovatieve initiatieven te nemen met betrekking tot e-inclusie is intussen afgelopen. De beoordeling loopt momenteel en begin 2022 zullen de projecten kunnen starten. In 2022 worden ook de overige maatregelen opgezet, waaronder wetenschappelijk onderzoek en de bredere financiële ondersteuning van lokale besturen.

4.4. *Horizontaal plan Samenleven*

ABB is momenteel alle details van het plan Samenleven in kaart aan het brengen zodat de oproep begin 2022 gelanceerd kan worden. Er wordt in 2022 in totaal 9 miljoen euro voorzien voor dit plan, 11 miljoen in 2023 euro en 13 miljoen euro in

2024. Het uitgangspunt is dat de steden en gemeenten die op het plan Samenleven intekenen, zelf zullen aangeven op welke acties ze willen inzetten. De verdeling van de middelen zal afhangen van het aantal ingeschreven lokale besturen per project en het aantal projecten waarop een lokaal bestuur wil inzetten.

De eerste oproep voor het plan Samenleven wordt begin 2022 gelanceerd. Elk jaar zal een nieuwe aanvraagronde worden gehouden zodat ook lokale besturen die zich initieel niet inschreven de jaren nadien de kans krijgen om in het verhaal mee te stappen.

Lokale besturen zijn vrij in het bepalen van hun aanpak per actie, maar de KPI's gelden wel voor iedereen. Periodiek zal aan de lokale besturen input gevraagd worden over de vooruitgang van de KPI's. Op de website zullen de gegevens worden ontsloten.

Lokale besturen die ervoor kiezen om een sociale-impactbond op te zetten binnen een project van het plan Samenleven zullen daarvoor extra middelen krijgen. Op die manier stimuleert men lokale besturen om met dat instrument te werken.

4.5. Varia

4.5.1. *Financieringssysteem agentschappen*

Hannelore Goeman wilde weten waarom geen variabel financieringssysteem dat flexibel op schommelingen kan inspelen, wordt aangehouden. De minister antwoordt dat de agentschappen al jaren vragende partij zijn voor een stabiel financieringssysteem. Om die reden werd de vroegere vaste enveloppe verhoogd met de asielmiddelen die de afgelopen jaren 15 tot 20 procent van het bedrag uitmaakten, en werden deze vastgeklit. Dat biedt zekerheid voor de agentschappen. Ze weten nu perfect hoeveel middelen ze de komende jaren zullen krijgen, wat handiger is om een langetermijnbeleid te voeren. Intussen zal men de hervormingen, de instroom, de workload en dergelijke ook goed monitoren. Indien nodig zal er dus bijgestuurd kunnen worden.

4.5.2. *Huisvesting agentschap*

Uit het rapport Strategische huisvesting voor het AgII van Freestone van 13 oktober 2020 komt de uitdrukkelijke vraag naar voren om de hoofdzetel dichter bij de operationele werking te brengen. Op die manier wil men komen tot een beter geïntegreerde werking van de centrale hoofdzetel met een regionale afdeling. Parallel aan deze oefening kwam ook de noodzaak naar boven om het pand voor de regio-werking Brussel in Molenbeek te verlaten.

Op basis van deze twee elementen besliste de raad van bestuur om bij de zoektocht naar nieuwe huisvesting voor de regio Brussel ook rekening te houden met de mogelijkheid om de hoofdzetel mee onder te brengen in het nieuwe pand. Er zijn hierover nu onderhandelingen lopende.

4.5.3. *Sociaal tolken*

De verschillende gebruikersoverheden staan in voor de betaling van de diensten van de sociaal tolken. De opleiding en de coördinatie van het sociaal tolken gebeurt door de agentschappen, die hierover overeenkomsten met de gebruikersoverheden sluiten. De betaling wordt ook via deze overeenkomsten geregeld.

4.5.4. *Participatieorganisatie LEVL*

Op 1 oktober 2021 heeft de minister, na onderhandelingen met LEVL, het meerjarenplan 2022-2026 goedgekeurd. Momenteel zit de erkenningsprocedure in zijn laatste fase. De erkenning door de Vlaamse Regering van LEVL vzw als participatieorganisatie staat geagendeerd op de ministerraad van 26 november 2021. Op die manier komt een einde aan een lang traject. Hierdoor worden een doorstart en een vernieuwing van het beleid mogelijk gemaakt. De ambitie van de Vlaamse Regering is om een participatieorganisatie te erkennen die de focus legt op duurzame veranderingen en die bijdraagt aan reële oplossingen. In 2022 zal de organisatie daarop inzetten en ook een bijdrage leveren aan de projecten binnen het plan Samenleven.

4.5.5. *Samenwerking met gelijkekansenorganisaties*

De minister zal de samenwerking met de nominatim gefinancierde middenveldorganisaties in het gelijkekansenbeleid evalueren en bekijken hoe de rol en positie van de betrokken organisaties duidelijker op elkaar en op de beleidsdoelstellingen kunnen worden afgestemd. De evaluatie en bespreking met de relevante stakeholders zullen voortgezet worden in 2022 om dan in 2023 te landen in een meer efficiënt kader.

In tussentijd worden de beleidsplannen en verbintenissen van deze organisaties jaarlijks doorgesproken en afgestemd op de beleidsprioriteiten. Voor 2022 betekent dat ook dat wordt bekeken hoe deze organisaties kunnen bijdragen aan het plan Samenleven.

4.5.6. *Barometer samenleven*

De barometer samenleven is een online-indicatorendashboard waarin een beperkte set van indicatoren voor integratie op een overzichtelijke manier gepresenteerd wordt. Op deze wijze kan de positie van personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen en Brussel in kaart gebracht worden.

Er zijn verschillen met andere monitoren. De barometer wordt jaarlijks geüpdatet. Hierdoor kunnen evoluties jaarlijks worden gemonitord. Er wordt slechts een beperkt aantal thema's, met name 8, en 25 kernindicatoren opgevolgd. De indicatoren worden weergegeven op het niveau van Vlaanderen en Brussel.

De minister zegt zijn inspiratie hiervoor gedeeltelijk in Denemarken te halen. Hij vindt het belangrijk om voor de ondersteuning van het beleid te kunnen beschikken over duidelijke en geobjectiveerde cijfergegevens over arbeidsparticipatie, onderwijsparticipatie, sociale netwerken, verbondenheid, burgerschap, welbevinden enzovoort. Sommige indicatoren zijn gebaseerd op administratie data, bijvoorbeeld werkzaamheidsgraden, en andere indicatoren zijn gebaseerd op surveys. Momenteel is er een extern bureau aangesteld, Profacts, dat een survey uitvoert op basis van een representatieve steekproef. De administratie bereidt een website voor waarop alles in kaart wordt gebracht. De website zou in april-mei 2022 online moeten gaan.

5. Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister

Maike De Vreese verwijst naar de opmerking van het Rekenhof over het structurele personeelstekort van de Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming. Op het begrotingsartikel zijn geen kredieten om daaraan te verhelpen. Bij een eventuele klacht hierover bij de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg loopt de Vlaamse overheid het risico dat de

erkenning van de dienst wordt ingetrokken. Wordt er iets gedaan aan het personeelstekort? Zo ja, waarom worden er geen bijkomende middelen voor uitgetrokken?

Minister *Bart Somers* wijst erop dat de personeelsmiddelen van de GDPB onder het hr-beleid vallen. Die dienst is in september 2020 overgeheveld naar het Agentschap Overheidspersoneel. Het personeelstekort is historisch en wordt nu weggewerkt. Er zijn al verschillende aanwervingsrondes geweest. Ook via interne opleidingen zijn er preventieadviseurs opgeleid.

Maike De Vreese stelt vast dat het Agentschap Integratie en Inburgering vanaf 2022 overschakelt op een vaste basisfinanciering, wat het agentschap meer financiële zekerheid geeft. Om een structurele over- of onderfinanciering te vermijden, acht het Rekenhof een dynamisch financieringskader aangepast aan een fluctuerende werklast beter. Eens er duidelijkheid is over de inkomsten via retributies en de impact van het nieuwe decreet, moet de financiering volgens de N-VA opnieuw naar een hybride systeem evolueren. Hoe ziet de minister dat?

Minister *Bart Somers* zegt dat de financiering van AgII op twee manieren kan, telkens met voor- en nadelen. De voorbije jaren varieerden de middelen op basis van de influx van asielzoekers en de werklast, wat een langetermijnplanning bemoeilijkte. De regering heeft ervoor gekozen om het agentschap de volgende jaren de stabiliteit te garanderen die het nodig heeft voor de omvattende hervorming: wachlijsten wegwerken, intern orde op zaken stellen, het nieuwe inburgeringsbeleid vormgeven en een doorgedreven digitalisering doorvoeren. Het nadeel is uiteraard dat het agentschap minder flexibel kan inspelen op veranderende behoeften. De minister is voorstander van twee jaar stabiliteit met een goede monitoring, en zal nadien bekijken of een deel van de financiering afhankelijk kan worden gemaakt van de werklast. Een ideaal model is er niet: flexibiliteit hindert langetermijnplanning, stabiliteit hindert flexibiliteit.

Nadia Sminate is teleurgesteld over de summiere en algemene antwoorden op eenvoudige technische vragen die meer inzicht vragen in de verdeling van de budgetten over beleidsdomeinen en acties. Ze illustreert haar opmerking met een citaat: "De operationalisering en verdeling van de middelen zal verder geconcretiseerd worden in 2022." Ze vraagt duidelijkheid over hoeveel geld er naar elke actie in het kader van het plan Samenleven gaat.

Minister *Bart Somers* antwoordt dat de verdeling wordt geregeld in contracten met de lokale besturen. De Vlaamse Regering staat unaniem achter de methodologie: van 380 projecten met een beperkte impact wil men evolueren naar 24 subsidieprojecten met een grote impact, waar dan de projecten van de lokale besturen aan verbonden worden. Dat is ingegeven door de bezorgdheid om effecten op het terrein te creëren. Niet elke stad of gemeente is gelijk, niet in maatschappelijke uitdagingen, niet in de bevolkingssamenstelling en niet in de bestuursploeg. Sommige lokale besturen kiezen voor een meer gespierd beleid en responsabilisering, andere zitten op een zachtere lijn. Net om die diversiteit te respecteren, mogen lokale besturen kiezen bij welke projecten ze aansluiten, niet slechts bij één maar minstens bij de helft. Voor elke Vlaamse euro moet ook het lokale bestuur een euro investeren. De minister heeft voor deze werkwijze de steun van de burgemeesters van alle centrumsteden, ongeacht hun politieke kleur. Die zullen het plan Samenleven allemaal op een eigen manier vormgeven. De bedding blijft evenwel gelijk voor allemaal en alle projecten hebben een impact op het terrein. Het is dus niet mogelijk om vandaag te zeggen hoeveel elk project zal krijgen omdat de verdeling van de 9, 11 en 13 miljoen euro zal bepaald worden in het contract met de steden.

Nadia Sminate is het eens met het doel om meer geld aan minder projecten te geven, alsook met de grote zeggenschap van de lokale besturen. Sommige van de 24 projecten kunnen al op meer enthousiasme van de N-VA rekenen dan andere. Het

parlementslid zou niet willen dat die laatste met het merendeel van de middelen gaan lopen. Dat is de reden waarom ze graag de financiële verdeling wil kennen.

Voor minister *Bart Somers* zijn de 24 projecten allemaal even belangrijk, hoewel ze niet allemaal evenveel geld vergen. Omdat de lokale besturen voor elke Vlaamse euro er eentje moeten bijleggen, zal het de facto gaan om een investering van ongeveer 18 miljoen euro. Het zal niet zo zijn dat één project met de grote hap gaat lopen. De verdeling zal ook mee afhangen van de interesse van de lokale besturen. De projecten worden gewogen en voor elk ervan zal een deel van de middelen bestemd worden.

An Moerenhout denkt dat de huidige 800.000 euro niet zal volstaan om de ambitieuze plannen van de minister met het Vlaamse mensenrechteninstituut waar te maken. Hij vindt het blijkbaar te vroeg om er extra budgetten op te plakken. Vlaanderen financiert vandaag slechts 10 procent van Unia, dus moet het heel wat meer geld vrijmaken als het de minister inderdaad menens is met een snelle oprichting. De spreker pleit dus opnieuw voor een duidelijke en transparante financiering.

Voor minister *Bart Somers* is 800.000 euro voor de voorbereiding van het Vlaams mensenrechteninstituut een behoorlijk bedrag. De budgetten voor het instituut zelf komen pas in 2023 in de begroting, en allicht wordt het dan een hoger bedrag.

An Moerenhout vindt de budgetten voor het actieplan ter bestrijding van seksueel geweld te beperkt. In de begroting van coördinerend minister Zuhal Demir staan er evenmin budgetten voor ingeschreven. Ook ontbreken concrete acties, met uitzondering van de aanpak van straatintimidatie via het plan Samenleven. In dat plan worden dan wel veel objectieven gestopt, maar de lokale besturen mogen vrij kiezen, wat de spreker zwaar ontgoochelt. Het probleem is groot en komt eindelijk naar boven, zij het nog altijd maar gedeeltelijk. De horeca in Gent vraagt de overheid zelf naar praktische handvatten. Dat lijkt de spreker dan ook een absolute prioriteit voor de minister van Samenleven. Een vrijblijvend aanbod waar de lokale besturen uit mogen kiezen, is verre van toereikend.

Minister *Bart Somers* antwoordt dat hij een preventief beleid tegen gendergerelateerd geweld voert. Uiteraard is dat ruimer dan het plan Samenleven, hoewel dat belangrijke aspecten ervan behelst, zoals de acties tegen intimidatie in de publieke ruimte, in het uitgangsleven, in het verenigingsleven enzovoort. Een cultuurverandering vergt echter een intensief en lang volgehouden lokaal beleid. Daarnaast is er evenwel het onderwijsaanbod van RoSa, het onderzoek naar seksuele en relationele vorming van personen met een handicap, het onderzoek naar geweldervaringen in de regenbooggemeenschap, de projectoproep Gedeeld Ouderschap – stereotypen doorbreken, het project Eergerelateerd geweld, het project Veilige en vertrouwde omgeving voor mensen uit de regenbooggemeenschap, de subsidie voor de website ikzwijgnietmeer.be van de Vrouwenraad, het project Equischools van Movemen enzovoort.

An Moerenhout zegt nog dat ze amper vragen heeft gesteld over integratie, maar dat betekent geenszins dat ze akkoord gaat met het beleid. Ze heeft haar bezwaren daartegen reeds uitgebreid en afdoende toegelicht bij de bespreking van het ontwerp van decreet in kwestie: de betalende testen, het middelentekort bij VDAB, de gegevensuitwisseling met de Dienst Vreemdelingenzaken enzovoort. Dat beleid zal contraproductief werken. Voorts vindt ze dat een tolk van essentieel belang is voor de integratie, ook na het integratietraject. Voor oudercontacten, juridische kwesties of gezondheidszorg, toch basisrechten die de Vlaamse Regering moet garanderen, voldoet de basiskennis en zelfs de verhoogde kennis Nederlands niet. De facturatie van de dure tolkenprestaties aan de gebruikers is voor haar dus onaanvaardbaar. Groen zal dit beleid dan ook niet goedkeuren.

Minister *Bart Somers* antwoordt dat het debat over de tolken al vaak is gevoerd. De verschillende beleidsdomeinen kunnen van sociale tolken een onderdeel maken van hun taalbeleid. Naast de tolken zijn er trouwens ook taalhulpen.

III. Hr en Audit Vlaanderen

1. Toelichting door minister Bart Somers

1.1. De juiste persoon op de juiste plaats

Volgens minister *Bart Somers* is het uitgangspunt van het hr-beleid om de juiste persoon op de juiste plaats te krijgen. Voor drie specifieke uitdagingen wil de minister een oplossing bieden: het digitaal werken in het kader van het actieplan Iedereen Digitaal, het versterken van de digitale competenties van de personeelsleden van de Vlaamse overheid en het feit dat sommige profielen moeilijk te vinden zijn op de arbeidsmarkt. Aan de entiteiten zullen extra tools worden aangeboden om hun personeelsbehoeften in te vullen. Voor knelpuntfuncties wordt een talentpool opgezet zodat vacatures sneller kunnen worden ingevuld.

Er zijn veel manieren om de nodige vaardigheden te verwerven om een functie te vervullen: opleiding volgen, ervaring opdoen op de werkvloer of via zelfstudie concrete kennis vergaren. Het resultaat is belangrijk, niet de methode. Daarom wordt verder werk gemaakt van competentiegericht werven. De nadruk wordt gelegd op competenties en talenten van mensen en niet enkel op hun diploma. Zo biedt men enerzijds kansen aan potentiële en interne personeelsleden om zich in te zetten en maakt men anderzijds de talentpool waaruit men kan vissen groter.

1.2. Arbeidsvoorwaarden voor alle personeelsleden

Vandaag hebben statutaire en contractuele personeelsleden verschillende arbeidsvoorwaarden. Om een aantrekkelijke werkgever te blijven, moet men de arbeidsvoorwaarden verder harmoniseren en het hr-beleid moderniseren.

Recent werd de conceptnota De Vlaamse overheid dynamiseren via een vijfsporenbeleid meegedeeld aan de Vlaamse Regering. De vijf sporen hebben betrekking op de rechtspositie, het loopbaan- en beloningsbeleid, de ziekteregeling en re-integratie, het pensioen en de uitstroom. Via de uitwerking van dit vijfsporenbeleid zet men de Vlaamse overheid als toekomstgerichte en aantrekkelijke werkgever op de kaart.

1.3. Versterken van leiderschap

Leidinggevenden vervullen binnen het vijfsporenbeleid verschillende rollen. Er is bijvoorbeeld de rol van welzijnscoach. Een dynamische overheid begint bij personeelsleden die zich fysiek en mentaal goed voelen. Leidinggevenden krijgen tools om het welzijn te monitoren en te versterken.

Men laat prestaties en competenties toenemen in de loonvorming. Prestatiemanagement is hiervoor een belangrijk instrument. Het is essentieel dat alle leidinggevenden voldoende voorbereid zijn om hun rol hierin op te nemen. Daarvoor worden opleidingen en trainingen voorzien.

De interne mobiliteit van alle personeelsleden is een belangrijk instrument om de Vlaamse holding te dynamiseren. Daarom is loopbaanontwikkeling belangrijk en een gedeelde verantwoordelijkheid. Het personeelslid zelf neemt zijn loopbaan in eigen handen en de leidinggevende zorgt ervoor dat men kan blijven ontwikkelen in een stimulerende omgeving. De administratie zal de nodige acties ondernemen om de Vlaamse holding hierin maximaal te ondersteunen.

1.4. Samenwerken in diversiteit

Diversiteit op de werkvloer is een meerwaarde. Potentiële personeelsleden met de juiste competenties moeten ongeacht hun fysieke kenmerken hun weg vinden naar de Vlaamse holding als werkgever. Het wegwerken van drempels blijft daarom een belangrijke doelstelling.

Er wordt een onafhankelijk, effectief en academisch monitoringsysteem voorzien dat de discriminatie in de eerste aanwervingsfase op geaggregeerd niveau in kaart brengt, dat bij zowel de lokale besturen als de Vlaamse publieke werkgevers.

Personeelsleden die reeds aan de slag zijn, krijgen kansen om aan de slag te blijven. Ook voor mensen met een arbeidshandicap of chronische ziekte moeten drempels worden weggewerkt.

1.5. Gemeenschappelijke hr-dienstverlening

Hr moet zo efficiënt mogelijk en in functie van de noden uitgevoerd worden. In 2022 wordt de conceptnota over de uitbreiding van de gemeenschappelijke hr-dienstverlening verder uitgevoerd. Op het vlak van rekrutering en selectie en van leren en ontwikkelen wordt de gemeenschappelijke component versterkt.

Ter ondersteuning van het hybride werken wordt de verdere flexibilisering van het woon-werkverkeer mogelijk gemaakt door flexibele abonnementsformules en fiets-leasing. Men zet verder in op een kwaliteitsattest dat de beheersbaarheid van het proces inzake loonadministratie verhoogt.

1.6. Versterken van het organisatie- en risicobeheer binnen de Vlaamse overheid

De minister kijkt uit naar de resultaten van de externe kwaliteitsreviews in 2022 over de werking van de verschillende auditcomités en de interne auditdiensten binnen de Vlaamse administratie. De conclusies en aanbevelingen zal de minister met het auditcomité en binnen de Vlaamse Regering bespreken.

Daarnaast plant Audit Vlaanderen in 2022 onder andere de volgende audits: een tiental risicogebaseerde auditopdrachten en een vijftal evaluaties van de maturiteit van het risicomanagement. Een thema-audit over de handhavingsprocessen binnen het beleidsdomein Omgeving werd recent opgestart. Een nieuwe interbestuurlijke audit over de aanleg en het onderhoud van fietspaden staat gepland in 2022.

2. Toelichting over de Vlaamse Brede Heroverweging door Peter Rabaey, administrateur-generaal van AgO

Peter Rabaey zegt dat het Agentschap Overheidspersoneel in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging twee onderzoeken heeft laten uitvoeren door een extern bureau. Voor de analyse werd verder gekeken dan de gemeenschappelijke dienstverlening die momenteel vanuit AgO wordt aangeboden.

2.1. Onderzoek naar Traject

Traject is een applicatie die enige tijd geleden werd aangeschaft in samenspraak met het Voorzitterscollege ter ondersteuning van een overheidsbreed doelstellingsmanagement.

Dit onderzoek resulteerde in een negatieve businesscase. Slechts een minderheid van de entiteiten gebruikt geregeld Traject voor de opvolging van de eigen doelstellingen. Bij de aanvang hadden zich vijftig entiteiten geëngageerd maar momenteel gaat het nog slechts om een tiental. Dit is suboptimaal.

De conclusie uit de studie is dat niet zozeer het ondersteunend systeem maar het opzet van het doelstellingenmanagement zelf moet worden herbekeken. Dit vergt een bijkomende analyse.

2.2. Verkenning van optimalisatiemogelijkheden van de structuur van de brede Vlaamse overheid

Tot nog toe waren de efficiëntieverhogende maatregelen steeds beperkt tot de kernoverheid, namelijk de departementen, de intern verzelfstandigde agentschappen (zoals AgO) en de publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen (zoals VDAB, De Vlaamse Waterweg nv en VLM). De drie belangrijkste genomen maatregelen tot op heden zijn de kerntakenplannen, de personeelsbesparingen en de uitbouw van de gemeenschappelijke dienstverlening.

Met dit onderzoek werd gezocht naar verdere efficiëntiemogelijkheden binnen de bredere Vlaamse administratie, met inbegrip van de periferie rond de kernoverheid. Deze periferie omvat meer concreet de privaatrechtelijk extern verzelfstandigde agentschappen, de eigen vermogens en de vzw's en nv's waarvan de werking hoofdzakelijk gefinancierd wordt vanuit de Vlaamse begroting.

Dit onderzoek was niet bedoeld als een aanzet tot een nieuw kerntakendebat, maar wel als oefening om te kijken hoe de huidige taken het meest efficiënt zouden kunnen worden georganiseerd. Dit onderzoek sluit ook aan bij de aanbeveling van het Rekenhof uit de vorige regeerperiode met betrekking tot de fusies van entiteiten bij de Vlaamse overheid. Het Rekenhof gaf toen namelijk aan dat, om de samenhang in het beleid verder te verhogen en het bestuur van de Vlaamse overheid verder te versterken, deze entiteiten en hun activiteiten meer in beeld moeten gebracht worden.

Dit verkennend onderzoek bestond concreet uit drie delen. Ten eerste werd bekeken of er activiteiten in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zijn die om fiscale redenen – btw-regelgeving – verder verzelfstandigd moeten worden. Op basis van enkele criteria zijn enkele activiteiten gedetecteerd die in dit kader verder onderzocht moeten worden. Het betreft onder andere ondersteunende facilitaire diensten zoals schoonmaak en catering en enkele toeristisch-culturele activiteiten.

Ten tweede werd bekeken of er activiteiten/structuren uit de periferie ingekanteld kunnen worden naar een entiteit van de kernoverheid in functie van meer bestuursefficiëntie. De focus lag daarbij hoofdzakelijk op de organisatiestructuren met personeel.

De personeelsomvang binnen de periferie schommelt erg. Verschillende entiteiten tellen minder dan honderd personeelsleden. Op basis van een aantal bestuurlijke criteria zoals managementondersteuning, personeelskosten en sturing detecteerde het onderzoek een vijftiental hoofdzakelijk kleinere entiteiten waarvoor een mate van inkanteling relevant kan zijn.

Een laatste deelvraag was op welke manier meer consistentie gecreëerd kan worden in activiteiten en/of rechtsvormen. Doorheen de analyse is ook op dit vlak een aantal inconsistenties geïdentificeerd die bijkomende mogelijkheden voor verdere optimalisatie bevatten.

Zo zijn twee types van inconsistenties gedetecteerd. Er bestaan verschillende rechtsvormen bij dezelfde types van entiteiten. Meerdere organisaties voeren ook analoge activiteiten uit. Voorbeelden hiervan zijn de eigen vermogens, de strategische adviesraden, de koninklijke academies enzovoort.

Elk van deze thema's moet het voorwerp uitmaken van een meer gedetailleerd onderzoek om de beste wijze van uniforme organisatie te bepalen. Door het korte tijdsbestek van dit onderzoek, met name 2 à 3 maanden, was dit een eerste verkennende en theoretische studie op basis van een aantal assumpties en veronderstellingen. Als er hierop verder ingegaan wordt, zullen de efficiëntiemogelijkheden meer in detail onderzocht moeten worden, zeker in afstemming met de betrokken entiteiten.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkost van Paul Van Miert

Paul Van Miert ziet de modernisering van het hr-beleid als een van de belangrijke pijlers van het regeerakkoord. De minister zet daarvoor een vijfsporenbeleid op waarin de aanpassing van het loopbaanbeleid centraal staat. De N-VA-fractie steunt dat voornemen, maar is teleurgesteld over de weigerachtige reacties van vakbondszijde. Een evolutie naar één juridische vorm van tewerkstelling is niet alleen een kwestie van vereenvoudiging, maar speelt ook in op een groeiende maatschappelijke tendens. De arbeidsmarkt is immers volatieler dan ooit. Jonge werknemers kiezen niet meer louter op basis van het statuut maar van het volledige verloningspakket, de uitdagingen en de doorgroeimogelijkheden. Het is goed dat in deze begroting heel wat middelen vrijgemaakt worden voor het vijfsporenbeleid.

In navolging daarvan wordt de rechtspositieregeling van het personeel op het lokale niveau aangepakt, wat relevant is voor de capaciteit om specifieke profielen aan te werven. Er is niet alleen een groot verloop tussen de lokale besturen, het is evenmin gemakkelijk om op te boksen tegen de private sector. Dat vacatures te lang openstaan, heeft een negatieve invloed op de dienstverlening.

De spreker informeert hoe de minister kijkt naar het programma cyberveilige gemeentes van Audit Vlaanderen. Zal hij er bijkomende mogelijkheden voor creëren? Zijn er bijkomende initiatieven nodig? Welke stappen zal de minister de eerstkomende maanden zetten in de ontwikkeling van het vijfsporenbeleid, in het hr-beleid van de Vlaamse overheid en de onderhandelingen met de vakbonden en inzake de rechtspositieregeling van de lokale besturen? Hoe ver staat het met de modernisering daarvan?

3.2. Tussenkost van Brecht Warnez

Voor *Brecht Warnez* biedt een efficiënte overheid een goede dienstverlening. Daarvoor zijn een goede organisatie en sterke mensen nodig. De minister zet daar heel wat stappen voor, maar toch heeft CD&V enkele vragen. Hij informeert hoe de Vlaamse overheid zich zal positioneren om zeldzame profielen aan te trekken. Welke initiatieven zal de minister daarvoor nemen? De spreker vraagt voorts of er veelvuldig gebruikgemaakt wordt van de mogelijkheid die lijnmanagers hebben om af te wijken van de diplomavooraarden.

Het verrast de spreker dat de minister een overzicht van de bestaande tewerkstellingsvormen en arbeidsrelaties in de Vlaamse overheid en de daaraan gekoppelde dienstverlening aankondigt. Bestaat dat overzicht nog niet? Zo neen, waarom niet? Is het de bedoeling om aan dat overzicht gevolgen te koppelen voor de versterking van de dienstverlening van de administratie van de minister naar andere overheidsdiensten?

De minister is gestart met de onderhandelingen over één juridische vorm van tewerkstelling, een belangrijk maar delicaat streefdoel. Personeelsleden hebben een verleden, een statuut, bepaalde rechten, allemaal elementen waarmee rekening dient gehouden te worden. Kan de minister verduidelijken hoe de onderhandelingen

met de vakorganisaties hierover verlopen? Is er enige wezenlijke vooruitgang geboekt? Zijn er bepaalde elementen die gevoelig liggen en de vooruitgang van de discussie bemoeilijken? Zo ja, over welke elementen gaat het dan?

Voor de versterking van het welzijnsbeleid zal het komende jaar ingezet worden op een geïntegreerde en complementaire samenwerking tussen de verschillende welzijnsactoren. Kan de minister dat wat verduidelijken? En op welke manier zal de minister de welzijnscultuur bij de Vlaamse overheid versterken?

Gezien de krapte op de arbeidsmarkt is de re-integratie van langdurig zieken cruciaal. De minister wil daar terecht een actief beleid voor voeren. Dat een ommekeer noodzakelijk is, werd eind oktober duidelijk met de getuigenissen in de pers van personeelsleden van de Vlaamse overheid die op hun negenenveertigste op medisch pensioen gezet werden hoewel ze nog mogelijkheden zagen om aan de slag te blijven. Welke maatregelen zal de minister voor die re-integratie nemen? Heeft hij naar aanleiding van de eind oktober opgedoken getuigenissen al bepaalde stappen gezet? In welke mate doen de diensten zelf aan langdurig zieke personeelsleden voorstellen op maat om terug aan de slag te gaan?

Over de deontologische code voor het personeel staat in de beleidstoelichting slechts één zin: "De administratie bereidt verder een nieuwe, geactualiseerde versie van de deontologische code voor die aangepast is aan de maatschappelijke evoluties." Welke aanpassingen heeft de minister voor ogen?

Met het oog op een efficiënte en slanke overheid wordt er ook deze regeerperiode bespaard op het aantal personeelsleden. Brecht Warnez vraagt een stand van zaken van de besparingen tot nog toe. Hoe wordt erover gewaakt dat de dienstverlening en de werkzaamheden er niet door in het gedrang komen?

3.3. Tussenkoms van Tom Ongena

Tom Ongena wijst erop dat de lokale overheden en de Vlaamse overheid de gevolgen ondervinden van de krapte op de arbeidsmarkt. Het is dan ook goed dat de minister de lokale besturen voldoende flexibiliteit biedt.

De contractualisering wordt dan wel gecontesteerd, maar is volgens het lid de enige juiste weg om de overheid voldoende aantrekkelijk te houden als werkgever. Wie denkt dat de vaste benoeming nog veel jonge mensen over de streep trekt, is niet meer mee met de realiteit. Elke grote hervorming roept weerstand op, het is zaak om door te zetten.

De re-integratie van langdurig zieken, ongeveer 500.000 in België, meer dan er werkzoekenden zijn, is nodig om de werkzaamheid op te krikken naar 80 procent, het minimum om het welvaartsmodel overeind te houden. Een groot deel kan niet aan de slag, andere wel met aanpassingen of arbeidsduurvermindering. Tom Ongena informeert welke acties de Vlaamse overheid daarvoor zal nemen.

3.4. Tussenkoms van Jeremie Vaneckhout

Jeremie Vaneckhout zegt dat de BBT heel wat goede zaken bevat maar andere aspecten onderbelicht laat. Het eerste is het statuut van de ambtenaar. Wat is de stand van zaken? Wat zijn de knelpunten? De spreker hoopt dat minister het parlement dit keer wat meer informatie kan geven dan louter dat de gesprekken moeilijk zijn. Hij vraagt met aandrang om de aantrekkelijkheid van de job als uitgangspunt voor het statuut te nemen en om de ambtenaren te beschouwen, te portretteren en aan te spreken als de grote kracht van de overheid die ze zijn. Hoe zal de minister de onafhankelijkheid van de ambtenaren garanderen?

Al jaren stelt Jeremie Vaneeckhout aan de kaak dat de besparingen van deze en de vorige regering sporen nalaten. Het Rekenhof stelde al in 2016 dat de opeenvolgende besparingen van de afgelopen vijftien jaar onmiskenbaar een impact hebben op de slagkracht van de Vlaamse overheid. Zo lopen dossiers voor fietsinfrastructuur vast omdat er geen tekenaars zijn bij het Agentschap Wegen en Verkeer zijn of omdat er onvoldoende dossierbeheerders zijn. De PFOS-onderzoekscommissie legt de impact van te weinig overheidsmankracht, bij inspectiediensten en andere diensten, op pijnlijke wijze bloot. Zijn de werkzaamheden van die commissie voor de minister een aanleiding om de koppenbesparing bij te sturen? Hoe zien de andere ministers dat? Groen vraagt om eindelijk de nefaste gevolgen ervan in te zien en er iets aan te doen.

De focus op employerbranding juicht het lid toe. In de BBT staan de troeven van de Vlaamse overheid als werkgever opgesomd. Denkt de minister dat de huidige beleidsmaatregelen zullen volstaan? Of dreigt bij de overheid een personeelstekort, zoals in de zorgsector en het onderwijs?

De cijfers over diversiteit zijn niet goed. Hoe zal op dit vlak het verschil worden gemaakt? Wil de minister niet overwegen om de lat wat hoger te leggen? Hetzelfde geldt voor het welzijnsbeleid bij de overheid. De spreker begrijpt dat er geen toveroplossingen zijn, maar het is zaak deze aspecten te beschouwen als onderdelen van de aantrekkelijkheid als werkgever en de employerbranding.

3.5. Tussenkomen van Kurt De Loor

Kurt De Loor zegt dat Vooruit een partner is in het streven naar een moderne overheid met sterke mensen en een effectieve en efficiënte dienstverlening. Permanente investering in opleiding en ontwikkeling en een optimale inzet van personeelsleden zijn daarvoor wezenlijk. Corona bewijst dat ambtenaren topkwaliteit leveren, zelfs in heel moeilijke omstandigheden. Ze verdienen daarvoor respect, het hele jaar door.

Het personeel in de openbare diensten staat onder meer in voor kwaliteitsvol openbaar vervoer, veiligheid, zorg, onderwijs, cultuur, telecommunicatie, energievoorziening: essentiële zaken om de samenleving draaiende te houden, ook in coronatijden. Dat doen ze voor iedereen op dezelfde manier, ongeacht kleur, geloofs- of politieke overtuiging. Openbare diensten en hun personeelsleden pasten zich het voorbije anderhalf jaar snel aan, niet zelden met gevaar voor eigen gezondheid. Ze klopten gemotiveerd overuren om een goede dienstverdeling te verzekeren. En dat allemaal in het algemeen belang.

Net daarom is het minder-minder-minderverhaal van de Vlaamse Regering zo pijnlijk. Ze kondigde begin mei 2021 aan trots te zijn op de personeelsbesparingen die ze aan de Vlaamse overheidsdiensten oplegt. Deze legislatuur worden 1440 jobs geschrapt en er wordt geknipt in de werkingsmiddelen. De vorige regering bedankte al 2000 ambtenaren voor hun diensten. Voor Vooruit is dat verre van een reden tot juichen. Minder ambtenaren betekent niet dat er minder werk is. De verwachtingen worden groter en ambtenaren krijgen steeds meer taken. De werkdruk en stress zijn de afgelopen jaren dan ook fors gestegen en ook het aantal burn-outs zit in stijgende lijn.

Een ander gevolg is dat er miljoenen euro's worden uitbesteed aan de privésector, aan consultancy en aan uitzendarbeid. Dat is niet alleen duurder maar heeft ook gevolgen voor de kwaliteit. Dat blijkt uit rapporten van het Rekenhof, maar ook uit getuigenissen, bijvoorbeeld in de PFOS-commissie.

Het afslanken van de openbare diensten was voor de vorige en is voor deze Vlaamse Regering een mantra. Efficiënte en brede dienstverlening zijn bijzaak. Bij het met grote trom aankondigen van een vermindering van het ambtenarenbestand moet

eerlijk gezegd worden dat de bevolking voor bepaalde overheidstaken zelf haar boontjes zal moeten doppen of dat de kwaliteit van de dienstverlening achteruit zal gaan. Het doel mag nooit minder ambtenaren zijn, maar wel een efficiënte overheid die topkwaliteit levert aan iedereen, zonder uitzondering.

Deze, maar ook de vorige Vlaamse Regering, kiest voor meer versplintering over consultants, freelancers, uitzendkrachten enzovoort. Maar nu heeft ze ironisch genoeg een kader nodig over hoe om te gaan met het naast elkaar bestaan van al die wijzen van samenwerken. Het volstaat niet in te zetten op branding van een sterk merk, vooreerst moet de Vlaamse overheid ook een sterk product zijn. Dat staat haaks op besparingen die afbreuk doen aan de kwaliteit.

Is de regeling dat de lijnmanager kan afwijken van de diplomavooraarden als de functie voorkomt op de lijst van knelpuntfuncties al geëvalueerd? Zo neen, zal dat alsnog gebeuren? Zo ja, wat zijn de resultaten van deze evaluatie? Hoeveel afwijkingen werden toegestaan? Hoe staat de minister tegenover de resultaten van de evaluatie?

Een goeie werkgever die aantrekkelijk wil zijn voor werknemers zorgt voor een goed statuut. Deze regering wil afstappen van de benoeming en verder evolueren naar uniforme arbeidsvoorwaarden voor alle personeelsleden. De versplintering waar de spreker het daarnet over had, staat daar haaks op. In de discussie wordt vaak ook, bewust of onbewust, vergeten dat de statutaire benoeming ook in het leven is geroepen om de werknemers te beschermen tegen politieke willekeur en ervoor te zorgen dat ze ook bij politieke ommezwaaïen neutraal en onafhankelijk kunnen functioneren.

Voor het vijfsporenbeleid neemt de Vlaamse Regering het contractuele stelsel als uitgangspunt. Dat betekent een achteruitgang voor statutaire medewerkers, onder meer als die ziek worden. Hoe verloopt het overleg met de syndicale organisaties?

De spreker stelt vast dat er in vergelijking met de beleidsnota HR-beleid en Vlaamse Audit 2019-2024 serieus gesnoeid werd in de diversiteitsdoelstellingen. Dat zegt een en ander over de ambities van de minister. Voor Vooruit moet de overheid een afspiegeling zijn van de samenleving. De Vlaamse overheid heeft een voorbeeld- en voortrekkersrol. Laat de Vlaamse overheid de streefcijfers los? Zo neen, hoe zal de minister ervoor zorgen dat de streefcijfers inzake diversiteit gehaald worden?

Voor Vooruit zijn praktijktesten om inclusiviteit te toetsen en te verbeteren onmisbaar voor een sterk en inclusief diversiteitsbeleid. Dat er in de BBT nauwelijks sprake is van correspondentietesten is vreemd als het de minister menens is met het wegwerken van drempels in processen van rekrutering en selectie. In de BBT staat dat er 110.000 euro beschikbaar is voor de ontwikkeling van een monitoring-systeem voor de Vlaamse overheid en een methodiek voor sensibiliserende correspondentietesten voor lokale besturen. Hoe is dit bedrag opgesplitst tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen?

Op welke manier zullen die correspondentietesten worden toegepast bij de Vlaamse overheid? Gaat daar een operationele kost mee gepaard? Is het budget met andere woorden enkel voor de ontwikkeling of ook voor de toepassing? Zal het voor alle aanwervingen bij alle entiteiten worden gebruikt? Is het vrijwillig of verplicht? Wat met de correspondentietesten voor lokale besturen? Zijn die vrijwillig? Wat is daar de operationele kost? Stijgt die als er meer besturen van gebruikmaken en wordt het budget daaraan aangepast? Wordt er ook budget uitgetrokken voor de opleiding van het personeel dat de correspondentietesten moet uitvoeren? Wat is de timing ervan? Vanaf wanneer zullen de correspondentietesten worden uitgevoerd?

De ambitieuze streefcijfers voor mensen van buitenlandse herkomst, medewerkers met een handicap of chronische ziekte en vrouwen in zowel top- als middenkader worden lang niet gehaald. Dat geldt vooral voor medewerkers met een handicap of chronische ziekte en vrouwen in top- en middenkader. In de BBT staan weinig concrete initiatieven om de doelstellingen alsnog te halen. Betekent dit dat de minister de streefcijfers loslaat? De meest recente cijfers op de website van het Agentschap Overheidspersoneel dateren van eind 2018. Wanneer worden ze geactualiseerd?

Corona heeft gevolgen voor de werkzaamheden van Audit Vlaanderen. Hopelijk hebben de werkzaamheden niet te veel vertraging of achterstand opgelopen. Een goeie organisatie staat kritisch tegenover haar eigen werking en laat die werking objectief auditeren en evalueren. Audit Vlaanderen is daarvoor een uitstekende partner.

Bij het Agentschap Overheidspersoneel is er een generieke personeelsbesparing van 184.000 euro, terwijl de budgetten voor externe adviseurs voor het P&O-beleid identiek blijven. Vooruit is voor een sterke overheid die zelf over de nodige expertise beschikt om essentiële overheidstaken zoals het hr-beleid uit te voeren.

3.6. Tussenkomen van Nadia Sminate

Nadia Sminate denkt bij hr-beleid aan een overheid die een goede dus neutrale dienstverlening biedt. De minister zei tijd nodig te hebben om de neutraliteit in de Vlaamse overheid te verzekeren, wat de spreker begrijpt. Halfweg de regeerperiode staat er evenwel nog steeds niets over in de BBT, zelfs geen tijdslijn. Ze vraagt de minister daar toch enige duidelijkheid over te geven.

Het hr-beleid moet zorgen voor gelijke kansen voor wie wil werken bij de Vlaamse overheid. Voor de spreker heeft de Vlaamse overheid de voorbije jaren bewezen dat ze gelijke kansen garandeert en heeft ze daarvoor de juiste procedures ingebouwd. De ombudsman bevestigt in zijn rapport dat er quasi geen klachten zijn over discriminatie bij de aanwerving. Toch zal de minister 100.000 euro besteden om de overheid zichzelf te laten controleren. Voor de spreker is dat een motie van wantrouwen tegenover de overheidsdiensten. Ze hoopt en verwacht dat de minister zal bevestigen dat de overheidsdiensten goed werken en niet discrimineren. De N-VA vraagt om dat budget te heroriënteren, bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat de afwegingskaders juist gebruikt worden, zodat het niet louter dient om te bevestigen wat vandaag al zonneklaar is.

4. Antwoorden van de minister

4.1. Hr

4.1.1. *Monitoringsysteem en correspondentietesten lokale besturen*

De vraag werd gesteld hoe het bedrag van 100.000 euro, voorzien voor de ontwikkeling van een monitoringsysteem en de correspondentietesten van de lokale besturen, is opgesplitst tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Minister *Bart Somers* antwoordt dat 85 procent van dat bedrag bestemd is voor de ontwikkeling van een wetenschappelijke methodiek voor sensibiliserende correspondentietesten en voor het verrichten van een nulmeting bij de Vlaamse overheid op basis van de ontwikkelde methodiek. 15 procent is voor de ontwikkeling van een wetenschappelijke methodiek voor sensibiliserende correspondentietesten die afgestemd zijn op de lokale context voor lokale besturen als werkgevers. De ontwikkelde methodiek wordt kosteloos aangeboden aan de lokale besturen. Lokale besturen kunnen autonoom beslissen om op basis van deze aangeboden methodiek een correspondentietesting te verrichten binnen hun personeelsbeleid.

Wat de vraag naar de al dan niet vrijwilligheid betreft, stelt hij dat de ontwikkelde methodiek voor sensibiliserende correspondentietesten kosteloos wordt aangeboden aan lokalen besturen. Die beslissen autonoom of ze van dat aanbod gebruikmaken. Voor de Vlaamse overheid komen voor de uitvoering van de correspondentietesten alle entiteiten verplicht in aanmerking.

Inzake timing verduidelijkt de minister dat de aanbestedingsprocedure zopas formeel is afgerond. Prof. Verhaeghe van de VUB werd op 17 november geselecteerd om binnen een welbepaalde timing volgende opdrachten uit te voeren:

- fase 1: uiterlijk tegen 30 april 2022 de ontwikkeling van de wetenschappelijke methodologie voor sensibiliserende correspondentietesten bij de Vlaamse overheid en de Vlaamse lokale besturen als publieke werkgevers;
- fase 2: uiterlijk tegen 31 december 2022 bij de Vlaamse overheid een nulmeting verrichten via correspondentietesten op basis van de ontwikkelde methodologie.

Er werd opgemerkt dat er geen klachten zijn over discriminatie bij de aanwerving bij de Vlaamse overheid en dat de middelen dus beter elders worden ingezet. De minister antwoordt dat de Vlaamse Regering op basis van het rapport van het Expertencomité Monitoring Discriminatie op 18 december 2020 heeft beslist om via sensibiliserende correspondentietesten een nulmeting rond discriminatie uit te voeren bij de Vlaamse overheid. Hij zal deze beslissing van de Vlaamse Regering loyaal uitvoeren.

De minister is ervan overtuigd dat de Vlaamse overheid op het vlak van gelijke kansen in haar aanwervingsbeleid zeer performant is en niet bewust discrimineert. Een duurzaam diversiteitsbeleid vereist echter om van buitenaf met een kritische blik de selectie- en aanwervingsprocessen te evalueren. Hij maakt de vergelijking met het werk van Audit Vlaanderen. Dat werd niet opgericht omdat men de administratie permanent van corruptie of wanpraktijken verdenkt. Dankzij een dergelijk instrument kan de kwaliteit van de administratie enkel verbeteren.

Volgens het rapport van het Centraal Expertencomité Monitoring Discriminatie kan dit via correspondentietesten die de meest valabele wetenschappelijk methode zijn voor het monitoren van discriminatie en het sensibiliseren rond discriminatie. Dat versterkt de positie van de Vlaamse overheid als diversiteitsvriendelijke werkgever. De bekendmaking dat de Vlaamse overheid als grootste Vlaamse publieke werkgever een nulmeting zal doen bij zichzelf, heeft ook een positieve impact gehad op de private werkgevers. Zo hebben begin dit jaar 34 van de 37 sectoren beslist om in het kader van de sectorconvenanten 2021-2022 van minister Crevits ook een dergelijke nulmeting via sensibiliserende correspondentietesten te verrichten. Daarom is het belangrijk dat de Vlaamse overheid als grootste publieke werkgever van Vlaanderen het goede voorbeeld blijft geven op het vlak van diversiteit en gelijke kansen.

4.1.2. Overzicht van tewerkstellingsvormen en arbeidsrelaties binnen de Vlaamse overheid

De minister zegt dat men op de website bedrijfsinformatie van de Vlaamse overheid een duidelijk definitie vindt van het begrip 'personeelsaantal', inclusief een lijst van groepen die weliswaar op de werkvloer aanwezig zijn maar die niet als personeelslid meegerekend worden.

Er bestaat al informatie en interne dienstverlening voor de inzet van externen, maar die zit vandaag verspreid over verschillende diensten. Het is de bedoeling om deze informatie samen te brengen en de bestaande interne dienstverlening beter op elkaar af te stemmen. Op die manier kan AgO de entiteiten beter ondersteunen, bijvoorbeeld bij de keuze en registratie van verschillende tewerkstellingsvormen.

4.1.3. *Aantrekken kwalitatief personeel*

De minister wil alles in het werk stellen om de Vlaamse overheid zo goed mogelijk voor te bereiden om kwalitatieve profielen te blijven vinden op de arbeidsmarkt. Dit is een grote uitdaging voor alle werkgevers.

Employerbranding is het creëren en behouden van een positief imago als werkgever voor de huidige en potentiële medewerkers. Men creëert hiermee een werkgeversverhaal waarmee men de juiste interessante profielen wil aantrekken. Dit begint bij een toekomstbestendig en modern personeelsbeleid dat aantrekkelijk is voor de huidige personeelsleden en voor potentiële sollicitanten.

De minister verwijst naar één zeer belangrijk aspect van het vijfsporenbeleid, namelijk het aanmoedigen van interne mobiliteit en levenslang leren via de holding van de Vlaamse overheid. Hiervoor wordt onder meer op het volgende ingezet: personeelsleden een beter zicht geven op doorgroeimogelijkheden en interne vacatures; het promoten van tijdelijke mobiliteit als instrument om van een andere functie te proeven; een grotere focus op talenten en competenties van medewerkers; opleidingen – ook voor knelpuntfuncties – aanbieden in het kader van levenslang leren.

4.1.4. *Versoepeling van diplomavooraarden*

Sinds de inwerkingtreding van het nieuwe ministerieel besluit voor knelpuntfuncties op 1 januari 2021 is 5,4 procent van de externe vacatures van de Vlaamse overheid gepubliceerd als knelpuntfunctie. In absolute cijfers gaat het over 97 vacatures op 1776 vacatures in totaal. De mogelijkheid om af te wijken van de diplomavooraarden is in de praktijk de grootste motivatie om een functie als knelpuntfunctie open te zetten.

Het is, met de huidige arbeidsmarkt in het achterhoofd, niet eenvoudig om bepaalde profielen te vinden. Er is veel meer vraag naar bijvoorbeeld IT'ers dan dat er aanbod is op de markt. Het is dan ook zeer belangrijk dat men mensen die gemotiveerd zijn voor een functie en die daarvoor goede competenties hebben de kans geeft om te solliciteren. Momenteel wordt er een jaarlijkse rapportering voorbereid rond onder andere het gebruik van knelpuntfuncties. Op basis daarvan zal de minister de maatregel evalueren.

4.1.5. *Vijfsporenbeleid*

Eind oktober 2021 nam de Vlaamse Regering akte van een eerste conceptnota De Vlaamse overheid dynamiseren via een vijfsporenbeleid. Deze kwam tot stand na overleg met de vakorganisaties. Er wordt over de uitwerking hiervan verder met de sociale partners overlegd. Praten werkt en hierdoor kan een nog sterker beleid worden uitgetekend voor de huidige en toekomstige Vlaamse personeelsleden.

Het uitgangspunt van deze conceptnota is dat de Vlaamse overheid als performante en klantgerichte overheid een aantrekkelijke werkgever wil zijn. Men wil ervoor zorgen dat sterke profielen kunnen worden aangetrokken en behouden. Want het is dankzij de inzet van de personeelsleden dat men een goede dienstverlening kan bieden aan burgers en bedrijven.

Om dit te bereiken zorgt men voor de creatie van sterke arbeidsvoorwaarden voor alle personeelsleden. Via het vijfsporenbeleid wil men de manier herdenken waarop de Vlaamse overheid haar personeel wenst tewerk te stellen. Een van de zaken die men herdenkt, is hoe de overheid haar personeelsleden beschermt tegen druk. De minister stelt namelijk vast dat de statutaire benoeming, in tegenstelling tot wat vaak aangenomen en gesteld wordt, ambtenaren niet voldoende beschermt tegen

druk en willekeur. Hij hoort bijvoorbeeld over ambtenaren die het gevoel hadden dat ze onder druk gezet werden en er dan voor kozen om zich ziek te melden. Er wordt dan eerlijkheidshalve door de ambtenaar in kwestie meegegeven dat hij niet noodzakelijk ziek is, maar eerder een uitweg zoekt voor het ervaren van druk, wat soms heel wat stress met zich meebrengt.

Soms worden ambtenaren na druk ook op een ander dossier gezet. De minister beweert absoluut niet dat dit de regel is, maar elk voorbeeld is er één te veel. Deze voorbeelden tonen aan dat het statuut deze personeelsleden dus niet beschermt tegen druk.

De cruciale vraag is dan hoe men alle ambtenaren – los van hun vorm van tewerkstelling, statutair of contractueel – daadwerkelijk tegen druk kan beschermen. Dat kan door dit aspect mee te nemen doorheen het gehele personeelsbeleid. Dit is een van de zaken die de minister onder andere met het vijfsporenbeleid wenst te realiseren.

Ten eerste zet hij hiervoor in op duidelijk uitgewerkte, transparante procedures zodat ieders verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Ten tweede zet hij in op een permanente feedbackcultuur met duidelijk trajecten binnen de Vlaamse overheid om zaken bespreekbaar te maken. Als het goed gaat mag het worden benoemd, maar als er een probleem zou opduiken, moet dat ook worden benoemd zodat hieraan kan gewerkt worden. Als er geen oplossing zou gevonden worden binnen de entiteit, wil men waar mogelijk een oplossing vinden binnen de entiteiten van de Vlaamse holding. Ten derde wordt een procedure van tegenspraak uitgewerkt bij ontslagintentie. Dat moet personeelsleden beschermen tegen de eventualiteit van een willekeurig ontslag. Ten vierde wordt gewerkt aan een duidelijke bescherming voor personeelsleden wanneer ze mogelijke wantoestanden wensen te melden. Dit zal gebeuren via de implementatie van de nieuwe Europese richtlijn voor klokkenluiders. Door op al deze fronten te werken, wordt de organisatiecultuur er een waarin druk – van wie dan ook – niet geduld kan of hoeft te worden.

De minister gaat nog in op enkele andere kernaspecten van het vijfsporenbeleid. Via het spoor ziekte streeft hij naar een verbetering vanuit een positieve visie op werk. Daarom wordt ingezet op re-integratie en, wanneer het mogelijk is, de terugkeer naar de werkvloer. De verlenging van de periode waarin het personeelslid bij ziekte aan 100 procent van het nettoloon wordt vergoed, maakt deel uit van de verdere onderhandelingen.

Via het spoor loopbaan en beloning wil de minister de loonschalen aanpakken. Hiervoor wordt vanaf 2023 een budget van meer dan 20 miljoen euro vrijgemaakt. Enkele basisprincipes zullen worden gerespecteerd, namelijk dat de huidige statutairen hun loon behouden en minstens hetzelfde perspectief behouden op het loon dat ze bij normaal functioneren kunnen verwachten tijdens hun carrière. Voor contractuelen zal men het perspectief verbeteren. Bovendien wil men het belang van anciënniteit bij evaluatie verminderen en prestatie management invoeren, waarbij excellent presteren een directe impact heeft op de loonstijging. Voor leidinggevers en medewerkers is het belangrijk om regelmatig samen stil te staan bij verwachtingen en doelstellingen via een permanente feedbackcultuur.

Via het spoor pensioen wordt een groeipad voor de tweede pijler voorzien van de huidige 3 procent naar 5 procent. Uit simulaties blijkt dat bijna alle personeelsleden met deze 5 procent een gelijkaardig nettopensioen in vergelijking met het huidige ambtenarenpensioen kunnen verwachten. De komende maanden zal dit beleid vertaald worden naar concrete besluiten. De minister nodigt de sociale partners uit om hieraan verder mee te werken.

4.1.6. *Welzijnscultuur binnen de Vlaamse overheid*

Door de overheveling van de Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming naar het Agentschap Overheidspersoneel opereren alle welzijnsactoren vanuit AgO. Een project rond geïntegreerde samenwerking is in 2021 uitgerold en gaat verder in 2022.

Om de welzijnscultuur binnen de Vlaamse overheid verder te versterken, voorziet de minister onder meer de volgende acties:

- aanmoedigen van het gebruik van het welzijnskompas. Gebruikers vullen een korte vragenlijst in en krijgen advies rond tools op maat om het welzijn op het werk te verhogen;
- opmaken van het bestek voor de raamovereenkomst ziektecontrole. De nadruk ligt op het preventief beleid, waarbij signalen van medewerkers zo snel mogelijk worden opgevangen, onder meer via gesprekken tussen leidinggevend en medewerkers;
- aanbieden van coachingtrajecten door een pool van veerkrachtcoaches;
- aanbieden van het vernieuwd raamcontract welzijn voor de ondersteuning bij het uitwerken van een welzijns- en een re-integratiebeleid en van de monitoring van welzijn.

4.1.7. *Re-integratie van langdurig zieken*

Entiteiten bieden in eerste instantie zelf re-integratietrajecten aan. AgO biedt ondersteuning aan wanneer een entiteitsoverschrijdende aanpak noodzakelijk is of bijkomende factoren de re-integratie zouden bemoeilijken. AgO biedt ook opleidingen aan voor verdere professionalisering.

AgO raadt entiteiten expliciet aan om een re-integratietraject te doorlopen vooraleer een dossier van een personeelslid wordt doorverwezen naar Medex. Indien er na dit re-integratietraject toch overgegaan wordt tot een doorverwijzing naar Medex, moet een goed onderbouwd verslag worden toegevoegd met alle stappen die in dit kader zijn gezet.

De minister wil het re-integratiebeleid van de Vlaamse overheid versterken en hieromtrent een positief beleid voeren. In 2022 zal de omzendbrief Re-integratie gepubliceerd worden. Dit is een van de instrumenten van het vijfsporenbeleid. Met dit re-integratiebeleid wil men de langdurig zieke personeelsleden ondersteunen tijdens hun afwezigheidsperiode en hen in de meest optimale omstandigheden terug naar de werkvloer begeleiden. De minister wil hiermee personeelsleden ondersteunen en waar mogelijk voorkomen dat (statutaire) personeelsleden vroegtijdig met medisch pensioen moeten worden gestuurd.

In de omzendbrief Re-integratie wordt het algemene kader bepaald waarbinnen entiteiten een eigen re-integratiebeleid moeten uitwerken. Enkele speerpunten zijn:

- werkbaar werk heeft een beschermend effect op iemands mentale gezondheid en is een hefboom in het herstelproces;
- men zet sneller en meer in op zowel informele als formele trajecten;
- indien re-integratie binnen de eigen entiteit niet mogelijk zou zijn, wordt maximaal de interne arbeidsmarkt van de Vlaamse overheid aangeboord via herplaatsingstrajecten om personeelsleden nieuwe kansen te bieden binnen de holding.

4.1.8. *Samenwerken in diversiteit*

Als expertisecentrum ondersteunt de dienst Diversiteitsbeleid personeelsleden uit de ondervertegenwoordigde doelgroepen, diversiteitsambtenaren van de entiteiten, interne dienstverleners en leidinggevend opdat entiteiten een sterk en inclusief diversiteitsbeleid kunnen voeren. Dit gebeurt via het voeren van een

diversiteitsbeleid, gespecialiseerde dienstverlening en recurrente werking via onder andere de Commissie Diversiteit Vlaamse overheid, de personeelsnetwerken Mozaiko (thema's inzake personen met een buitenlandse herkomst) en Overuit (thema's inzake seksuele oriëntatie en genderidentiteit en -expressie), opleidingsaanbod, monitoring van het aandeel personeelsleden uit kansengroepen enzovoort.

De dienst Diversiteitsbeleid organiseert ook specifieke opleidingen voor selectieverantwoordelijken, geeft informatie voor juryleden en heldere communicatie naar sollicitanten, behandelt klachten en meldingen van discriminatie. Ook wordt ingezet op meer vrouwen in het topkader via het meerjarenprogramma Gender in Topkader (2020-2024) om een genderevenwicht binnen het topkader te bereiken.

Dit meerjarenprogramma bevat onder meer de volgende acties:

- monitoring van de vertegenwoordiging in topprocedures;
- een kandidaatbevraging bij procedures voor het midden- en topkader, gelanceerd in 2021;
- de oprichting van een leiderschapsnetwerk, dat wordt gelanceerd in 2022;
- een onderzoek door UGent naar de impact van vacatures op de doorstroom van vrouwen naar topfuncties bij de Vlaamse overheid, dat wordt opgeleverd begin 2022);
- mentoring door topambtenaren in 2021-2022.

De dienst Diversiteitsbeleid ondersteunt entiteiten en werkt samen met het selectiecentrum van het Agentschap Overheidspersoneel om drempels in de rekrutering en selectie weg te werken door onder meer in te zetten op:

- de verspreiding van vacatures voor voorbehouden betrekkingen voor personen met een handicap of chronische ziekte;
- de ondersteuning bij vacatures op het vlak van taaltoegankelijkheid;
- de bemiddeling, begeleiding en rekrutering van stagiairs uit kansengroepen op het vlak van duaal leren, werkplekleren, beroepsverkenkende stages, werkervaringsstages, taalstages, en van jobstudenten met een handicap of chronische ziekte bij de Vlaamse overheid via een centraal budget;
- de beslissing van 1 januari 2020 om alle personeelsleden met een handicap of chronische ziekte die instromen of doorstromen naar een dienst van de Vlaamse overheid vrij te stellen van de personeelsbesparing. Deze positieve maatregel maakt het aantrekkelijker voor entiteiten van de Vlaamse overheid om personeelsleden met een handicap of chronische ziekte aan te werven;
- een ruim kader van redelijke aanpassingen in selectieprocedures en een ruim aanbod van tewerkstellingsondersteunende maatregelen voor personeelsleden met een handicap of een chronische ziekte. Het gaat hierbij om het aanbieden van ergonomische hulpmiddelen, ook voor de thuiswerkplek, aangepast arbeidsgereedschap, gespecialiseerde software voor blinde en slechtziende personeelsleden, tolkondersteuning Vlaamse Gebarentaal en immateriële werkafspraken zoals extra rustpauzes, meer tijd voor taken en aangepaste werkuren.

De minister zegt veel belang te hechten aan het meten van de voortgang van de streefcijfers. Daarom verricht de dienst Diversiteitsbeleid vanaf dit jaar een halfjaarlijkse in plaats van een jaarlijkse diversiteitsmonitoring van de streefcijfers. Op deze manier kan sneller een zicht verkregen worden van het gevoerde diversiteitsbeleid. De entiteitspecifieke diversiteitscijfers worden steeds gecommuniceerd aan de diversiteitsambtenaren van de entiteiten.

Inmiddels heeft de dienst Diversiteitsbeleid de recente cijfers van het aandeel personeelsleden die behoren tot een ondervertegenwoordigde groep gepubliceerd op de website van AgO. De minister voelt zich gesterkt door de positieve stijging van de diversiteitscijfers en wil het inclusief diversiteitsbeleid actief verderzetten en de lat hooghouden. Voor personen van buitenlandse herkomst steeg het percentage van 8,9 procent in 2016 naar 11,5 procent in 2020 – het streefcijfer is 10 procent.

Voor personen met een handicap of chronische ziekte steeg het percentage van 1,3 procent in 2016 naar 2,3 procent in 2020 – het streefcijfer is 3 procent. Voor vrouwen in het topkader steeg het percentage van 22,7 procent in 2016 naar 29,7 procent in 2020 – het streefcijfer is 40 procent. Voor vrouwen in het middenkader steeg het percentage van 34,9 procent in 2016 naar 39,4 procent in 2020 – het streefcijfer is 40 procent.

4.1.9. *Neutraliteit Vlaamse overheid*

De minister merkt op dat hij in de commissie van 5 oktober 2021 nog een uitvoerige toelichting heeft gegeven over de voorbereidende stappen die in dit dossier worden ondernomen, naar aanleiding van een vraag om uitleg over de neutraliteit van de dienstverlening bij de Vlaamse overheid (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 4474).

4.1.10. *Deontologische code*

De geactualiseerde versie van de deontologische code wordt gebaseerd op de huidige code van 2011, maar dan aangevuld, verfijnd en aangepast aan enkele nieuwe juridische of maatschappelijke evoluties. Het gaat bijvoorbeeld over de nieuwe wet op de overheidsopdrachten, de vernieuwde richtlijnen voor het gebruik van sociale media, de dynamiek van de arbeidsmarkt en de doorvertaling van de Europese Klokkenluidersrichtlijn.

4.1.11. *Personeelsbesparingen*

De minister heeft op 30 april 2021 de stand van zaken op 31 december 2020 aan de Vlaamse Regering medegedeeld. Dit werd op 11 mei 2021 in deze commissie besproken naar aanleiding van de samengevoegde vragen om uitleg over besparingen op het personeel van de Vlaamse ambtenarij (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 3258) en over de inkrimping van het ambtenarenkorps (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 3270).

Op dit ogenblik wordt de volgende mededeling voorbereid met de stand van zaken op 30 juni 2021. De minister zal hierover op korte termijn terugkoppelen naar de Vlaamse Regering en is bereid om de cijfergegevens nadien toe te lichten in deze commissie.

De manier waarop deze besparing wordt gerealiseerd, behoort tot de autonomie van de leidend ambtenaren van de betrokken entiteiten. Het is dus hun verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de dienstverlening door deze besparingsronde niet wordt gehypothekeerd. De Vlaamse Regering zorgt wel tegelijkertijd voor flankerende maatregelen die het hen ook mogelijk moeten maken om deze besparingen te realiseren. Zo wordt tijdens deze regeerperiode niet alleen sterk ingezet op de digitalisering van de operationele processen maar ook op een daling van de administratieve lasten en op de verdere uitbreiding van de gemeenschappelijke dienstverlening. Hierdoor kunnen entiteiten maximaal ontlast of ontzorgd worden van taken en kunnen personeelsleden maximaal ingezet worden op de kernopdracht van de entiteit.

Er wordt in deze regeerperiode ook gericht geïnvesteerd in bijkomend personeel waar nodig. Zo heeft de minister recent nog zijn akkoord gegeven voor de aanwerving van 130 bijkomende personeelsleden voor de Justitiehuisen. Er was ook het extra personeel voor de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst. De functioneel bevoegde minister van een entiteit kan een aanvraag om bijkomend personeel te werven indienen bij de Vlaamse Regering. Er dient dan een 'akkoord bestuurszaken' aan de minister gevraagd te worden met een inschatting van de impact op het personeelsbestand. De minister beoordeelt deze personeelsuitbreiding op zijn

merites. Het is uiteindelijk de Vlaamse Regering die zich uitspreekt over het dossier. De administratie zorgt voor een opvolging van de beslissing en de uitvoering ervan.

4.2. Audit Vlaamse overheid

Op de vraag welke invloed de coronapandemie heeft gehad op de dienstverlening van Audit Vlaanderen antwoordt de minister dat die zeer beperkt was. Er was geen noemenswaardige vertraging. De audits konden volledig digitaal worden verdergezet. Het aantal rapporten ligt in lijn met de voorgaande jaren.

5. Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister

Kurt De Loor is het ermee eens dat de Vlaamse overheidsdiensten sterk en performant moeten zijn en een kwalitatieve dienstverlening moeten leveren. Over de manier om die uitgangspunten te bereiken, verschilt hij van mening met de minister. Hij vraagt met aandrang om bij elk van de aspecten van het vijfsporenbeleid de syndicale organisaties te betrekken. Zij vertolken immers wat leeft bij de Vlaamse ambtenaren.

Ook over de statutaire benoeming deelt hij de mening van de minister niet. Die probeert met enkele casussen te bewijzen dat een statutaire functie niet beschermt tegen druk en willekeur. Voor de spreker is het statuut net wel een garantie op onafhankelijkheid en neutraliteit. Personeel verminderen mag voorts geen doel op zich zijn. Er is wel een efficiënte overheid nodig die topkwaliteit levert aan elke Vlaamse burger, zonder uitzondering.

Vijf jaar geleden publiceerde het Rekenhof een rapport over de gevolgen van de besparingen. Toen bleek al dat ze nefast waren voor zowel de dienstverlening als voor het welzijn van de personeelsleden. Er werd eveneens aangekaart dat er door de besparingen meer taken uitbesteed werden. Het PFOS-onderzoek legt nu op pijnlijke wijze de funeste invloed van de besparingen bloot, aangezien de overheid niet over de mensen en middelen beschikte voor een gedegen controle en handhaving. Ook onderzoek en het rapport van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken tonen de kwalijke gevolgen van de besparingen aan, maar eveneens dat de uitbestedingen erdoor sterk groeien. Dat is geen goede evolutie. De spreker suggereert het Rekenhof de gevolgen van de besparingen van de voorbije vijf jaar te laten onderzoeken.

Doordat de definitie van personen van vreemde herkomst enkele jaren geleden aangepast is, werd een grote sprong in de richting van de streefcijfers gemaakt. Voor het aantal personen met een handicap of chronische ziekte en vrouwen in het topkader is de evolutie bij de overheid positief. Voor Vooruit moet de Vlaamse overheid een afspiegeling zijn van de samenleving.

Jeremie Vaneeckhout stelt vast dat de minister met enkele voorbeelden tracht aan te tonen dat de statutaire benoeming geen garantie is tegen druk. Zijn dat louter anekdotes of is er onderzoek naar gebeurd? Ondanks de positieve bedoelingen die de minister uit, zijn er sinds een jaar niet veel vorderingen gemaakt, wat de spreker doet vermoeden dat de syndicale partners een andere mening zijn toegedaan. Ook hij vraagt met aandrang om hen nauw te betrekken en niet tegen beter weten in iets door te duwen zonder draagvlak. Hij is er, zoals allicht de minister ook, van overtuigd dat de meeste mensen deugen en dat het overheidsbeleid gestoeld moet zijn op vertrouwen. De uitdaging is eerder mensen te overtuigen om voor de overheid te werken dan hen in een nog strakker keurslijf te dwingen en minder zekerheid te geven.

Uit de cijfers over de personeelsaantallen blijkt dat er geen lessen getrokken zijn uit het advies van het Rekenhof van 2016. De onderbezetting op strategisch belangrijke diensten heeft er mede toe geleid dat inzake PFOS cruciale beleidsdaden en controles te laat gebeurd zijn. Ook in het Departement Cultuur, waar er in drie jaar tijd negentig mensen afgevloeid zijn, stellen er zich problemen. Het is tegenstrijdig om enerzijds subsidieregisters en strakker toezicht op dossiers in het leven te roepen en anderzijds te weinig personeel met expertise te hebben. Ook Jeremie Vaneeckhout vraagt om het Rekenhof in 2022 een studie te laten uitvoeren naar de impact van de personeelsevoluties van de laatste vijf jaar.

Hij gelooft in de oprechte bedoelingen van de minister inzake diversiteit. In de praktijk verleggen anderen evenwel de focus op het neutraliteitsdossier en op symbooldossiers, onder andere het debat over de religieuze tekens. Hij vreest dat de huidige aanpak pas over decennia resultaten zal opleveren, terwijl Groen sneller wil gaan en dus doortastendere maatregelen wil. Dat zijn de redenen waarom Groen tegen het beleid en de begroting zal stemmen.

Minister *Bart Somers* heeft getuigenissen gebracht van ambtenaren, geen uittreksel uit een studie over de statutaire benoeming. Hij refereert ook aan de VRT-rapportage met soortgelijke getuigenissen. De minister wil daarmee zeker geen negatief beeld ophangen van de Vlaamse administratie. Hij stelt alleen vast dat de statutaire benoeming niet beschermt tegen druk. De minister wil een moderner en beter statuut dat alle personeelsleden beschermt, ook de contractuelen. Het is zijn ambitie om dat statuut robuust te maken, niet af te breken maar wel te moderniseren, mede om van de overheid een attractieve werkgever voor goede en gemotiveerde ambtenaren te maken. Dat is nodig in de huidige concurrentiële arbeidsmarkt, maar ook voor een kwaliteitsvolle overheidsdienstverlening.

Dat de besprekingen al een jaar duren, is omdat de minister de dialoog opzoekt, ook met de vakbonden. Hij heeft de voorbije weken de drie vakbonden afzonderlijk gesproken. Hij luistert naar hun bekommernissen, probeert die zonder ideologische vooringenomenheid goed te begrijpen, wat niet wil zeggen dat hij tot dezelfde uitkomst komt. De gesprekken zijn niet gemakkelijk, maar de Vlaamse Regering heeft zijn plannen de voorbije maanden al enkele keren bijgestuurd. De minister zal deze werkwijze voortzetten, maar wil uiteindelijk uitkomen bij een eengemaakt, modern ambtenarenstatuut.

Natuurlijk moeten er voldoende ambtenaren zijn. Dat geregeld monitoren is belangrijk. De leidinggevende ambtenaren hebben een grote vrijheid in het personeelsbeleid. Een performant nieuw statuut met een daaraan verbonden nieuwe bedrijfscultuur is een belangrijke hefboom om een aantrekkelijke en competitieve werkgever te zijn en kwaliteitsvol werk te leveren.

IV. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – bevoegdheden Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid, Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering, Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid van minister Bart Somers – wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Maike DE VREESE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
AgO	Agentschap Overheidspersoneel
AMIF	Asylum, Migration and Integration Fund
BBC	beleids- en beheerscyclus
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
bso	beroepssecundair onderwijs
CBE	centrum voor basiseducatie
CPE	charge point equivalent
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
ETS	emissions trading system
GDPB	Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming
HAI	Hannah Arendt Instituut
I&I	Integratie en Inburgering
IMC	interministeriële conferentie
imec	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
Inter	Agentschap Toegankelijk Vlaanderen
KBI	Kruispuntbank Inburgering
KPI	key performance indicator
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LEKP	Lokaal Energie- en Klimaatpact
lgbtqi	lesbian, gay, bisexual, transgender, questioning, intersex
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
MaxiPAC	Maximizing Previously Acquired Competences
MO	maatschappelijke oriëntatie
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein Vlaamse overheid)
NARIC	National Academic Recognition Information Centre
NOOZO	Niets Over Ons Zonder Ons
NT2	Nederlands als tweede taal
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
P&O	personeel en organisatie
PFOS	perfluorooctaansulfonaat
RoSa	Rol en Samenleving
tso	technisch secundair onderwijs
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
UHasselt	Universiteit Hasselt
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
VILD	Vlaamse interlevensbeschouwelijke dialoog
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
Vlofin	Vlaamse lokale financieel directeurs
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VMRI	(nog op te richten) Vlaams mensenrechteninstituut
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk